

TÜRK İS

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU YAYIN ORGANI

Nisan / Mayıs 2000 • Sayı: 338

ISSN 1300-6843

BABAMA İŞ GÜVENCESİ İSTİYORUM

Çağrı tüm dünyaya. Çağrı hepimize.

Eğitilmiş nitelikli işçilerle daha aydınlık bir gelecek için,

ÇOCUK İŞÇİLİĞİNE HAYIR!

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU
Aylık Yayın Organı

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU

Bayram MERAL
Genel Başkan

Hüseyin KARAKOÇ
Genel Sekreter

Mustafa KUMLU
Genel Mali Sekreter

Salih KILIÇ
Genel Eğitim Sekreteri

Çetin ALTUN
Genel Teşkilatlandırma Sekreteri

SAHİBİ:

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU
TÜRK-İŞ Adına
Genel Başkan
Bayram MERAL

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ:
Enis BAĞDADIOĞLU

YAYINI HAZIRLAYAN:
Sevkuhan KARAKAŞ

FOTOĞRAFLAR:
Necdet UZMAN

Dizgi - Mizapaj
Münir GÜRAN

YÖNETİM YERİ

TÜRK-İŞ Genel Merkezi
Bayındır Sk. No. 10
Yenişehir / ANKARA
Tel: 433 31 25 (4 Hat) (Santral)
Fax: 433 68 09 - 433 85 80

Dergimizde yayınlanan yazılar
yazarların düşüncesine aittir.

ABONE

Yurtiçi 6 aylık 40.000.- TL.
Yıllık 80.000.- TL.
Yurtdışı 6 aylık 60.000.- TL.
Yıllık 120.000.- TL.

DERGİMİZ BASIN AHLAK
YASALARINA UYAR

Baskı :

YORUM

Basın Yayın Sanayi Ltd. Şti.
Tel : 229 61 20 - 395 21 12

İÇİNDEKİLER

2

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU TOPLANDI

4

MERAL:

**"İŞ GÜVENCESİ
OLMAZSA OLMAZ
KOŞULUMUZDUR"**

10

TÜRK-İŞ YÜRÜDÜ

15

ÇOCUK İŞÇİLİĞİNE KARŞI ULUSAL YÜRÜYÜŞ

27

3 MAYIS DÜNYA BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ GÜNÜ PANELİ

BAŞKANDAN

Bayram MERAL
TÜRK-İŞ
Genel Başkanı

ÇOCUKLARIMIZ, FAİZLER, VERGİ

2000 yılının ilk üç ayında Türkiye'de toplam 11,7 katrilyon lira vergi toplandı. Aynı dönemde ödenen faiz miktarı ise 13,4 katrilyon lira. Diğer bir deyişle, Ocak, Şubat ve Mart aylarında toplanan vergi, ödenen faizi karşılamaya yetmedi. Bu üç ayda sayılan 2 milyona ulaşan memur ve sözleşmeli personele ve ayrıca genel ve katma bütçeli kuruluşlardan ücret alan yüzbinlerce işçiye yapılan harcamaların toplamı ise 4,5 katrilyon lira düzeyinde kalmış. Diğer bir deyişle, sayılan 2,5 milyona yaklaşan işçi, memur ve sözleşmeli personele üç ayda ödenen para, sayılan bir avuçla sınırlı faizciye ödenen paranın üçte biri kadar.

Bu gidişe bir "DUR" demenin zamanı geldi de geçiyor.

1994 yılında dış borcumuzun miktarı 84 milyar dolardı. Bu miktar bugün 111,2 milyar dolara ulaştı. İç borcumuz daha 1999 yılının sonunda 22,9 katrilyon liraydı. 2000 yılı Mart ayı sonunda ise 27 katrilyon lira. Bütçede 2000 yılı için öngörülen faiz ödemesi toplamı 21,1 katrilyon liraydı. Ama daha üç ayda ödenen 13,4 katrilyon. Bu gidişte 21,1 katrilyon liralık faiz hedefi de aşılabacak.

Maliye Bakanlığı'nın binasının üzerinde, "ödediğiniz her kuruş vergi, yol, su, elektrik olarak size geri dönecektir" yazıyor. Bu yazının değiştirilmesinin zamanı geldi de geçiyor. Bu yazıyı "ödediğiniz her kuruş vergi, bir avuç yerli ve yabancı sermayedara faiz olarak gidecektir" biçiminde değiştirmek gerekiyor.

Hükümetler bugüne kadar iç ve dış borçlarını hiç aksatmaksızın ödediler. Ama sıra bi-

zim zorunlu tasarruf fonundaki paramıza geldiğinde, para bulamadıklarını söylüyorlar.

Batan bankaları kurtarmak için para var,

İç ve dış borçları, faizleriyle birlikte ödemek için para var,

Ama bizim zorunlu tasarruf fonundaki paramız için para yok.

İç ve dış borçlarda faiz oranı enflasyonun çok üstünde.

Bizim zorunlu tasarruf fonundaki paramıza ödenen faiz ise enflasyonun çok altında.

Bu adaletsizliklerin sona erdirilmesi şarttır.

Hükümetler, kamu açıklarını kapatmak için çeşitli yollara başvurabilir. Vergi alabilir. Zam yapabilir. Para basabilir. Özelleştirme yapabilir. Borç alabilir. Hükümetler yıllardır vergi almak yerine, borçlanmaya ve özelleştirmeye ağırlık verdi.

Gün, vergi alma günüdür. Türkiye'nin kurtuluşu, herkesin geliri ve serveti ile orantılı bir vergi ödemesinden geçmektedir. Türkiye'de işçiler ve memurlar yıllardır paylarına düşenden fazla vergi ödemektedir. Tüm toplum kesimlerinin aynı oranda vergi ödemesi durumunda, Türkiye'nin çözülemeyecek sorunu kalmayacaktır.

Çocuklarımıza daha iyi bir hayat sunabilmenin, onları atelyelerin sağlıklı koşullardan kurtarıp bilim yuvalarına teslim edebilmenin yolu, herkesin geliri ve serveti ile orantılı bir vergi ödemesinden geçmektedir. TÜRK-İŞ'in Meclisimizden temel taleplerinden biri budur.

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU TOPLANDI

MERAL: *"TÜRK-İŞ'in haklı taleplerini dikkate almayan siyasiler geçmişte ağır bedeller ödemiştir. Diliyorum ki bugünkü hükümet geçmişten ders alır, sorun yaratmak ve sorunları uzatmak yerine sorunları bizimle birlikte masa başında çözer"*

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu 11 Nisan 2000 tarihinde Ankara'da toplandı. Genel Başkan Bayram Meral, toplantıyı açış konuşmasında Hükümetin bugün uyguladığı politika-nın 9 Aralık 1999 tarihinde IMF'ye verilen niyet mektu-bunda yer alan taahhütler ol-duğunu belirtti. Bu taahhütler-in ülke ve halk açısından bü-yük sıkıntılar yarattığını belir-ten Meral, Hükümetin Türki-ye'nin sorunlarını IMF'nin ta-leplerini yerine getirerek çöze-ceğini sandığını, ancak yanı-lığını belirtti.

Meral, Türkiye'nin en önemli sorunları arasında enflasyonun yer aldığını, büyük vadelere rağmen Mart ayı so-nu itibarıyla 12 aylık enflasyon oranının yüzde 67,9 olduğunu ifade etti. Hükümetin enflas-yonla mücadelede başarısız olduğunu bildiren Meral, şö-y-le dedi:

"Enflasyonla mücadelede başarı öncelikle işçilerimizi, memurlarımızı, emeklilerimizi, işsizlerimizi, dar ve sabit gelirli vatandaşlarımızı sevindirecek-tir. TÜRK-İŞ bu konuda elinden gelen çabayı göstermiştir ve göstermektedir. TÜRK-İŞ, hükü-metin enflasyonla mücadele-de, gelir dağılımı adaletsizli-ğini ve yoksulluğu azaltıcı her türlü adımını desteklemiştir ve destekleyecektir. Şurası çok açıktır ki, Türkiye'de enflasyo-

nun nedeni ve sorumlusu işçi-ler değildir. IMF temsilcisiyle TÜRK-İŞ'te yapılan görüşmede, bu tezimiz IMF tarafından bile kabul edilmiştir. Hükümet enflasyonla mücadelede yanlış bir çizgi belirlememeli, işçi ücretlerinin ve memur aylıklarının kısıtlanmasını temel alan bir politika benimsememelidir. TÜRK-İŞ böyle bir anlayışı ke-sinlikle reddetmektedir.

Türkiye'de enflasyonun so-rumlusu,

- öncelikle vergi vermeyen-ler, kamu açıklarını yaratan-lar, sonra da kamu borçlan-masından enflasyonun üzerin-de faizlerle gelir elde edenler-dir.

- hazine bonusu ve devlet tahvillerinden katrilyonlar ka-zananlardır.

- üretenin ve çalışanın de-

ğil, paranın para kazandığı bir ülke yaratanlardır.

- bütçenin yüzde 43'ünü, vergi gelirlerinin yüzde 88'ini faiz adı altında alanlardır.

- banka batıranlar ve batıran bankaların borçlarını dev-let imkanlarıyla kapatanlar-dır.

- kamu harcamalarındaki usulsüzlükler, yolsuzluklar, is-raftır.

- kânnı artırmak için üreti-len ürünlere aşırı zam yapan-lardır".

Meral enflasyonun nedeni-ni doğru belirleyen ve bunlar-la kararlı bir biçimde mücade-le etmeyi amaçlayan her türlü programın destekçisi olunaca-ğını belirtti. Meral, milyonlar-ca işçi ve memurun yoksulluk sınırının altında bir gelir elde ederken ve asgari ücret 80

milyon lirayken enflasyonun sorumlusu olarak çalışanları göstermenin büyük haksızlık olduğuna dikkat çekti.

Meral, bugüne kadar ki özelleştirme uygulamaları ile kamu kurum ve kuruluşlarının mallarının bir avuç kişi ve şirkete yağmalatıldığını, sosyal devlet anlayışının çiğnendiğini, on binlerce işçinin işsiz kaldığını, işyerlerinin kapandığını, üretim ve üretkenliğin gerilediğini belirtti. Sorumsuzca özel-

leştirilen yerlerin paralarının bile tahsil edilemediğini kaydeden Meral, Hükümetin bu yanlış uygulamaya son vermesini, kamu kesiminin sorunlarının taraflarla biraraya gelerek çözümlenmesini istedi.

Meral, İş Güvencesi yasasının Türkiye tarafından onaylanan 158 sayılı ILO sözleşmesi doğrultusunda bir an önce çıkarılmasının gereğine işaret ettiği konuşmasının son bölümünde şunlara işaret etti:

"İlk talebimiz sorunların taraflarca masa başında çözülmesidir. Aksi taktirde demokratik tepkimiz ve mücadelemiz devam edecektir. TÜRK-İŞ'in haklı taleplerini ciddiye almayan siyasetler geçmişte ağır bedeller ödemiştir. Diliyorum ki, bugünkü hükümet geçmişten ders alır, sorun yaratmak, sorunları uzatmak yerine, sorunları bizimle birlikte masa başında çözer. Bundan taraflar yarar gördüğü gibi, ülkemiz de halkımız da yarar görür" ■

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU BİLDİRİSİ (ANKARA, 11 NİSAN 2000)

Ülkemizin ve halkımızın sorunları sürmekte; bu sorunlar, uygulanan IMF, Dünya Bankası ve sermaye yanlısı politikalar nedeniyle daha da ağırlaşmaktadır. İşten çıkarılmalar ve sendikasıylaştırma yaygınlaşmaktadır. Yasalar ve toplu iş sözleşmeleriyle elde edilmiş kazanımlarımız, kaçak çalıştırma ve esnek çalışma uygulamalarıyla ortadan kaldırılmak istenmektedir. Zorunlu tasarruf ve konut edindirme fonlarındaki paramız, kıdem tazminatı, ikramiyelerimiz ve diğer bazı haklarımız tehdit altındadır. Bazı işyerlerinde yürürlükteki toplu iş sözleşmelerinin hükümleri açıkça ihlal edilmekte, işçi alacakları ödenmemekte, özgür toplu pazarlık düzenine müdahaleler yapılmaktadır. Yağma ve talan biçiminde sürdürülen özelleştirme, demokratik sosyal devlete zarar vermekte, ulusal ekonomimizi ve savunmamızı zayıflatmakta, üretimi geriletmemekte, işsizliği artırmaktadır. Sosyal güvenliğe ilişkin sorunlar her geçen gün daha da ağırlaşmaktadır. Gidererek büyüyen şirketler, devletin ve halkımızın demokratik denetiminin dışına çıkmaktadır. Hükümetler vaatlerini yerine getirmemekte, çalışma mevzuatımızın onaylanmış ILO Sözleşmeleri ile uyumlu hale getirilmesi konusunda gerekli adımlar atılmamaktadır.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, ülkemizde işçi sınıfı ve sendikacılık hareketinin birinci hedefi olarak, Türkiye tarafından onaylanmış 158 sayılı ILO Sözleşmesi uyarınca iş güvencesinin sağlanmasını belirlemiştir.

TÜRK-İŞ, yukarıda belirtilen sorunların çözümünü, iş güvencesinin sağlanması, zorunlu tasarruftaki paraların ödenmesi ve örgütlenmenin önündeki engellerin kaldırılması için çeşitli kereler gerekli girişimlerde bulunmuş, olumlu sonuç alınamamıştır. Bu şartlarda meşru ve demokratik gücümüzün hayata geçirilmesi kaçınılmaz olmaktadır. Hükümet bu sorunlara çözüm bulmadığı taktirde, üretimden gelen gücümüz kullanılacaktır. Gerçekleştirilecek meşru ve demokratik eylemlerin ilk adımı olarak, TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların şubelerinin yöneticileri, TÜRK-İŞ Bölge Temsilciliklerinin bulunduğu 9 bölgede toplanarak, Ankara'ya yürüyeceklerdir. Yürüyüşçüler 26 Nisan 2000 Çarşamba günü Ankara'da olacak ve Sendikalarımızın tüm Genel Merkez Yöneticileriyle birlikte bir kapalı salon toplantısına katılacaklardır.

İşçi sınıfının uluslararası birlik, dayanışma ve mücadele günü olan 1 Mayıs, Türkiye'de bu yıl, özelleştirmeye karşı demokratik sosyal devlete sahip çıkılması ve iş güvencesi için mücadele edilmesi anlayışıyla kutlanacaktır.

Başkanlar Kurulumuz, başta Petrol-İş ve Selülöz-İş olmak üzere, tüm Sendikalarımızın meşru ve demokratik eylemlerini desteklemekte, özelleştirilen şirketlerden Tüpraş'taki gibi pay alma girişimlerini ilke olarak reddetmektedir. ■

MERAL: "İŞ GÜVENCESİ OLMAZSA OLMAZ KOŞULUMUZDUR"

● **TÜRK-İŞ Hukukçular Kurulu tarafından hazırlanan İş Güvencesi Yasa Taslağı, Başbakan Bülent Ecevit'e, Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Devlet Bahçeli'ye FP Genel Başkanı Recai Kutan'a, DYP Genel Başkanı Tansu Çiller ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan'a sunuldu.**

TÜRK-İŞ Hukukçular Kurulu'nun hazırladığı İş Güvencesi Yasa Taslağını sunmak üzere Başbakan Bülent Ecevit ile TBMM'de grubu olan siyasi partilerin genel başkanlarından randevu isteyen TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, taslağı, Başbakan Bülent Ecevit, Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Devlet Bahçeli, FP Genel Başkanı Recai Kutan, DYP Genel Başkanı Tansu Çiller ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan'a sundu.

Meral görüşmelerde, iş güvencesi sağlanmasının TÜRK-İŞ için "olmazsa olmaz" bir koşul olduğunu ifade etti. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün iş güvencesi ile ilgili 158 sayılı sözleşmesinin Türkiye tarafından 1994 yılında imzalandığını belirten Meral, uyum yasalarının çıkarılmamış olması nedeniyle Türk işçisinin iş güvencesinden yoksun olduğunu söyledi. Meral, iş güvencesinin sağlanmasının Türkiye'nin AB üyeliği konusunda da önemli bir adım olacağını ifade etti. Meral, özelleşmelerle artan işsizliğe, taşeronlaşmaya dikkat çekerken, SSK'nın yeniden yapılandırılması çalışmalarında TÜRK-İŞ tarafından hazırlanan alternatif taslağı dikkate alınmasını istedi.

Başbakan Bülent Ecevit ile Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Bahçeli taslağı incelettireceğini ifade ederken, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan, iş güvencesi konusunda işçi ve işverenlerin konsensüs sağlanmasının önemine işaret etti. FP ve DYP Genel Başkanları ise, TÜRK-İŞ talebinin haklılığını dile getirerek, bu talebin gerçekleşmesi yönünde takipçi olacaklarına ilişkin söz verdi.

İş güvencesi istiyoruz

Türkiye’de örgütlenmenin önündeki en büyük iki engel, iş güvencesinin bulunmaması ve kaçak işçiliğin yaygınlığıdır. İş güvencesinin bulunmaması nedeniyle, özel sektör işyerlerinde çalışıp sendikalarda örgütlenmek isteyen işçiler, derhal işten çıkarılabilmektedir. İşten çıkışlarda geçerli bir nedenin aranmaması, sendikal örgütlenmeyi büyük ölçüde imkansızlaştırmaktadır.

Kamu kesimi işyerlerinde fiili bir iş güvencesinden yararlanılmaktadır. Ancak bu fiili durumun yasa değişikliğiyle güvence altına alınmaması durumunda, ulusötesi sermayenin talepleri ve hükümetlerin uygulamaları nedeniyle her an işten çıkarılma tehlikesi mevcuttur. Ayrıca, kamu kesiminde çalışan işçi sayısı hızla azalmaktadır. Ülkemizde sendikacılık hareketinin geleceği, fiili bir iş güvencesinden yararlanan kamu kesimi işçilerinin, özel sektör işçilerinin örgütlenmesini sağlayacak iş güvencesi için mücadele etmesinden geçmektedir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazır-

Yıldırım Koç
Genel Başkan Danışmanı

lanan iş güvencesi yasa tasansı taslağı, mevcut hakları daha ileri götürmediği gibi, bir konuda da mevcut bir hakkı daraltmaktadır. Bakanlığın hazırladığı tasarı taslağı, Türkiye’nin onayladığı 158 sayılı ILO Sözleşmesinin gereklerini yerine getirme konusunda da hiçbir ilerleme anlamına gelmemektedir.

TÜRK-İŞ yetkili kurullarının aldığı kararlara göre, gündemimizin birinci maddesi, iş güvencesinin sağlanması ve özelleştirmeye karşı demokratik sosyal devletin korunmasıdır. Bu konular, 1 Haziran 2000 tarihinde çalışmaya başlayacak işsizlik sigortasının eksikliklerinin giderilmesi ve hatalarının düzeltilmesi ve kaçak işçilikle etkili bir biçimde mücadele edilebilmesi açısından da hayati öneme sahiptir.

TÜRK-İŞ’in 1-5 Aralık 1999 günleri toplanan 18. Genel Kurulunda oybirliğiyle kabul edilen “Öncelikli ve Acil Ta-

lepler Bildirgesi”nde şu talep yer alıyordu:

“Özelleştirme durdurulmalı; kamu kesiminin sorunları işçi ve işverenlerin de katılımıyla çözüme kavuşturulmalıdır... Türkiye tarafından onaylanmış 158 sayılı ILO Sözleşmesi uyarınca iş güvencesi sağlanmalıdır.”

Genel Kurul kararlarında, özelleştirmenin her türüne karşı açık tavır alınırken, iş güvencesi hakkında da şu talep yer alıyordu:

“89 - Hizmet akdinin işveren tarafından geçerli bir nedene dayanmadan tek tarafı olarak feshedilmesine engel olunmalıdır. Bu konuda Uluslararası Çalışma Örgütü’nün Türkiye tarafından onaylanmış 158 sayılı Sözleşmesi’nin gerekleri iç mevzuatımıza yansıtılmalıdır. İşten çıkarmamın geçerli bir nedene dayanmaması durumunda verilecek yargı kararıyla sözkonusu işçi işe geri döndürülebilmelidir.”

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu bu konuya genel kurul sonrasında gereken önemi verdi. TÜRK-İŞ Hukuk Bürosu tarafından hazırlanan bir İş Güvencesi Yasa Tasarısı Teklif taslağı 7 Mart 2000 tarihinde üye Sendikalarımıza gönderilerek, 27 Mart 2000 günü TÜRK-İŞ'te yapılacak toplantıya Sendikalarımızın hukukçularının Sendika görüşleriyle birlikte katılmaları istendi.

27 Mart 2000 günü TÜRK-İŞ'te yapılan hukukçular toplantısında bu ilk teklif taslağı üzerinde görüşmeler yapıldı ve bir ortak metin oluşturuldu. TÜRK-İŞ Hukukçular Kurulu tarafından hazırlanan bu yasa tasarısı teklifi taslağı 11 Nisan 2000 günü yapılan TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu toplantısına sunuldu ve onaylandı. Bundan sonraki adım, bu taslak teklifinin TBMM gündemine alınması ve kabul edilmesi için çaba gösterilmesidir.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun 11 nisan 2000 günlü toplantısında şu karar alındı:

"TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, ülkemizde işçi sınıfı ve sendikacılık hareketinin birinci hedefi olarak, Türkiye tarafından onaylanmış 158 sayılı ILO Sözleşmesi uyarınca iş güvencesinin sağlanmasını belirlemiştir."

Başkanlar Kurulu, 2000 yılında 1 Mayıs'ın da bu temel

hedefle kutlanmasına karar verdi. İlgili karar şöyleydi:

"İşçi sınıfının uluslararası birlik, dayanışma ve mücadele günü olan 1 Mayıs, Türkiye'de bu yıl, özelleştirmeye karşı demokratik sosyal devlete sahip çıkılması ve iş güvencesi için mücadele edilmesi anlayışıyla kutlanacaktır."

11 Nisan günlü Başkanlar Kurulu toplantısında alınan karar gereğince tüm Türkiye'den Ankara'ya yürüyen Şube Yöneticilerinin okuduğu bildiride, 26 Nisan günü Ankara'da düzenlenen "Özelleştirmeye Karşı Demokratik Sosyal Devleti Koruma ve İş Güvencesi Toplantısı"nda oybirliğiyle kabul edilen sonuç bildirgesinde ve TÜRK-İŞ'in 1 Mayıs bildirisinde hep iş güvencesi birinci talep olarak yer aldı.

Dikkat edileceği gibi, iş güvencesi için mücadele ile özelleştirmeye karşı demokratik sosyal devleti koruma mücadelesi bir bütünlük oluşturmaktadır. Bunlardan biri diğerinin alternatifi değildir. İki alan birbirini tamamlamaktadır. Özelleştirmelerin amaçlarından biri, yasalarda yer almayan, ancak kamu kesiminde sendikaların gücüyle fiilen sağlanmış olan iş güvencesinin ortadan kaldırılmasıdır. Bu nedenle, TÜRK-İŞ dışındaki

bazı çevrelerin önerdiği gibi, TÜRK-İŞ'in 18. Genel Kurulunda alınan karar uyarınca özelleştirmeye karşı verilen mücadeleyi durdurarak ve yavaşlatarak, iş güvencesi sağlama mücadelesine ağırlık vermek, son derece yanlış ve TÜRK-İŞ Genel Kurul kararlarıyla çelişen bir tavrıdır.

TÜRK-İŞ'in iş güvencesi konusunda yaptığı diğer bir girişim de, ülkemizdeki mevzuatın, Türkiye tarafından onaylanmış 158 sayılı ILO Sözleşmesi ile çelişen hükümlerinin, 21 Şubat 2000 tarihinde, ILO Anayasasının 24. maddesi uyarınca ILO'ya bildirilmesidir.

Avrupa Birliği ülkelerinde iş güvencesi büyük ölçüde mevcuttur. Ancak Türkiye'nin adaylık sürecinde uyum sağlamakla yükümlü olduğu Avrupa Birliği müktesebatında iş güvencesine ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Diğer bir deyişle, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliği sürecinde iş güvencesi sağlayacak bir değişiklik yapılması gerekmemektedir. Avrupa Birliği ülkelerinde geçerli olan iş güvencesi, Avrupa Birliği mevzuatının ürünü ve sonucu değildir. Her ülkedeki iş güvencesi, o ülkenin iç güç dengelerinin sonucunda o ülkenin kendi ulusal mevzuatı ve/veya toplu iş sözleşmeleri aracılığıyla sağlanmıştır. ■

İş güvencesinin anlamı nedir, nasıl sağlanmalıdır?

İş güvencesi kavramı öğretilerde, "işçinin iş ilişkisinin devamlılığının ve dolayısıyla kendisinin ve ailesinin tek geçim kaynağını oluşturan ücretinin sürekliliğinin sağlanması" olarak tanımlanmaktadır.

Bu tanım esas alındığında İş Güvencesinin yani istihdam güvencesinin sadece bir işçi hakkı olmadığı aynı zamanda "temel insan hakkı" olduğu görüşü geçerlilik kazanmaktadır.

Gerçekten de İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 23.ncü maddesi "Herkesin çalışma, işini serbestçe seçebilme, adaletli ve elverişli koşullarda çalışma ve işsizliğe karşı korunma hakkı vardır." hükmünü taşımaktadır. Çalışanın işsizliğe karşı korunması yani iş güvencesi içinde olması herkese tanıyan beynelmilel bir hak niteliğindedir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 23 ncü maddesinde yer alan ifadelerin aynı Türkiye'nin 1987 yılında imzalamış olduğu Avrupa Sosyal Şartı'nda da yer almaktadır.

Avrupa Sosyal Şartı'nı imzalayan her ülke, Avrupa Sosyal Şartlarını belirleyen metnin -Çalışma Hakkı- baş-

Av. Hüseyin Ekmekçioğlu
TÜRK-İŞ Hukuk Danışmanı

lığını taşıyan 1.nci maddesi ile "Çalışanların özgürce edindikleri bir işle yaşamlarını sağlama hakkını etkin bir biçimde korumayı üstleniyoruz..." taahhüdü altına girmiştir. Pek tabiidir ki bu taahhüt Türkiye için de geçerlidir.

1982 Anayasasının 49 ncü maddesinde de paralel düzenlemeye yer verilmiş olduğu görülmektedir. Bu madde ile işçinin çalışma hakkı anayasal güvence altına alınmıştır.

Bu açıklamalar göstermektedir ki, İş Güvencesi, başka bir anlatımla istihdam güvencesi sadece bir işçi hakkı olmasının ötesinde bir insan hakkı olarak kabul edilmelidir.

İş Güvencesi konusuna, evrensel hukuk penceresinden bakıldığında, İş Güvencesinin, hukukun temel ilkelerinden biri olan "bir hakkın kötüye kullanılamayacağı" kuralının gereği olarak görülmektedir. Hiçbir hukuk sisteminde "Hakkın Kötüye Kullanılması" hukuken himaye edilmez. İşverene, haklı ve geçerli bir neden göstermeden hatta hiçbir neden gös-

termeden, keyfi olarak işçiyi işten çıkarma hakkı tanımak demek, fesih hakkının kötüye kullanılmasını kabul etmek anlamındadır. Yani, mevcut iş kanunları işverenin, fesih hakkını kötüye kullanılmasını himaye etmektedir. Böylece hukukun evrensel bir ilkesi de ihlal edilmiş olmaktadır..

Nasıl ki, 1475 sayılı İş Kanununun 13'ncü maddesine göre, işvereni resmi makamlara şikayet etti diye ya da sendikaya üye oldu diye işçinin işten çıkartılamayacağı hükme bağlanmıştır. O halde, işverenin haklı ve geçerli bir neden olmaksızın fesih hakkını kullanmasını da hukuk himaye etmemelidir. İşverenin fesih hakkını kullanırken Medeni Kanunumuzun 2'nci maddesinde ifadesini bulan şekliyle, hüsnüniyet kurallarına sadık kalması koşulu yasal hale getirilmelidir.

Bu açıklamadan da anlaşılacağı üzere iş güvencesinin yasalarla sağlanması, hukukun evrensel ve temel ilkesinin zorunlu kıldığı bir durumdur. Nitekim demokratik ülke hukuk sistemlerinin tamamında, yıllar öncesinden, iş güvencesi -istihdam güvencesi- yasalarla teminat altına alınmıştır.

Ülkemizde, iş güvencesi-
nin yasalarla sağlanama-
ması, İş Hukukumuzun temel
eksikliğidir.

Bu eksiklik o kadar temel
bir eksikliktir ki, iş güvencesi-
ni sağlayacak yasalar haya-
ta geçirilmedikçe ne toplu
pazarlık hakkının, ne örgüt-
lenme özgürlüğünün ve ne
de grev hakkının hiçbir anla-
mı olamaz.

Çünkü, iş güvencesi ol-
madıkça, en ileri hakları içe-
ren toplu iş sözleşmeleri im-
zalanırsa bile işveren sebep
göstermeden işçi çıkartabil-
diği için böyle bir sözleşme-
den yararlanma hakkı gü-
vence altında değildir. Yine
Uluslararası Çalışma Örgütü
(ILO) sözleşmeleri ülkemiz ta-
rafından imzalanırsa bile sen-
dikaya üye olan işçinin, iş-
veren tarafından işten çıkar-
ılması hukukun mümkün ol-
duğu sürece sendikalaşma
hakkı hukukun himayesi al-
tında sayılamaz. Yine ne ka-
dar haklı nedenlere dayansa
ve yasal koşullara uyularak
uygulamaya konulmuş olsa
bile, işverene sebepsiz işten
çıkartma hakkı tanındığı sü-
rece, grev hakkının hiçbir
caydırıcı özelliği kalmaz. Hat-
ta şu anda yasalarımızda yer
almayan hak grevi tanın-
sa bile, iş güvencesi yasalaş-
madıkça grev yolu ile hakka
ulaşmak mümkün olamaz.
İşçiler bakımından temel hak
sayılan toplu pazarlık, örgüt-
lenme ve grev hakkının ger-
çek teminatı iş güvencesinin
yasalaştırılmış olmasına bağ-
lıdır.

Türk İş Hukukunda İş Gü-
vencesinin bulunmaması,
aynı zamanda işçinin "hak
arama" yollarını da tıkamak-
tadır. Bilinmektedir ki ve gö-
rülmetedir ki uygulamada
işçi, yasadaki ve akitten do-
ğan pek çok hakkını araya-
maz durumdadır. Arayacak
olursa işten çıkartılacaktır ve
ne kadar haklı olursa olsun
tekrar işine kapalı tutmuştur.
Hukuk yolu ile hakka kavuş-
ma sistemi çalışmamaktadır.
Görülmetedir ki iş güvence-
si bu yönü ile de temel insan
hakkı sayılan "Hak Arama
Özgürlüğü"nün de teminatı
niteliğindedir.

TÜRK-İŞ'in, İş Güvencesi
konusuna temel bakışı böy-
lece açıklandıktan sonra, kı-
saca iş güvencesi konusun-
daki girişimlerin tarihsel açık-
lamasını da özetlemek gere-
ği duyulmaktadır.

Bilineceği üzere ilk defa
Ocak/1992 tarihinde Çalışma
ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
tarafından İş Güvencesi Yasa
Taslağı hazırlanmış ve sosyal
tarafılarına gönderilerek kamu-
oyunda tartışmaya açılmış-
tır.

Şubat/1992 tarihinde
TÜRK-İŞ, bu taslağın tartışıl-
ması amacıyla "Akden Fes-
hinde Yargı Denetimi" konu-
lu bir sempozyum düzenle-
miştir. Bu sempozyuma çeşit-
li Üniversitelerden 9 Profe-
sör'ün yanı sıra Türkiye Baro-
lar Birliği temsilcisi, İşçi-İşve-
ren Sendika Yöneticileri, Çalı-
şma ve Sosyal Güvenlik Ba-
kanlığı temsilcileri, ILO tem-
silcisi, DSP, MHP, RP, SHP ve

DYP temsilcileri katılmışlardır.
İki gün süren tartışmalar so-
nucunda İş Güvencesinin
Türk İş Hukukumuzun temel
eksikliği olduğu vurgulanmış
ve yasalaşması zorunluluğu
kabul edilmiştir. Ancak işve-
ren kesiminin ve özellikle
TİSK yöneticilerinin ağır ve
haksız eleştirileri, şiddetle
karşı koymaları ve de politi-
kacılar üzerinde baskı kur-
maları sonucu yasalaşama-
mıştır.

Bu tarihten sonra her hü-
kümet değişikliğinde Çalış-
ma Bakanlığınca bazı çalış-
malar yürütülmüş ise de giri-
şimler cız kalmış ve yaşama
geçirilememiştir.

TÜRK-İŞ, yukarıda açıkla-
nan ilkeler çerçevesinde, Ge-
nel Kurullarında alınan ka-
rarlar doğrultusunda her dö-
nem işbaşına gelen hükü-
metlere iş güvencesi yasası-
nın çıkarılması için talepte
buluna gelmiştir.

En son 27 Mart 2000 tari-
hinde "TÜRK-İŞ Hukukçular
Kurulu" toplantıya çağılmış
ve TÜRK-İŞ Hukuk Bürosu ta-
rafından hazırlanan "İş Gü-
vencesi Yasa Taslağı" üzerin-
de çalışma yapılmıştır. Üye-
miz sendikaların avukatların-
dan oluşan TÜRK-İŞ Hukukçu-
lar Kurulu yaptığı değerlen-
dirmeler sonunda taslağa
son şeklini vermiştir. TÜRK-İŞ
Hukukçular Kurulu tarafın-
dan şekillendirilen taslak me-
tin TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu
tarafından Başbakan, Çalış-
ma ve Sosyal Güvenlik Baka-
nı, Siyasi Parti Genel Başkan-
lıklarına sunulmuştur. ■

TÜRK-İŞ'İN HAZIRLADIĞI İŞ GÜVENCESİ YASA TASLAĞI

TÜRK-İŞ Hukukçular Kurulu'nun hazırladığı İş Güvencesi Yasa Taslağı'nın yasalaşması halinde şu kazanımlara sahip olacak:

- 1- İşveren işçiyi işten çıkartırken fesih nedenini açıkça yazılı olarak bildirecek.
- 2- İşveren neden bildirmeden işten çıkartırsa fesih haksız sayılacak.
- 3- İşçi, işten çıkartılması durumunda, fesih bildiriminde neden gösterilmemişse veya neden gösterildiği halde bu nedeni haklı bulmuyorsa bizzat kendisi ya da üyesi bulunduğu sendikası aracılığı ile fesih tarihinden itibaren bir ay içinde iş mahkemesine başvuruda bulunacak.
- 4- İşten çıkarılan işçi veya sendikası iş mahkemesinden fesih işleminin geçersizliğine ve işe iade edilmesine karar verilmesini isteyebilecek.
- 5- Böyle bir davada fesih işleminin haklı bir nedene dayandığını ispat yükümlülüğü işverene ait olacak.
- 6- Mahkeme feshin haksız olduğuna karar verirse, fesih işlemi geçersiz sayılacak ve işçi, çalışmadığı sürenin ücreti de ödenerek işe iade edilecek.
- 7- İşçi veya sendikasının talebi ya da hakimın akdın devamının katlanılamayacak duruma geldiği kanaatine varması halinde işe iade karar yerine işçinin en az altı, en çok on iki aylık ücreti tutarında tazminata hükmedilecek. Bu tazminat kıdem tazminatından ayrı bir tazminat olacak.
- 8- Mahkeme işe iade karar verirse işçi kararın tebliğinden itibaren altı işgünü içinde işe başladığını işverene yazılı olarak bildirecek.
- 9- İşçinin bildirmesine karşın işveren altı gün içinde işe başlatmazsa fiilen işbaşı yaptırılncaya kadar ücretini ve sözleşmeden doğan hakları ödemek zorunda kalacak.
- 10- TOPLU İŞTEN ÇIKARMALAR:
 - İşveren, sadece ekonomik, teknik, yapısal işyeri gerekleri nedeni ile toplu işten çıkarma yapabilecek.
 - Toplu işten çıkarmalarda işveren gerekçelerini ve işten çıkaracağı işçilerle ilgili tüm bilgi ve belgeleri en az bir ay öncesinden hem bölge çalışma müdürlüğüne hem de varsa toplu sözleşmenin tarafı olan sendikaya bildirecek.
 - İşveren sendika ve iş müfettişi birlikte görüşerek yedi gün içinde görüşme sonucunu

tutanakla belirleyecek ve işyerinde ilan edecek.

- İşveren 30 gün sonra fesih bildiriminde bulunabilecek, çıkartılan işçilerin ad, soyad ve niteliklerini derhal İş ve İşçi Bulma Kurumu'na bildirecek.
 - İşverenin toplu olarak çıkartabileceği işçi sayısı işyerinde çalışan toplam işçi sayısının 1/10'undan az olamayacak.
 - İşveren yukarıda sayılan prosedüre uymazsa işçiyi haksız çıkarmış sayılacak ve iş mahkemesince işe iade kararı verilebilecek.
 - İşveren toplu çıkarma hakkını, işyerini kötü niyetle kapatmak veya işçinin sendikalaşmasına ya da grev hakkından yararlanmasına engel olmak amacı ile yapıyorsa ve bu amaç mahkemece de belirlenirse işveren işçilere sözleşmeden ve kanundan doğan diğer haklarından ayrı olmak üzere en az bir yıllık ücreti tutarında tazminat ödemek zorunda kalacak.
 - Yukarıda belirtilen usule uygun olarak toplu işçi çıkarılması halinde işveren altı ay içinde aynı nitelikteki işler için yeniden işçi almak isterse ya da bu yol ile kapanmış işyerini bir yıl içinde yeniden açmak isterse durumu ilan edecek ve işçiyi işten ayılrken bildirdiği adreste noter aracılığı ile işe davet edecek.
 - İşveren işe davet tarihinden itibaren 15 gün içinde başvuran işçiyi işe almak zorunda olacak.
 - Toplu işten çıkartılan veya kapatılan işyerini devralan yeni işveren de aynı yükümlülüğe tabi olacak.
 - Ekonomik nedenlerle iş süresinin geçici olarak kısaltılması veya kısa süreli işin durdurulması zorunluluğu varsa işveren gerekçelerini en az 15 gün öncesinden işyerinde ilan edecek, ayrıca taraf sendikaya bildirecek ve sendikanın onayını alacak. Eğer toplu sözleşmesi yoksa işçinin onayını alacak.
 - Kısa süreli çalışma veya geçici işin durdurulması süresince işçiye ücretinin yüzde 50'si ödenecek. Ödeme süresi üç ayı geçmeyecek.
- TÜRK-İŞ tasarısında sendika yöneticisi ile işyerleri sendika temsilcisinin teminatı da sendikalar yasasının 29 ve 30'uncu maddelerinde yeni düzenleme yapılarak güçlendirildi. ■

TÜRK-İŞ YÜRÜDÜ

- TÜRK-İŞ'e bağlı Sendikaların Şube Başkan ve Şube Yöneticilerinin dokuz bölgeden başlattıkları yürüyüş, 26 Nisan günü Ankara'da noktalandı.

- Ankara'da eski Hipodrom'da biraraya gelen sendikacılar, Selim Sırı Tarcan Kapalı Spor Salonu'na yürüdü. Burada yapılan toplantının ardından Anıtkabir'e yürünerek büyük Atatürk'ün mozolesine çelenk konuldu.

- Talepler Bildirgesi'nden:

"Özelleştirmelerin durdurulmasını, iş güvencesi yasasının çıkarılmasını, örgütlenmenin önündeki engellerin kaldırılmasını, SSK'nın sağlıklı bir yapıya kavuşturulmasını, çalışma yasalarının onaylanmış İLO Sözleşmelerine uyumlu hale getirilmesini istiyoruz"

"Toplu iş sözleşmelerimizdeki kazanımlarımıza, kıdem tazminatımıza ikramiyelerimize göz dikenler, karşılığında hepimizin ortak gücünü bulacaktır"

- Özelleştirmeye karşı demokratik sosyal devleti koruma ve iş güvencesi yürüyüş ve toplantısı sonuç bildirgesinden:

"Yıllardır gündeme getirdiğimiz ve hükümetlerin sermaye yanlısı politikaları nedeniyle bir türlü gerçekleşemeyen taleplerimizin öncelikle ve ivedilikle yerine getirilmemesi ve bu doğrultuda somut ve inandırıcı adımlar atılmaması ve halkımıza yönelik tehditlerin uygulamaya sokulmaya çalışılması durumunda, üretimden gelen gücümüz ve tüketici olarak gücümüz ülke çapında, tüm işkollarında ve en yaygın katılımı kullanılacaktır"

"Ülkemizin dört bir yanından gelerek Ankara'da toplanan bizler, TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun bu konuda alacağı kararlara tam olarak uymaya namusumuz üzerine söz veriyoruz"

TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların şube başkan ve yöneticilerinin TÜRK-İŞ Bölge Temsilciliği'nin bulunduğu dokuz bölgeden başlattıkları yürüyüş 26 Nisan 2000 tarihinde Ankara'da noktalandı. Saat 08.00'den itibaren Eski Hipodrom'da biraraya gelen sendikacılar, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların başkanları, Ankaralı şube başkan ve yöneticileri ile işyeri temsilcileri tarafından karşılandı.

Hipodrom'dan, kapalı salon toplantısının yapılacağı Selim Sırı Tarcan Spor Salonu'na yürüyüş saat 10.00'da başladı. Yürüyüşe Emek Platformu'nu oluşturan örgütlerin Genel Başkanları da katıldı. Sorunların dile getirildiği sloganların atıldığı yürüyüş Selim Sırı Tarcan Kapalı Spor Salonu'nda sona erdi.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, yaptığı konuşmada işçi sınıfının meşru ve demokratik mücadelesinin eksikleri olabileceğini ancak genelde başarılı olduğunu belirtti.

Hükümeti ve IMF'yi uyarmasının çeşitli yollar olduğunu ifade eden Meral, TÜRK-İŞ'in hükümeti demokratik yollardan uyardığını ve uyarmaya devam ettiğini belirtti. Meral, sorunların parlamenter sistem içinde çözüleceğine olan inancını dile getirirken, "Parlamenter sistem, ancak Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğünün ve bağımsızlığının korunmasıyla, ulusal egemenlikle, laik ve demokratik cumhuriyetle sağlanabilir" dedi. Bu çerçevede Türkiye'nin daha güçlü sendikalara olan ihtiyacını dile getiren Meral, hükümetlerin sendikaların yok olması için ne gerekiyorsa onu yaptıklarına işaret etti. Meral, bunun en açık örneğinin özelleştirme ve taşeronlaşma uygulamaları olduğunu belirtti. 1983 yılından beri özelleştirme uygulamalarına karşı çıktığını kaydeden Meral, Türkiye'deki özelleştirmelerin hiçbir sorunu çözmediğini, aksine yeni sorunlar yarattığını ifade etti. Meral, hükümetlerin kamu kurum ve kuruluşlarının ve KİT'lerin sorunlarını masa başında görüşerek çözüm arama önerilerine kulak tıkadığını, zarar eden KİT'lerin satılacağını söylenmesine rağmen, kâr

eden KİT'lerin satışa çıkarıldığını belirtti.

Meral, yapılan özelleştirmelerin sonuçlarını, "işsizlik, işyeri kapatmaları, sendikasızlaştırma, kaçak işçilik, vergi kaçakçılığı, yolsuzluk, yağma, talan, işçilerin ezilmesi, tarım ve hayvancılığın çökertilmesi, göçün hızlandırılması" olarak sıraladı. Meral, "Biz bu nedenle özelleştirme istemiyoruz. Ülkemiz için, halkımız için özelleştirmeye karşı çıkıyoruz. İstenildiği kadar başanlı olunmamış olması bu mücadelenin yanlışlığını göstermez. Biz özelleştirmeye karşı demokratik sosyal devleti tüm gücümüzle savunmaya devam edeceğiz" diye konuştu.

Meral, işsizliğin ve enflasyonun önlenemediğini, gelir dağılımındaki adaletsizliğin giderilemediği, taşeronlaşmanın kaçak işçi yarasını daha da derinleştirdiğini belirttiği konuşmasında, iş güvencesinin hâlâ sağlanamadığını ifade etti. Zorunlu tasarruf fonundaki paraların yasa dışı bir biçimde kullanıldığını bildiren Meral, çalışma hayatını düzenleyen yasalarda hâlâ ILO normlarına uygun hale getirilemediğine dikkat çekti. Meral şöyle dedi:

"Geçmişte TÜRK-İŞ'e meydan okuyan çok iktidarlar gelmiştir ve gitmiştir. Onların akıbetini bizler de biliyoruz, hükümetler de biliyor. Hükümeti bir kez daha uyanıyoruz. IMF'nin değil, bizim sesimize kulak verin. Bir avuç azınlığın sorunlarına çözüm bulmayı bırakın, bizim sorunlarımıza çözüm arayın. Adil olun. Hiç olmazsa sosyal güvenlik yasasında yaptığınız değişiklikle yüz binlerce insanın hakkını çiğnerken, kıyak emeklilik gibi uygulamalardan kaçının. Zorunlu tasarruf fonundaki paramızı 'para yok' diye ödemiyorsanız, bari batınları bankaları kurtarmak için trilyonlar harcamayın. Yoksa inandırıncılığınız kalmaz"

Toplantıda daha sonra PETROL-İŞ Sendikası Genel Başkanı Mustafa Öztaşkın konuştu. Öztaşkın, özelleştirmenin felsefesinin insanlarda zihinsel bir değişim yaratmak olduğunu belirtti. Bu değişimin, tüm insanı değerlerin bir kenara itilip sadece "parayı düşünmeyi" gerektirdiğini ifade eden Öztaşkın, Türkiye'de bugüne kadar yapılan özelleştirmelerin tümünün şaibeli olduğunu ifade etti. Öztaşkın, "Bizim görevimiz özelleştirmelerin durdurulmasıdır. Henüz hiçbir şey bitmiş değildir. Daha yolun başındayız. Yapacak çok işimiz var. Biraz inanç, biraz cesaret, biraz kararlılık bize yeter. Bu yürüyüş ve toplantımız bir başlangıç. Peşpeşe alacağımız eylem kararlarıyla artık oturmak yok, konuşmak yok, eylem var" dedi.

Daha sonra konuşan TEK-TİF Sendikası Genel Başkanı Zeki Polat, bundan böyle işçi sınıfının kurallarına göre hareket etmenin gereğine işaret etti. İşçi sınıfına karşı sürdürü-

len mücadelenin koşullarını dikkatle değerlendirerek aynı sıkıntılan paylaşan diğer kesimlerle ellele vermek gerektiğini bildiren Polat, "Bu, yüzümüze gülüp, bir takım kararların ortaklaşa alıyormuşuz izlenimini verip, bizi sürekli olarak sırtımızdan bıçaklayan, kullanmaya çalışan işveren kesimi ile bu sözde dostluk gösterilerini derhal kesmek demektir. Bu, yurt düzeyine yaygın, dikkatli bir planlama ile bize karşı sınıfsal mücadelelerini sürdürenlere yasa hükümlerini mümkün olduğunca gözeterek en sert şekilde, daha doğrusu anlayacakları şekilde mukabele etmek demektir" diye konuştu.

DERİ-İŞ Sendikası Genel Başkanı Yener Kaya, talepler elde edilinceye kadar mücadeleye devam edileceğini, bu mücadelede TÜRK-İŞ'e büyük görevler düştüğünü belirtti. Kaya, "Hükümetin ve IMF'nin saldırı-

larına karşı tüm sendikalarımızın ve tüm demokratik kitle örgütlerimizin birliği sağlanarak daha kararlı ve daha tutarlı bir mücadele çizgisi hayata geçirilmelidir" dedi.

DOK GEMİ-İŞ Genel Başkanı Nazım Tur, bugün çekilen ızdırabın temel nedeninin, kalkındırıyorum diye para verenlerin Türk siyasi iradesine yaptığı baskı olduğunu belirtti. Tur, tersanelerin kapatılmasının ancak işgalci güçlerin yapacağı bir iş olduğunu ifade ederek, "Eğer Türkiye'de Atatürk ilkelerinden sapma varsa, tersaneleri kapatanlar Atatürk düşmanıdır" diye konuştu.

BELEDİYE-İŞ Sendikası Genel Başkanı Nihat Yurdakul, Türkiye'de çoğunluğun cehennem azabı çektiğini, azınlığın cennette sefa sürdüğünü ifade etti. İş güvencesinin sağlanması için yola çıkmak gerektiğine işaret eden Yurdakul, beledi-

ye işçilerinin her türlü eyleme hazır olduklarını ifade etti.

TÜRK HARB-İŞ Genel Başkanı Orhan Atay ise sendikacılar, "Sadece buraya gelmeye değil, meydanlarda ölmeye var mısınız?" diye sordu. Atay, "Eğer ölmeye hazırsanız sermaye, IMF, Hükümet bizi tanıyacak. Ölmeye hazırsak, o zaman zaten birçok şeyi hallettik demektir. Geldiler, haklarını aradılar, öldüler dedirtmek için var mısınız?" diye konuştu.

Konuşmaların ardından, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, Başkanlar Kurulu ve sendikacılar yürüyerek Anıtkabir'e gitti. Atatürk'ün mozaiklerine çelenk konulmasının ardından 26 Nisan eylemi sona erdi.

TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların Şube Başkanları ve yöneticileri 27 Nisan günü daha önce aldıkları randevu gereği TBMM'de bölge milletvekillerini ziyaret ederek TÜRK-İŞ'in taleplerini ilettiler. ■

TALEPLER BİLDİRGESİ

TÜRK-İŞ'in tüm illerdeki şube yöneticileri olarak Ankara'ya yürüyoruz. Taleplerimiz yerine gelmez, sorunlarınıza çözüm bulunmazsa, Ankara'ya yüzbinlerce işçiyle, memurla, emekliyle, işsizle yürüyeceğiz.

Ne istiyoruz? Niçin yürüyoruz?

Öncelikle iş güvencesi istiyoruz; özelleştirmelerin durdurulmasını, kamu kesiminin sorunlarına çalışanlarla görüşülerek çözüm bulunmasını istiyoruz.

Ama istediklerimiz bu iki temel güncel talebimizle sınırlı değildir. Ülkemizin ve halkımızın temel sorunlarının çözüme kavuşturulmasını, IMF ve Dünya Bankası karşısında ülkemizin bağımsızlığının, ulusumuzun egemenliğinin ve onurunun korunmasını istiyoruz.

- Hayatın ucuzlamasını;
- İşsizlerimiz için iş imkanı sağlanmasını;
- Giderek artan gelir dağılımı adaletsizliğinin giderilmesini;
- Yoksullukla sosyal devlet anlayışı içinde mücadele edilmesini;
- Özelleştirmelerin durdurulmasını;
- Zorunlu Tasarruf Fonu'ndaki ana para ve nemalarının derhal, bir defada ödenmesini;
- Türkiye'nin daha da demokratikleştirilmesini;
- Çalışma mevzuatımızın onaylanmış ILO Sözleşmeleri ile uyumlu hale getirilmesini;
- Kamu çalışanlarına grevli toplu sözleşmeli sendikalaşma hakkının tanınmasını;
- Örgütlenmenin önündeki engellerin ve grev hakkının üzerindeki kısıtlamaların kaldırılmasını;
- ILO'nun 158 sayılı sözleşmesinin yükümlülüklerinin yerine getirilerek iş güvencesi yasasının derhal çıkarılmasını;
- Memur ve emekli aylıklarının insan onuruna yaraşır bir düzeye çıkarılmasını ve bu nedenle ek maaş artışı verilmesini;
- Muvakkat ve geçici işçilerin kadroya

geçirilmesini, kamu kesimindeki istihdamın artırılmasını;

- Sosyal Sigortalar Kurumu'nun sağlıklı bir yapıya kavuşturulmasını, yapılan yasa değişikliğinin yarattığı sorunlar başta olmak üzere sosyal güvenlik alanındaki tüm sorunların çözülmesini;
- Toplu sözleşme görüşmelerinde, hedeflenen enflasyonla sınırlı bir ücret zammı verme ve esneklik adı altında haklarımızı yok etme girişimlerine son verilmesini;
- Başta belediye işçileri olmak üzere, tüm işçilerimizin alacaklarının ödenmesini;
- Tarım ve orman işçilerinin İş Yasası kapsamına alınmasını

istiyoruz.

Toplu sözleşmelerdeki kazanımlarımıza, kıdem tazminatımıza, ikramiyelerimize göz dikenler, karşılığında hepimizin ortak gücünü bulacaktır.

Ödediğimiz vergilerin yüzde 88'i bir avuç zengine faiz olarak ödeniyor. Bütçemizin yüzde 45'i faize gidiyor. Herkesten geliri ve serveti ile orantılı bir vergi alınmasını, asgari ücret kadar gelirin vergi dışı bırakılmasını; devletimizin borçlarının faizinin düşürülmesini ve borç ödeme programının ülkemiz ve halkımız lehine değiştirilmesini istiyoruz.

IMF ve Dünya Bankası'nın ülkemizdeki yandaşları dışındaki tüm halk kesimlerinin sorunları ortak, bu sorunların çözüm yolu biridir. Yürüyüşümüz, ülkemiz içindir, halkımız içindir.

Bizler, Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısının bütünlüğünü ve bağımsızlığı, laik ve demokratik sosyal hukuk devletini, Atatürk'ün temsil ettiği çağdaşlaşma ve aydınlanma ülküsünü, insan haklarını, parlamenter demokratik düzeni savunuyoruz.

Hükümeti ve siyasi partilerimizi uyarıyoruz. IMF'nin, Dünya Bankası'nın ve onların ülkemizdeki bir avuç uzantılarının talimatlarına uymayın. Halkımızın sesine kulak verin.

**ÜLKEMİZ VE HALKIMIZ İÇİN
YÜRÜYÖRÜZ, YÜRÜYECEĞİZ.**

HAKLIYIZ. GÜÇLÜYÜZ. KAZANCAĞIZ. ■

SONUÇ BİLDİRGESİ

TÜRK-İŞ'e bağlı Sendikaların Genel Merkez Yöneticileri, tüm Şubelerin Yöneticileri ve Ankara işyerlerinin temsilci ve baştemsilcileri ile üyelerimiz 26 Nisan 2000 günü Ankara'da Selim Sım Tarcan Kapalı Spor Salonu'nda toplanarak aşağıdaki kararları almışlardır.

Hükümetin, IMF ve Dünya Bankası'nın talepleri doğrultusunda uyguladığı politikalar ile birçok işverenin işçi hakları ve sendikal hak ve özgürlükler konusundaki tavır, ülkemizin, halkımızın ve işçi sınıfımızın sorunlarını her geçen gün daha da artırmaktadır. Bu gidişe "DUR" demenin zamanı gelmiştir.

2000 yılında temel taleplerimiz şunlardır:

İş güvencesi sağlanmalı; işsizlik sigortasının eksiklikleri giderilmeli; kaçak işçilik önlenmeli; örgütlenmenin önündeki engeller kaldırılmalıdır.

12 Eylül'ün kalıntılarını temizlenmeli; demokratikleşme sağlanmalı; çalışma mevzuatımız onaylanmış ILO Sözleşmeleri ile uyumlu hale getirilmeli; Avrupa Birliği ülkelerinin sosyal mevzuatı ile uyum sağlanmalıdır.

İşsizlik ve enflasyon önlenmeli; gelir dağılımı adaletsizliği giderilmeli; yağma ve talan biçimindeki özelleştirme durdurularak kamu kesiminin sorunları sosyal taraflarla görüşmeler yoluyla çözüme kavuşturulmalı; sosyal devlet anlayışı hayata geçirilmeli; zorunlu tasarruf fonundaki paramız bir defada toptan ödenmeli; herkesten geliri ve serveti ile orantılı bir vergi

alınmalı; tarım ve hayvancılığa verilecek destekle göç önlenmelidir.

Taşeronlaşma önlenmeli; kamu kesiminde istihdam artırılmalı; muvakkat ve geçici işçiler kadroya geçirilmeli; işçi alacakları ödenmeli; tarım ve orman işçileri İş Yasası kapsamına alınmalıdır.

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun sunduğu hizmet geliştirilmelidir.

SSK hastanelerinin özelleştirilmesi, toplu sözleşmelerdeki kazanımlarımızın, kıdem tazminatımızın ve ikramiyelerimizin gaspedilmesi girişimlerinin gündeme getirilmesi ve IMF'nin talimatları doğrultusunda hedeflenen enflasyonla sınırlı ücret zammında dayatılması durumunda, haklarımızı kararlı bir biçimde savunacağız.

Yıllardır gündeme getirdiğimiz ve hükümetlerin sermaye yanlısı politikaları nedeniyle bir türlü gerçekleşmeyen taleplerimizin öncelikle ve ivedilikle yerine getirilmemesi ve bu doğrultuda somut ve inandırıcı adımlar atılmaması ve haklarımıza yönelik tehditlerin uygulamaya sokulmaya çalışılması durumunda, üretimden gelen gücümüz ve tüketici olarak gücümüz, ülke çapında, tüm işkollarında ve en yaygın katılımı kullanılacaktır.

Ülkemizin dört bir yanından gelerek Ankara'da toplanan bizler, TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun bu konuda alacağı kararlara tam olarak uymaya namusumuz üzerine söz veriyoruz.

Meşru ve demokratik mücadelemiz, ülkemiz, halkımız ve işçi sınıfımız içindir. Haklıyız, güçlüyüz, kazanacağız. ■

ÇOCUK İŞÇİLİĞİNE KARŞI ULUSAL YÜRÜYÜŞ YAPILDI

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın 80. yıldönümünde Çocuk İşçiliğine Karşı Ulusal Yürüyüş yapıldı.

17-24 Nisan günlerinde 11 ilde yapılan Ulusal Yürüyüşü TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK düzenledi.

İki koldan başlayan Ulusal Yürüyüş'ün Kuzey Kolu Çerkezköy'den başlayıp, İstanbul, Sakarya, Yalova ve Bursa üzerinden 21 Nisan'da İzmir'e geldi. Gaziantep'ten başlayan Güney Kolu ise, Adana, Karaman ve Denizli'den sonra aynı tarihte Kuzey Kolu'yla İzmir'de buluştu.

Çocuk İşçiliğine Karşı Ulusal Yürüyüş'e her ilden 5 çalışan çocuk olmak üzere yaklaşık 60 çocuk katıldı.

Çalışan çocuklar 17 Nisan'da TRT'nin Şenlik Yürüyüşü'ne "Çalışan Çocuklar" pankartıyla katıldılar.

21 Nisan'da TRT'nin "Dünya Çocukları Eğleniyor" programı-

Bayram Meral: "Her alanda sosyal devlet anlayışının hayata geçirilmesi, çocuk işçilik sorununun çözümüne katkıda bulunacaktır."

na katılan çalışan çocuklar, 23 Nisan günü Efes Antik Tiyatrosu'nda gerçekleşen TRT'nin Gala Gecesi'ne de katıldılar.

Çalışan çocuklar yürüyüş boyunca, 11 ilin vali ve belediye başkanlarını ziyaret edip sorunlarını anlattılar, Atatürk anıtlarına çelenk bıraktılar, basın açıklaması yaptılar.

Çalışan çocuklar yürüyüşü-

nün anısına Çeşme'de ağaç diktiler.

23 Nisan akşamına kadar İzmir'de kalan ve çevre gezisi ile kültürel ve sanatsal etkinliklere katılan çalışan çocuklar 24 Nisan günü Ankara'ya geldiler.

Aynı gün Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan'ı ziyaret eden çocuklar, daha sonra Anıtkabir'e çelenk koydular.

Yürüyüşe katılan çalışan çocuklardan Ferhat Pekmez'in eğitim masraflarını hayırsever bir vatandaş üstlenerek Ferhat'ı çalışma hayatından eğitime yönlendirdi.

Yürüyüş haftasında Konfederasyon Genel Merkezlerini ziyaret eden çalışan çocuklar yürüyüşün sonunda TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu üyeleri karşıladılar.

Çalışan çocuklara bir konuşma yapan TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, "Çocuk işçiliğine karşı mücadeleyi sürdürmeye kararlıyız" dedi.

Çalışan çocuklar Anıtkabir'de...

Çalışan çocuklar Adana'da...

Çalışan çocuklar Denizli'de...

Çalışan çocuklar İzmir'de, Atatürk Anıtı önünde...

Çalışan çocuklar: "Babamın işini geri istiyorum."

Çalışan çocuklar Çerkezköy'de...
İzmir Emniyet Müdürü de "Çocuk İşçiyi Hayır" dedi.

Gelişmekte ve Eğitim Çağında Çalışmak Zorunda Olan Çocuklara Yaşama Hakkı Tanıyalım

Çocukluk, oyun oynamak, büyümek aile ve arkadaşlardan zevk almak demektir. Çocukluk, bütün çocukların potansiyellerini geliştirmek için bir şansla sahip olmaları ve geleceğe ilişkin parlak planlar kurmaları demektir. Fakat çalışan çocuklar için çocukluk kayıp bir rüyadır. Onlar karınlarını doyurabilmek, ailelerine yardımcı olabilmek için sabahın erken saatlerinden, karanlık çökeneye kadar çalışmak zorundalar. Onlara, ana caddelerde mendil, ciklet satarken, zift karasıyla boyanmış bir oto tamirhanesindeki arabanın altında, ışsız ve havalandırmasız bir tekstil atölyesinde ya da akrabalılarıyla pamuk tarlalığında toplayıcılık yaparken rastlayabilirsiniz.

Bir yandan Dünya üzerindeki zenginlik artarken, diğer yandan artan sayıdaki çocuğun, gelecekle ilgili vazgeçmeleri ve yaşayabilmek için çalışmak zorunda kalmaları anlaşılması çok zor bir durum. Bu durumu değiştirmek için bir şeyler yapmaya karar vermediğimiz sürece hiçbir şey değişmeyecektir.

Çocuk İşçiliğine Karşı Ulusal Yürüyüş

Çocukların çalışmak zorunda kalmadıkları bir dünyanın yaratılması hedefine doğru atılmış adımlardan biridir. Artık adımlarımızı sıklaştırmak zorundayız. Çünkü;

Çocuklar Bekleyemez Onların Büyümek ve Gelişmek İçin Tek Bir Fırsatı Var

Çocuk İşçi Kimdir?

Birleşmiş Milletlerin Çocuk Hakları Sözleşmesine göre 18 yaşına kadar her insan çocuktur. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Türkiye'nin de onayladığı 138 sayılı Sözleşmesi ile çalışma yaş sınırını 15 olarak benimsemiş, dolayısıyla 15 yaşın altında çalışanları çocuk işçi olarak nitelmiştir.

Çocuklar Neden Çalışıyor?

Adaletsiz gelir dağılımı, yoksulluk, işsizlik, kayıtdışı ekonomi, düşük ücret politikası, hızlı nüfus artışı, göç, düzensiz kentleşme, yetersiz eğitim, geleneksel ve kültürel koşullar vb. çocuk işçiliğini doğuran sebeplerdir.

Çocuk İşçiliğinin Boyutları

Dünya üzerinde yaşları 5 ile 14 arasında olan yaklaşık 250 milyon çocuk, 120 milyonu tam gün olmak üzere çalışmaktadır. Milyonlarca çocuk, tehlikeli ve ağır işlerde, fuhuş, porno kaset üretimi, uyuşturucu üretimi ve satışı gibi ahlaki

gelişimlerine zararlı yasadışı işlerde sağlığını ve can güvenliklerini tehlikeye atarak çalışmaktadır. ILO, 1990 tarihli 87. Genel Konferansında bu koşulları içeren Çocuk İşçiliğini 'kabul edilemez' olarak tanımlamış ve 182 sayılı "En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi"ni kabul etmiştir.

Ülkemizde de resmi rakamlara göre 6-14 yaş arasındaki 12 milyon çocuktan 3 milyon 848 bini (% 32) dünyadaki diğer çocuklarla aynı kaderi paylaşmaktadır. Bu çocukların çoğunluğu ücretsiz ev işçisi olarak çalışırken, yaklaşık 1 milyon çocuk ekonomik işlerde çalışmaktadır. Bu çocukların % 77'si tarım, % 11'i sanayi, % 7'si hizmetler ve % 5'i ticaret sektöründe çalışmaktadır. Türkiye genelinde ekonomik faaliyette bulunan çocukların % 79'u ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. Başta tarım sektörü olmak üzere çocukların çoğunluğu aile gelirine katkıda bulunmak üzere ücret almadan çalışmaktadır. Sayılan gittikçe artan binlerce çocuk da sokakta çalışmaktadır.

Neden Çocuk İşçiliğine Hayır

- ✓ Çalışma hayatı çocukların bedensel, psiko-sosyal ve ahlaki gelişmelerini olumsuz yönde etkilemektedir.
- ✓ İşyerlerinde kullanılan makineler, kimyasal maddeler ve işyeri ortamının sağlıksız olması (Işıksız, tozlu, havalandırmasız vs.) Çocukların sağlık ve can güvenliklerini tehlikeye atmaktadır. Sokakta çalışan çocuklar sokağın tehlikelerine maruz kalmaktadır.
- ✓ Erken yaşta çalışmaya başlayan çocuklar erken yıpranacaklar, dolayısıyla gelecekte çalışma güçleri önemli ölçüde azalacaktır.
- ✓ Yoksulluktan kurtulmak için çalışmak zorunda kalan çocuklar, gerekli eğitimi ve mesleki eğitimi alamadıklarından, gelecekte daha iyi ücret kazandırabilecek işler yerine, vasıfsız emek gerektiren düşük ücretli işlerde çalışmak zorunda kalacaklarından yoksulluğun kıskaçından kurtulamayacaklardır.
- ✓ Çocukların çalışıyor olması, yetişkinlerin işsiz olması demektir.
- ✓ Çocuklara iş veren kayıtdışı sektör, sosyal güvenlik sistemini çökmekte, vergi gelirlerini düşürmektedir.
- ✓ Çocukların çalıştıran bir üretim sisteminin küresel rekabette üstün olması, verimli olması ve ülke kalkınmasını sağlaması mümkün değildir.

Hâlâ gülmüyorsa çocukluğuna verin.

Çalışan çocuklar Çeşme'de ağaç dikiyor.

Çalışan çocuklar Etes Antik Tiyatro'da...

Çalışan çocuklar TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde...

Çalışma Bakanı Yaşar Okuyan'ın, "sendikalar sizin için ne yapıyorlar?" sorusuna: küçük Tolga "Onlar haklarımızı savunuyor, bizi destekliyorlar diye cevap verdi."

YÜRÜYÜŞÜN AMAÇLARI

- ✓ Çocuk işçiliği konusunda kamuoyu duyarlılığını artırmak.
- ✓ Başka ILO'nun 182 sayılı En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi olmak üzere uluslararası sözleşmelerin onaylanması ve onaylanan sözleşmelerin ulusal mevzuata uydurulmasını sağlamak.
- ✓ Çocukların sağlıklı ve güvenli bir ortamda daha iyi eğitim alarak büyümelerini sağlamak için ayrılan kamu kaynaklarının artırılmasını sağlamak.
- ✓ Çalışan çocukların iş ortamından kurtarılma, eğitime yönlendirilmeleri için ulusal çapta projelerin oluşturulması ve bunun için gerekli kaynağın ayrılmasını sağlamak.
- ✓ Çalışma hayatının çocuklar üzerindeki olumsuz izlerini silecek rehabilitasyon çalışmalarının hayata geçirilmesini sağlamak.
- ✓ Çocuk işçiliğine yol açan sosyal, kültürel ve ekonomik koşulların değiştirilmesi yönünde kamuoyunu ve yöneticileri harekete geçirmek.

En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi (182 sayılı ILO Sözleşmesi) (Özet)

Bu Sözleşmenin amaçları bakımından "çocuk" terimi 18 yaşın altındaki herkese uygulanır.

Bu Sözleşmenin amaçları bakımından "en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliği" ifadesi;

(a) Çocukların alım-satım ve ticari, borç karşılığı veya bağımlı olarak çalıştırılması ve çocukların askeri çatışmalarda zorla ya da zorunlu tutularak kullanılmasını da içerecek şekilde zorla ya da mecburi çalıştırılmaları gibi kölelik veya kölelik benzeri uygulamaların tüm biçimlerini;

(b) Çocuğun fahişelikte, pornografik yayınların üretiminde veya pornografik gösterilerde kullanılmasını, bunlar için tedarikini ya da sunumunu;

(c) Çocuğun özellikle ilgili uluslararası anlaşmalarda belirtilen uyuşturucu maddelerin üretimi ve ticareti gibi yasal olmayan faaliyetlerde kullanılmasını, bunlar için tedarikini ya da sunumunu;

(d) Mahiyeti veya yürütümündeki koşullar itibarıyla çocukların sağlık, güvenlik veya ahlaki gelişimleri açısından zararlı olan işi kapsar.

Üyeler, ekonomik ve sosyal kalkınmanın, yoksulluğun ortadan kaldırılması programlarının ve evrensel eğitimin desteklenmesini de içerecek şekilde uluslararası işbirliği ve/veya yardımlaşmanın başlatılması suretiyle bu Sözleşme hükümlerini yürürlüğe koymak üzere birbirlerine yardımcı olmak için uygun önlemler alırlar.

ÇOCUK İŞÇİLİĞİNE KARŞI TÜRK-İŞ'İN SENDİKAL MODELİ

TÜRK-İŞ yedi yıldan bu yana çocuk işçiliğine karşı mücadeleyi yoğun bir biçimde sürdürmektedir. Bu mücadelenin çerçevesi; konfederasyon genel merkezinde ve bağlı sendikalarda çalışan çocuklarla ilgili birimlerin kurulması, yapılan eğitim seminerleriyle sendika üyeleri arasında duyarlılığın artırılmasına devam edilmesi, çocuk işçiliğinin yoğun olduğu bölgelerde ve sektörlerde alan araştırmaları yapılması, TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Ulusal Eylem Komitesi'nin kurulması, benzer biçimde Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir'de Bölge Eylem Komitelerinin kurulması, kampanyaların düzenlenmesi, çocuk işçiliği üzerine alternatif politikalarn üretilmesi, bölge ve illerden merkeze doğru politik bir baskı grubunun yaratılması, şeklinde çizilebilmektedir.

TÜRK-İŞ'in ILO'nun yanı sıra UNICEF ile eylem programını geliştirilmesi, bu çerçevede Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni eğitim programlarına ve Bölge Eylem Komiteleri için hazırla-

nan Gelişim Planları'na dahil etmesi önemli bir birikimi ve deneyimi ortaya koymaktadır. TÜRK-İŞ, 1998 yılında gerçekleştirilen, Çocuk İşçiliğine Karşı Küresel Yürüyüş'ün Türkiye bölümündeki katkılarında sonra, bu yıl 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın 80. yıldönümünün kutlandığı haftada ilk kez düzenlenen Ulusal Yürüyüş'ün öncüleri arasında yerini almıştır.

TÜRK-İŞ'in çocuk işçiliğine karşı geliştirdiği sendikal model, güçlü örgüt yapısından ve çalışan çocuklar alanındaki deneyimden hareketle, çocuk işçiliği faaliyetlerinde işçi sendikalarının katılımını artırmak için hazırlanmış olup, bu model 10 basamakta özetlenebilmektedir: 1. Araştırma, 2. Yapısal Gelişim, 3. Politika Gelişimi, 4. Kontrol Mekanizması, 5. Duyarlılığın Artırılması, 6. Çalışan Çocuklara Doğrudan Destek, 7. Seferberlik, 8. Kampanyaların Yapılması, 9. Toplu Pazarlık, 10. Uluslararası Belgelerin, Denetim Mekanizmalarının Kullanılması.

ÇOCUK İŞÇİLİĞİNE KARŞI ULUSAL YÜRÜYÜŞ BASIN AÇIKLAMASI

Bu hafta Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın 80. yılını kutluyoruz. 23 Nisan, çocuklara ve gençlere armağan edilen ilk ve tek ulusal bayramdır. Her yıl milyonlarca çocuk bu bayramı coşku içinde kutluyor. Ancak ne yazık ki, geri kalan milyonlarca çocuk için ise bu bayram sadece seyirlik bir gösteri. Hatta çoğunun bayram kutlamalarını seyredecek zamanları bile yok. Çünkü onlar yaşamak için çalışmak zorundalar.

Yoksulluk, adaletsiz gelir dağılımı, işsizlik, kayıtdışı ekonomi, düşük ücret politikası, hızlı nüfus artışı, göç, düzensiz kentleşme, yetersiz eğitim, geleneksel ve kültürel nedenlerden dolayı her yıl artan sayıda çocuk çalışmak zorunda kalıyor.

Onlara çalışmaları karşılığında sadece pek de uzun olmayan bir yaşam hakkı tanınıyor. Bedeli ise kayıp bir çocukluk, hayaller ve gelecek.

Bir yandan dünya üzerindeki zenginlik artarken, diğer yandan artan sayıdaki çocuğun hayatta kalabilmek için çalışmak zorunda kalmalarını anlamak mümkün değildir.

Daha fazla geç olmadan bir şeyler yapmak zorundayız. Çünkü zaman onların aleyhine işliyor. Bu küçük bedenler, sanayide, tarımda, ev işlerinde, sokaklarda, seks ve uyuşturucu ticaretinde ve daha birçok alanda yavaş yavaş eriyor.

Biz işçi örgütleri olarak; çocuk işçiliği konusunda kamuoyunun duyarlılığını artırmak, konuyu ulusal gündeme getirmek, başta ILO'nun 182 sayılı En kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi olmak üzere, uluslararası sözleşmelerin onaylanması, onaylanan sözleşmelerin ulusal mevzuata aktarılması, çalışan çocukların koşullarının iyileştirilmesine ve giderek de çocuk işçiliğinin ülkemiz gündeminden tamamen silinmesine yönelik sosyal politikaların uygulamaya sokulması talepleriyle yürüyoruz.

Taleplerimiz imkansız değildir. Türkiye'nin sahip olduğu kaynak ve zenginlik, çocuk işçiliğini ortadan kaldırmaya yetecek düzeydedir. Dünyanın sahip olduğu zenginlik de dünya üzerinde çocuk işçiliğini ortadan kaldırmaya yetecek düzeydedir. Yeter ki bu sorunu gündemimize alalım ve ciddi bir şekilde eğilelim.

Türkiye'nin çeşitli illerinden yürüyüşe katılan bu çocuklar, yürüyüşten sonra belki yeniden işlerinin başına dönecekler. Ancak bizler, yürüyüşümüzü farklı biçimler altında sürdüreceğiz. Ta ki çocukların artık çalışmak zorunda kalmadıkları günler gelinceye kadar.

1 MAYIS KUTLANDI

- Kutlamalar TÜRK-İŞ, DİSK, KESK ve HAK-İŞ tarafından organize edildi
- TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu İstanbul Abide-i Hürriyet Meydanı'ndaydı

İstanbul Abide-i Hürriyet Meydanı'ndaki kutlamalar da yer aldı. İstanbul'da iki kol üzerinden yürüyen emekçiler, Hükümetin kazanılmış haklara karşı saldırısını protesto etti. Emekçiler, ulusal bağımsızlık ve demokrasi taleplerini sloganları ve pankartları ile dile getirdi.

1 Mayıs, Ankara, Adana, Urfa, Malatya, Diyarbakır, Tunceli, Gaziantep ve Elazığ'da da düzenlenen mitinglerle kutlandı. ■

İşçi sınıfının uluslararası birlik, dayanışma ve mücadele günü olan 1 Mayıs, coşku dolu mitinglerle kutlandı.

Emek Platformu Başkanlar Kurulu'nun aldığı karar gereği, TÜRK-İŞ, DİSK, HAK-İŞ ve KESK tarafından organize edilen kutlamalar iş günü olmasına karşın büyük bir katılım ve coşku içinde gerçekleşti.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu ve Başkanlar Ku-

TÜRK-İŞ 1 MAYIS BİLDİRİSİ

İşçi sınıfının uluslararası birlik, dayanışma ve mücadele günü olan 1 Mayıs, ülkemizdeki ve dünyadaki tüm işçilere, memurlara, emeklilere, işsizlere, bir bütün olarak işçi sınıfımıza ve halkımıza kutlu olsun.

Ülkemiz, halkımız ve işçi sınıfımız, 2000 yılında ulusötesi sermayenin, Uluslararası Para Fonu'nun, Dünya Bankası'nın, Dünya Ticaret Örgütü'nün sürekli ve sistemli bir saldırısıyla karşı karşıyadır. Ulusötesi sermaye, hakimiyetini dünya çapında daha da artırmaya çalışmaktadır. Ulus devlet ve işçi sınıfı, ulusötesi sermayenin şirket birleşmeleriyle daha da artan gücünün önündeki en büyük engeldir. Ulusötesi sermaye günümüzde gelişmekte olan ülkelerde ulus devleti parçalama, ulusal egemenliği ortadan kaldırma, kendi hakimiyetini ve kuralları geçerli kılma çabası içindedir. Ulusötesi sermayenin bu saldırısı, diğer taraftan, işçi sınıfının uluslararası birliğinin, dayanışmasının ve mücadelesinin önemini daha da artırmaktadır. Bağımsızlığın ve ulusal egemenliğin olmadığı yerde demokrasi, işçi hakları ve sendikalar hak ve özgürlükler olmaz. Ulusötesi sermaye, emperyalizme karşı dünyada ilk başarılı başkaldırı olan Ulusal Kurtuluş Savaşımızı, Lozan Antlaşmasını ve Türk aydınlanmasını hiçbir zaman içine sindirememiştir. Ülkemize, halkımıza ve işçi sınıfımıza yönelik saldırısının temelinde, sömürüyü artırma çabalarının yanı sıra, dünyada ezilmiş ulusların bağımsızlık mücadelesine ulusumuzun önderlik etmesi yatmaktadır. Ulusötesi sermaye, kamu kurum ve kuruluşlarının özelleştirilmesini, uluslararası tahkimi, sosyal güvenlik sisteminin çöktürülmesini, kamu kesiminde istihdamın azaltılmasını, devletimizin görevlerinin yalnızca güvenlik ve yargıyla sınırlandırılmasını, ücretlerin düşürülmesini, kazanılmış haklarımızın esneklik adı altında gaspedilmesini, tanın ve hayvancılığın çöktürülmesini istemektedir. Bunların ortak amacı, ülkemizin bağımsızlığının ve bütünlüğünün zayıflatılması, ulusal egemenliğin ve demokrasinin çiğnenmesi, ülkemizin sömürgeleştirilmesi, halkımızın köleleştirilmesidir.

Buna izin vermedik, vermeyeceğiz.

Türk ulusu 1919 yılında Birinci Dünya Savaşı'nın galiplerine karşı bağımsızlık bayrağını yükseltmişti. Bugün de Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısının bütünlüğü ve bağımsızlığı, laik ve demokratik sosyal hukuk devleti, Atatürk'ün önderlik ettiği aydınlanma ve çağdaşlaşma ülkümüz, insan hakları ve parlamenter demokrasi için aynı coşkuyla ve kararlılıkla, başta işçi sınıfımız olmak üzere, bağımsızlık bay-

rağımızı yükseltiyoruz. Özelleştirmeye karşı demokratik sosyal devleti koruma ve iş güvencesi sağlama mücadelemiz, bu onurlu mücadelenin bir parçasıdır.

Bu mücadelemiz, ulusötesi sermayenin sömürsüne karşı dünyanın tüm diğer ülkelerinde ekmek, barış ve özgürlük için mücadele eden işçilerin mücadelesinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Biz işçi sınıfıyız. İşçiyiz, memuruz, sözleşmeli personeliz. Emekliyiz, işsiziz. Kadın veya erkekiz. Çocuğuz. Kamu kesiminde veya özel sektörde çalışıyoruz. Kadroluyuz veya mevsimliyiz, geçiciyiz. Yaşlarımız farklıdır. Mesleklerimiz farklıdır. Farklı işkollarında, farklı büyüklükteki işyerlerinde çalışıyoruz. Bir kısmımız enerji üretiriz, bir kısmımız ekmek, bir kısmımız kumaş. Bir bölümümüz kömür çıkarır veya inşaat yapar, bir bölümümüz çeşitli hizmetleri sunar. Bazılarımızın işvereni yabancı, bazılarımızınki yerlidir. Edime'deyiz, Yüksekova'dayız. Sinop'tayız, Antalya, Iskenderun, Sivas'tayız, İzmir'deyiz. Ama hepimizin sorunları benzer, sorunlarımızın çözüm yolu birdir.

Biz işçi sınıfıyız. Ülkemizin yansını biz oluştururuz. Dünyayı her gün yeniden yaratan güçlerin başında biz geliriz. Dünyada ve ülkemizde, refahın, huzurun, mutluluğun temeli olan adaletli gelir ve servet dağılımını, demokrasiyi, hak ve özgürlükleri sağlayan, koruyan ve geliştiren güç biziz.

2000 yılında temel taleplerimiz özelleştirmenin durdurulması ve iş güvencesinin sağlanmasıdır. Ayrıca, demokratikleşmeyi, işsizliğin ve enflasyonun önlenmesini, kaçak işçiliğin engellenmesini, örgütlenmenin önündeki engellerin kaldırılmasını, gelir dağılımı adaletsizliğinin giderilmesini, zorunlu tasarruf fonundaki paramızın bir defada toptan ödenmesini, herkesten geliri ve serveti ile orantılı vergi alınmasını, taşeronlaşmanın önlenmesini, muvakkat ve mevsimlik işçilerin kadroya geçirilmesini, işçi alacaklarının ödenmesini, tanın ve orman işçilerinin İş Yasası kapsamına alınmasını, SSK'nın sosyal devlet anlayışı çerçevesinde güçlendirilmesini istiyoruz. Ülkemizin bütünlüğüne ve bağımsızlığına ve haklarımıza yönelik saldırılar karşısında, üretimden gelen gücümüzü, tüketici olarak gücümüzü ve siyasi alandaki gücümüzü en etkili bir biçimde kullanacağımıza namus ve şeref sözü veriyoruz.

Yeni bin yıl bizim binyılımız olacaktır. 2000 yılının 1 Mayıs'ını bu inançla ve umutla kutluyoruz. Saygılarımızla,

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU

EMEK PLATFORMU'NDAN BÖLGE TOPLANTILARI

KARAKOÇ:

"Emek Platformu Hasan Tahsin'in attığı ilk kurşunun izleyicisidir"

Emek Platformu Başkanlar Kurulu'nun aldığı karar uyarınca beş ilde "Emek Platformu Bölge Toplantısı" yapıldı. Emek Platformu'nun oluşturulan kuruluşların yerel düzeydeki iş ve güç birliğinin geliştirilmesi ve halkın sorunlarının dile getirildiği geniş çaplı bir miting düzenlenmesi amacını taşıyan bu toplantılarda ilki 31 Mart 2000 tarihinde İzmir'de, ikincisi 16 Nisan 2000 tarihinde Adana'da yapıldı.

İzmir ve Adana toplantılarına TÜRK-İŞ adına Genel Sekreter Hüseyin Karakoç, 29 Nisan'da yapılan Bursa Bölge Toplantısına TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri Mustafa Kumlu katıldı. 13 Mayıs Trabzon toplantısında TÜRK-İŞ İl temsilcisi Ahmet Kılıç, 14 Mayıs Erzurum toplantısında ise TÜRK-İŞ 9'ncü bölge temsilcisi Orhan Gözgeç birer konuşma yaptı.

Genel Sekreter Hüseyin Karakoç, İzmir ve Adana bölge toplantılarında yaptığı konuşmada, bugün Türkiye'nin Meclis ve Hükümet tarafından değil, IMF tarafın-

✓ İzmir, Adana, Bursa, Trabzon ve Erzurum'da gerçekleştirilen toplantılara Platformu oluşturan kuruluşların yöneticileri ile yerel düzeydeki temsilcileri katıldı.

dan yönetildiğini belirtti. IMF marş şefinin Türkiye'de başbakanı, bakanlara, müsteşarlara talimat verdiğine işaret eden Karakoç, "IMF dayatmalarına karşı çıkıyoruz. IMF'ye karşı demokrasiyi ve ulusal bağımsızlığımızı savunuyoruz" dedi. Karakoç, şöyle dedi:

"Emperyalizm 'küreselleşme' adı ile hoş gösterilmeye çalışılıyor. 'Özelleştirme engel olunamaz bir dalgadır' deniliyor. 'IMF'ye karşı çıkanlar başarısızlığa mahkumdur' havası yayılıyor. 1919 yılında İzmir işgal edildiğinde de benzer bir teslimiyeti yaymaya çalışanlar ve teslimiyeti kabul edenler vardı. Ama Mustafa Kemaller, Hasan Tahsinler, Türk Halkı, emperyalizmin gizli destekçilerinin oyununu boşa çıkardı. Emek Platformu Hasan Tahsin'in attığı ilk kurşunun izleyicisidir. Emek Platformu, halkımızın umududur"

TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri Mustafa Kumlu, Bursa Bölge toplantısında yaptığı konuşmada, Emek Platformu'nun oluşturmadaki amacın güçleri birleştirmek ve sorunları hep bir ağızdan gür bir sesle dile getirmek olduğunu söyledi. Kumlu, "Bugün bölge toplantıları yapıyor, sorunlarımızı anlatıyoruz. Duyarsızlık devam ederse Türkiye'nin dört bir yanından Ankara'ya akacağız ve bu kez yüz binlerle değil, milyonlarla taleplerimizi haykıracağız" dedi. Bölge toplantılarının, gelecek günlerde yapılacak olan kapsamlı eylemlerin alt yapısını oluşturmada önemli katkılar olacağını

KUMLU:

"Duyarsızlık devam ederse, Ankara'ya akıp taleplerimizi milyonlarla haykıracağız"

na işaret eden Kumlu, "Bizim temel sorunlarımız ve taleplerimiz karşısında gereken duyarlılığı göstermeyen ve sözlerini yerine getirmeyen hükümetlerin halka teşhiri kaçınılmazdır" dedi. Kumlu, Türkiye'de bir seçimin biter bitmez bir diğeri için kronometre başladığını hatırlatarak, "İki seçim arasında hükümetlerin yaptıkları emekçi kesimin hafızasına yerleşir ve bizden oy istemeye geldiklerinde söyleyecek sözümüz olur. Halkın sorunlarına sırt çevirenlere cevap bugün meydanlarda verildiği kadar, yarı sandıkta da verilecektir" dedi.

Emek Platformu Trabzon Bölge Toplantısı'nda konuşan TÜRK-İŞ İl Temsilcisi Ahmet Kılıç, özelleştirmenin amacının ulusal devleti zayıflatmak, ulusötesi sermayenin hakimiyetini sağlamak olduğunu belirtti. Kılıç, "Buna izin vermeyeceğiz" dedi. Emek Platformu Erzurum bölge Toplantısı'nda konuşan TÜRK-İŞ 9'ncü Bölge Temsilcisi Orhan Gözgeç ise Türkiye'nin ulusal bütünlüğü ve bağımsızlığının tehdit altında bulunduğunu belirtti.

EMEK PLATFORMU BAŞKANLAR KURULU BİLDİRİSİ

17 Mayıs 2000

Emek Platformu Başkanlar Kurulu çalışanların ülke sorunlarına ilişkin görüşlerini almak ve geleceğe yönelik faaliyet programını oluşturmak amacıyla bir dizi bölge toplantısı gerçekleştirmiştir.

31 Mart 2000 tarihinde İzmir'de başlayan toplantılar, 16 Nisan 2000, Adana; 29 Nisan 2000, Bursa; 13 Mayıs 2000, Trabzon; 14 Mayıs 2000 Erzurum toplantılarıyla tamamlanmıştır.

Emek Platformu'nu oluşturan 15 örgütün bu bölgelerdeki 1500'ü aşkın şube yöneticisinin katıldığı toplantılar büyük bir coşku ile gerçekleştirilmiş, çalışanların günlük hayatta karşılaştıkları sıkıntılar dile getirilmiştir. Farklı örgütlerin üyesi olan, siyasi anlayışları birbirinden farklı olan katılımcıların aynı sorunlardan rahatsızlık duydukları açıkça görülmüştür.

Bölge toplantılarında dile getirilen sıkıntıların başında hükümetin enflasyonu düşürme adına IMF ve Dünya Bankası talimatlarını uygulaması gelmektedir. Enflasyonun emekçilerin aldığı ücretten kaynaklanmadığı bilinmesine rağmen ücretleri dondurma anlamına gelen artışların zorlanması, bu amaçla toplu

**Emek Platformu
Başkanlar Kurulu
toplantısı 17.5.2000
tarihinde İstanbul'da
yapıldı. Emek Platformu
Başkanlar Kurulu
Bildirisi Platform dönem
sözcüsü ve DİSK
Genel Başkanı
Vahdettin Karabay'ın
düzenlediği basın
toplantısı ile açıklandı.
Karabay, taleplerin
iletilmesi için
Cumhurbaşkanı ve
Başbakan ile
görüşeceklerini, yerine
getirilmemesi
durumunda bölge
mitinglerine
başlanacağını belirtti.**

sözleşme düzenine müdahale edilerek grev ertelenmesine gidilmesi, kamu çalışanlarının ve emeklilerin sefalet ücretine mahkum edilmesi tüm toplantılarda eleştirilmiş ve kabul edilemez bulunmuştur.

Hükümetin IMF ve Dünya Bankası reçeteleri uyarınca

yaptığı özelleştirmelerin sosyal devlet kavramını yok ettiği, çalışanların hak kayıplarına neden olduğu ve kamu mallarının yağmalanması sonucunu doğurduğu tüm toplantıların ortak değerlendirmesi olmuştur.

Çalışanların örgütlenmesinin önündeki engellerin hâlâ kaldırılmadığını, anayasal bir hak olan sendikalaşma girişimlerinin işverenler tarafından anti demokratik baskılarla engellendiğini belirten emekçiler; işveren örgütlerinin sendikalara yönelik suçlamaları karşısında ortak tutum alınması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu çerçevede özellikle iş güvencesinin bir an önce yasalaşması talebi öne çıkarılmıştır.

Vergi toplamak yerine borç almayı tercih eden hükümetlerin, bu borçları faizleriyle ödemekte bir an bile tereddüt etmemelerine rağmen çalışanların zorunlu tasarruflarına ilişkin bir politika belirlememiş olmaları şiddetle kınanmıştır. Tüm bölgelerde bu tasarrufların nemalarıyla birlikte derhal ödenmesi istenmiştir.

Tüm çalışanlar Hükümetin bu tutumu karşısında Emek Platformu'nun harekete geç-

mesini talep etmiştir. Emek Platformu Başkanlar Kurulu olarak üyelerimizin bu talebinin yakıcılığı açıkça görülmüştür.

Toplantılar döneminde ülkenin 40'dan fazla yerinde gerçekleştirilen 1 Mayıs etkinlikleri de emekçilerin tepkilerini ortaya çıkarmıştır. İş günü olmasına rağmen 1 milyona yakın emekçinin katıldığı etkinlikler Hükümete bir uyan olmalıdır.

Emek Platformu olarak bu etkinliklerin görkemli ve olaysız bir şekilde gerçekleşmesine katkıda bulunan sendikalar, meslek birlikleri, demokratik kitle örgütleri ve partilere ve katılımcılara bir kez daha teşekkür ederiz.

Emek Platformu olarak Hükümeti son bir kez daha uyarmayı görev kabul etmekteyiz. Grev erteleyerek, zorunlu tasarruflara el koyarak, ücretleri dondurarak bu ülkeyi eseliğe çıkarmak mümkün değildir. Yıllardır istikrar programlarının yükü altında ezilen, her an işten atılma tehdidiyle karşı karşıya olan emekçilerin daha fazla dayanmaya tahammülü kalmamıştır. Hükümetin işçiden alabileceği bir şey kalmamıştır. Artık yüzünü sermayeye dönmelidir.

İşveren temsilcileri sendikaları eleştirmeyi bir yana bırakmalı, kendi aralarındaki kayıt dışı ekonomi patronlarıyla ilgilenmelidir. Vergi vermeyen, sigortasız ve sendikasız işçi çalıştıran, çocuk emeği kullanan kayıt dışı ekonomi patronları ekonomiyi fayda

yerine zarar vermekte; kalıcı tahribata neden olmaktadır.

Hükümet kayıt dışı ekonominin üzerine gitmeli, toplu sözleşme düzenine ve grevlerle müdahaleden vazgeçmelidir. Emek Platformu grev ertelemelerine kesinlikle karşıdır ve grev kararı almış olan sendikaların mücadelesini desteklemektedir.

Kamu çalışanlarına insanca yaşamalarına yeterli bir ücret vermeli, insanca bir ek zammı hemen gerçekleştirmelidir. Kamu çalışanlarının toplu sözleşme ve grev haklarının önündeki engelleri kaldırmalı, sendikal hakları ILO Sözleşmelerine ve yetkili organ kararlarına uygun şekilde düzenlemelidir.

Zorunlu tasarruflarımız Haziran ayı içerisinde ödenmelidir. Yıllardır düşük faizlerle sözde nemalandırılan tasarrufların değeri hızla düşmektedir. Emekçilerin alacakları daha fazla değer kaybetmeden ödenmelidir. Hükümet devletin güvenilirliği adına rantiyelere faiz ödemekte gösterdiği duyarlılığı çalışanlara olan borçları konusunda da göstermelidir.

SSK'nın yeniden yapılandırılmasına ilişkin çalışmalar özerk ve demokratik bir işleyiş sağlamaktan uzaktır. Bu doğrultudaki taleplerimiz ve önerilerimiz dikkate alınmalıdır. SSK hastanelerinin Bağ-Kur'lulara da hizmet vermesi mevcut koşullarda tam bir aldatmacadır. Sağlık hizmetlerinin daha kötü hale gelmesinden başka sonuç doğurmayacaktır.

İçinde yaşadığımız kent olan İstanbul bütün bu sorunları derinden yaşamaktadır. Deprem riski İstanbul'un sorunlarını derinleştirmektedir. Hükümet İstanbul ve benzeri bölgeler için fon kaynaklarını tahsis etmeli, planlı bir kalkınma stratejisi uygulamalıdır.

Emek Platformu olarak zorunlu tasarruf, çalışma yaşamındaki sorunlar ve diğer konulardaki taleplerimizi Başbakan'a iletecek ve hükümetin hızla çözüm getirmesini isteyeceğiz.

Emek Platformu bu taleplerini elde etmekte kararlıdır. Bu bağlamda İstanbul, Diyarbakır, Kayseri, Zonguldak, Ankara ve Trakya bölgesinde toplantılara devam edilecektir. Taleplerimiz doğrultusunda yerel mitingler yapılacak ve hükümetin tavrına bakılarak bu etkinlik merkezi düzeyde çıkarılacaktır.

Emek Platformu Cumhurbaşkanının hukuk devleti ve demokratikleşme konusundaki açıklamalarına önem vermekte, bunları değerli bulmaktadır. Bu konulardaki düşüncelerimizi ve çalışma yaşamına ilişkin sorunlarımızı aktarmak üzere sayın Cumhurbaşkanını ziyaret edilecektir.

Bu toplumun büyük bir bölümünü oluşturan emekçilerin örgütleri olarak sesimizi Hükümete duyurmakta kararlıyız. Bu kararlılığı sınıma kalkmanın yanlış bir tercih olacağının bilinmesi gerekir. Bunu düşünenler ülkenin dört bir yanında örgütlenmiş olan Emek Platformlarının gücünü göreceklerdir. ■

Sivil İnisiyatif TOBB Başkanı Fuat Miras'ın başkanlığında TÜRK-İŞ, TİSK, TESK, TZOİB ve HAK-İŞ Başkanlarının katılımıyla 7 Nisan 2000 tarihinde toplanarak daha önce kararlaştırılan toplantı gündeminde yer alan maddeleri ve ülkenin diğer sorunlarını görüşmüştür.

Görüşme sonucunda aşağıdaki hususların kamuoyuna duyurulmasına karar verilmiştir.

Küreselleşme eğiliminin hızla arttığı dünya ekonomisi ile giderek bütünleşen ve halen önemli ekonomik ve sosyal sorunları bulunan ülkemizin; her bakımdan gelişmesi, güçlenmesi ve ülkenin sahip olduğu imkan ve potansiyelin en etkin biçimde kullanılarak uluslararası camiada layık olduğu yeri almasında sivil inisiyatif, ekonomik ve siyasi istikrarın en önemli unsurlardan birisi olduğu inancındadır. Sorunların aşılması için toplumun çeşitli kesimlerinin bir araya gelerek sosyal diyalog ve uzlaşma anlayışı içinde birlikte çalışma yapmaları kaçınılmaz bir gerekliliktir. Sivil inisiyatif bu gereklilikten doğan bir gelişim olarak ortaya çıkmış ve toplumun beklentilerinin yerine getirilmesinin takipçisi olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Bilindiği üzere ülkemizde uzun yıllardır yaşanan ve kronik hale gelmiş olan enflasyonun kontrol altına alınması için çaba harcanmaktadır. Enflasyon, ekonomimizde kaynak ve gelir dağılımını bozarak ekonomik ve sosyal hayatta önemli ölçüde tahribat yapmaktadır. Enflasyonun kontrol altına alınması toplumun tüm kesimlerine yarar sağlayacaktır. Sivil inisiyatif, enflasyon beklentisini kırmak için Türkiye Odalar ve Borsalar

SİVİL İNİSİYATİF BİLDİRİSİ

7 NİSAN 2000

Birliği'nin Türkiye İhracatçılar Meclisi ile birlikte toplumun bütününe yönelik olarak başlattığı kapsamlı kampanyayı desteklemektedir. Bu çerçevede sivil inisiyatif, enflasyonun düşürülmesi yönündeki çabalarda, kamu ve özel sektördeki haksız fiyat artışlarının izlenmesi, denetlenmesi ve teşhir edilmesinde her türlü katkıyı verecektir.

Enflasyonla mücadele programının gerçek anlamda devam etmesi üretken ekonomiyi ve gelir dağılımını iyileştirici yapısal reformları da gerektirmektedir. Enflasyonla mücadelede siyasi iradenin de aynı kararlılık ve yaklaşımı göstermesi zorunlu görülmektedir.

Sivil inisiyatif, kayıt dışı sektörün enflasyonu beslediği gerçeğini vurgulamıştır. Giderek yaygınlaşan kaçak işçi istihdamı ise haksız rekabete, devletimizin vergi kaybına, Sosyal Sigortalar Kurumu'nun

prim kaybına ve yasalarda yer alan işçi hak ve özgürlüklerinin kullanılabilmesine engel olmaktadır. Bu nedenle, sivil inisiyatif kayıt dışı çalışma ve çalışmaya karşı etkin bir mücadele karar almıştır. Hükümetin sivil inisiyatifin bu girişimine destek vermesi gerekli görülmektedir.

Haziran 2000 tarihi itibarıyla, uygulaması sona erecek olan ve Anayasa ile güvence altına alınan mülkiyet hakkı durumundaki zorunlu tasarruf fonunun ana para ve nemalarının hak sahiplerine dönecek şekilde tasfiye edilmesi için hükümetin gerekli düzenlemeleri sosyal tarafların katılımıyla yasa haline getirmesi zorunlu görülmektedir.

Çalışan ve çalıştırıcı açısından kabul edilemeyecek düzeyde ve hükümetin öngördüğü ekonomik hedeflere aykırı bir düzenleme olan SSK primine esas tavan ve taban miktarlarının ivedilikle günün koşullarına uygun olarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Kayıt dışı ekonomiye davet anlamı taşıyan bu oranların Nisan ayı içinde TBMM'den hızla geçirilememesi çalışma hayatında önemli sorunlara yol açacaktır. Bu bakımdan, hükümetin konuyu öncelikle yasallaştırması zorunlu görülmektedir.

Sivil inisiyatif,

Gündeminde yer alan, **ulusal, istihdam politikalarının oluşturulması, elektronik ticaret konusunda yasal ve fiziki altyapının oluşturulması ve sivil inisiyatifin çalışma usul ve esaslarının belirlenmesi** ile **özelleştirme** konularındaki çalışmalara önümüzdeki dönemde devam edilmesi kararını almıştır. ■

ENFLASYONA KARŞI TOPLUMSAL MUTABAKAT

- Enflasyona Karşı Toplumsal Mutabakat Belgesi, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nde düzenlenen bir toplantı ile imzaya açıldı. Mutabakat Belgesi'ne ilk imza Demirel tarafından atıldı.
- Kampanyayı düzenleyen TOBB ve TİM Genel Başkanlarının ardından TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, TESK, TİSK, TZOB, KESK Genel Başkanları Belgeyi imzalayan ilk 15 isim arasında yer aldı.

ENFLASYONA KARŞI TOPLUMSAL MUTABAKAT BELGESİ

Türkiye'nin ekonomik ve sosyal kalkınmasını yüksek enflasyon ortamında devam ettiremeyeceği gerçeği ortaya çıkmıştır.

Toplumun tüm kesimleri için, refah seviyesinin yükselmesinin önkoşulu, enflasyondan kurtulmaktır.

Enflasyonla mücadeleyle milletimizin sahip çıkması ve denetlemesi, enflasyonun düşüşünü hızlandıracaktır.

Enflasyonu ortadan kaldırma mücadelesinin yürütülmesi ve denetlenmesinde devlet, başta işçi ve işveren kuruluşları olmak üzere, tüm sivil toplum örgütleri, medya, üniversiteler ve bunların hepsini kapsayan Millet olarak bizler,

üzerimize düşen görev, sorumluluk ve hakların bilincindeyiz.

Devlet,

Döviz, para ve bütçe uygulamalarını, şeffaflık ve disiplin altında yürütmenin yanı sıra, enflasyonu yenmenin ve kalkınmanın gereği olan yapısal reformlarda, sosyal adalet ilkelerini gözetmeyi, toplumun değişik kesimlerinden gelen uyarı ve önerilere duyarlı olmayı görev bilir.

Tüm sivil toplum örgütleri, medya, üniversiteler ve yurttaş olarak bizler, Devletin enflasyonla mücadele ve yapısal reformlardaki uygulamalarını, ekonomideki, fiyatlar başta olmak üzere tüm gelişmeleri izlemeyi ve yasalar çerçevesinde denetlemeyi görev biliriz.

Biz aşağıda imzası bulunanlar,

Bu Mutabakatın gereğini her koşulda hayata geçirme azim ve kararlılığındayız.

“BIÇAK KEMİĞE DAYANDI”

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram MERAL:

“Eli kalem tutan kitle hakkını aramada zorluk çekiyorsa, diğer garibanların durumunu siz düşünün”

TGS Genel Başkanı Ziya SONAY:

“Artık bıçak kemiğe dayanmıştır. İşkolumuzdaki yasadışı uygulamalara ve kölecilik yaklaşımına son verilmesini istiyoruz”

TÜRK-İŞ ve Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) tarafından düzenlenen “Dünya Basın Özgürlüğü Günü Paneli” 3 Mayıs tarihinde Ankara’da gerçekleştirildi. Panel açış konuşmaları, TGS Genel Başkanı Ziya Sonay, TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, FP Genel Başkan Yardımcısı Veysel Candan, DYP Genel Başkanı Tansu Çiller, MHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Devlet Bahçeli ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan tarafından yapıldı.

Açış konuşmalarının ardından düzenlenen “Avrupa Birliği Üyeliği Sürecinde Türkiye’de Basın Özgürlüğü ve Gazetecilerin Çalışma Koşulları” konulu panelin konuşmacılarını AA Genel Müdürü Mehmet Güler, ÇGD Genel Başkanı İsmet Demirdö-

ven, Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Nazmi Bilgin, Gazete Sahipleri Birliği Başkanı Nezih Demirent oluşturdu. Panel, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Başkanı ve Cumhuriyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Orhan Erinc tarafından yönetildi.

TGS Genel Başkanı Ziya Sonay, yaptığı konuşmada, 3 Mayıs Dünya Basın Özgürlüğü Günü’nün bu yıl Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (FIJ) tarafından “gazetecilerin siyasi iktidarlara ve medya sahiplerine karşı bağımsızlığı” konusuna odaklandığını söyledi.

Artık siyasi iktidarların yanı sıra bizzat medya sahiplerinin de basın özgürlüğü önünde önemli bir tehdit olarak görüldüğünü kaydeden Sonay, şöyle konuştu:

“Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının kayıt dışı işçilikle mücadele başlattığı bir dönemde sigortasız ve kaçak işçiliğin en yaygın olduğu sektörlerden birisi gazetecilik işkoludur. Gazeteciler yıllarca stajyer gazeteci adı altında kadrosuz ve sigortasız çalışılmaktadır. Artık bıçak kemiğe dayanmıştır. Gazetecilik işkolundaki bu yasadışı uygulamalara ve kölecilik uygulamalara son verilmelidir. Medya işverenlerinden gelecek her türlü baskıya rağmen gerekli yasal düzenlemeleri yapmalarını hükümetten talep ediyoruz. Gazeteler ve televizyonlardaki çarpık uygulamaları ortadan kaldıracak bir yasa önerisini, tüm siyasi parti grup başkanvekillerine verdik. Buna desteklerinizi bekliyoruz.”

Sonay, gazetecinin iş güven-cesi ve sendikalaşma hakkının bulunmamasının onun mesleğini yapabilmesinin önünde çok önemli bir engel oluşturduğunu ifade ederek, **gazetecilerin iş güvencesi ve sendikal hakkının mutlaka sağlanması gerektiğini** söyledi.

MERAL'İN KONUŞMASI

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral ise sözlerine, "Burada tüm siyasi partilerimizin temsilcilerini ve yöneticilerini göremiyorum. Düşünüyorum da eğer **böyle bir paneli medya patronları düzenleseydi bazı siyasi partilerin başkan ve yöneticileri herhalde akşamdan orada olurlardı**" diye başladı.

Siyasetçilerin tüm toplum kesimlerinin sorunlarını dinlemek zorunda olduğunu ve siyasetin temel amacının halka hizmet olduğunu belirten Meral, bu nedenle panele katılmayan siyasi partileri eleştirdi.

"Eli kalem tutan kitle hakkını aramada zorluk çekiyorsa diğer garibanların halini siz düşünün" diyen Meral, AB'ye adaylık sürecinde gazetecilik işkolunda ortaya çıkan bu sorunların hâlâ çözülmemesinin, bu süreci nasıl etkileyeceğinin herkes tarafından düşünülmesi gerektiğini söyledi.

FP GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CANDAN

Fazilet Partisi Genel Başkan Yardımcısı Veynel Candan da sözlerine TGS Genel Başkanı Sonay'ın tüm görüşlerine katıldığını belirterek başladı. Siyaset-medya ilişkisinin belirli bir ölçüde tutulması gerektiğini ancak bu konuda temel sorunların anti-demokratik Anayasa'dan kaynaklandığını ifade eden Candan, Cumhurbaşkanlığı seçimi sonrasında Anayasa değişikliğinin ele alınmasını umut ettiklerini söyledi.

TGS'nin hazırladığı yasa önerisine destek olacaklarını belirten Candan, uygulamalarda ortaya çıkan sorunların da bir an önce halledilmesi gerektiğini söyledi. Candan, **"Medya artık gazetecilik yapmak yerine devletle içiçe ticaret yapmaktadır"** diye konuştu.

DYP GENEL BAŞKANI ÇİLLER

Doğru Yol Partisi Genel Başkanı Tansu Çiller, 21. yüzyıl demokrasisinin iki önemli ögesi bulunduğunu, bunların hukukun üstünlüğü ile basın ve siyasetin birbirinden ayrılması olduğunu belirtti. Çiller, bu ikisinin sağlanamaması durumunda gerçek demokrasiyi oturtmanın mümkün olmadığını kaydetti.

Çiller, basının yapılan yanlışlar konusunda siyasetçilerden hesap sorması ve bu geleneği oluşturmaya görevi bulunduğunu kaydederek, bazı icraatların basında sunulmuş biçimini eleştirdi. Vergi Yasası'nın basında "reform" olarak sunulduğunu, bu yasağı değiştiren yasanın da yine aynı şekilde "reform" olarak nitelendirildiğini anlatan Çiller, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bu sadece bizim medyamızın anlayışı olsa gerek. Şimdi bir yüzünü okuyacaksınız, bir de arkasını. Niye durup dururken her gün 'Haydi borsaya' denir bir manşette. Bir bakarsınız arkasından 700 bin küçük tasarruflu kaybeder. **Eğer her manşetin bir üst ve bir arka perdesi varsa, bir yüzden, bir arkadan okumak gereksinimi varsa, 'illa şu hükümet devam etmeli' diye eğer medya siyasileşiyorsa o zaman bunun bir yüzden bir de arkadan okunması gerekiyor.**"

Tansu Çiller, basın çalışanlarının yüzde 80-90'ının sigortasız olduğunu, iş güvenceleri bulunmadığının, bir çalışanın diğer bir basın grubuna geçmesinin mümkün olmadığını konuşmacılar tarafından ortaya

konulduğunu anımsatarak, basınla ilgili sorunları, demokrasi-nin meselesi olarak ortaya koyduklarını kaydetti.

Çiller, TGS'nin hazırladığı basın çalışanları ile ilgili yasa tas-laklarını TBMM'de destekleyeceklerini de ifade etti.

BAŞBAKAN YARDIMCISI BAHÇELİ

MHP Genel Başkanı, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Devlet Bahçeli, basın özgürlüğü kavramının, insanın düşüncüklerini, inandıklarını, savunduklarını ve taleplerini ifade etmesinin temel araçlarından birisi olduğunu belirtti.

Basın özgürlüğü konusuna ilişkin sorunların doğru tespit edilip bunları çözecek şekilde davranılması gerektiğini söyleyen Bahçeli, şöyle konuştu:

"Basın özgürlüğü meselesi, her şeyden önce ülkemizin demokratikleşme meselesinin bir parçasıdır. Dolayısıyla Türk siyasi sisteminin problemleriyle, yapısal sorunlarıyla ilişki içerisindedir. Bu sorunların başında devlet, toplum ve yurttaşlar arasındaki ilişkilerin evrensel, demokratik değerleri esas alan bir siyasi kültür ve örgütlenme biçimine kavuşması mecburiyeti gelmektedir. Basın özgürlüğü, sivil toplum kuruluşları ekseninde yurttaşlardan topluma, toplumdan devlete doğru işleyecek çok boyutlu bir iletişim ortamı anlamı taşımaktadır."

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI OKUYAN

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan, zor şartlar altında çalışan gazetecilerin sosyal güvenlik ve ücretleriyle ilgili sorunlarının ertelenemeyeceğini ve bu sorunların bir an önce çözüme kavuşturulması gerektiğini belirtti.

Okuyan, 21 yıl gazetecilik yaptığını hatırlatarak, yaşadığı sorunları dile getirdi. Gazetecilerin 212 sayılı yasaya tabi olmaları gerekirken bazı kurumlarda 1475 sayılı yasaya, hatta bazen bu yasaya bile tabi olmadıklarını kaydetti. Gazeteciler için ayrı bir yasa bulunmasına rağmen, bu yasaya uyulmadığını dile getiren Okuyan, "**Zor şartlar altında çalışan gazetecilerin sosyal güvenlik ve ücretleriyle ilgili ertelenemez, çözüme muhtaç sorunları var**" dedi.

Okuyan, Gazetecilerin ülkeye yön verdiklerini, iletişim yoluyla halkı aydınlatıklarını ifade ederek, "**Gazeteciler, her şeyi aydınlatıyorlar ama kendi sorunlarını çözmede yetersiz kalıyorlar.** Koşullar, arkadaşlarımızın bu noktaya itilmesine sebep oluyor. Bu, yıllardır hep böyle oluyor" diye konuştu.

Okuyan, gazetecilik sektöründe çalışanlar ile basın ve sivil toplum örgütlerinin daha öne çıkmaları gerektiğine dikkat çekerek, "Kendi aramızda bu birliği ortaya koymamız ve ilgili bakanlıklar ile diğer sektörlerdeki kuruluşlarla diyalog kullanarak yasal boşlukların da tamamlanmasıyla sorunlarımızı daha kolay halledebiliriz" diye konuştu.

DÜNYA BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ GÜNÜ PANELİ

Daha sonra, oturum başkanlığını Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Başkanvekili ve Cumhuriyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Orhan Erinc'in yaptığı, "Avrupa Birliği Üyeliği Sürecinde Türkiye'de Basın Özgürlüğü ve Gazetecilerin Çalışma Koşulları" konulu panele geçildi.

Panele konuşmacı olarak katılan Anadolu Ajansı Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdürü **Mehmet Güler**, özgürlük kavramının herkes için farklı anlamları bulunduğunu ancak gaze-

tecisi için bu kavramın, özgürce haber alabilmeyi, haber kaynaklarına özgürce ulaşabilmeyi, dilediği bilgileri edinebilmeyi, özgürce aldığı haberi de tam ve doğru verebilmeyi ifade ettiğini belirtti.

Çağdaş Gazeteciler Derneği (ÇGD) Genel Başkanı **İsmet Demirdöğen** "**düşünceyi ifade özgürlüğünün önündeki engellerin kaldırılması gerektiğini**" söylerken, Gazeteciler Federasyonu ve Gazeteciler Cemiyeti Baş-

kanı **Nazmi Bilgin**, basın özgürlüğünün önündeki en büyük engelin tekelleşme olduğunu vurguladı.

Dünya Gazetesi Başyazarı ve Gazete Sahipleri Birliği Başkanı **Nezih Demirkent** de dünyanın hiçbir yerinde özgürlüklerin kolayca elde edilemediğini Türkiye'de gerek siyasetlerin, gerekse basın çalışanlarının mücadele içinde olmadığını, günü birlik nimetlerden yararlandıklarını ifade etti.

NEDEN 3 MAYIS?

UNESCO Genel Konferansı, 1989 yılındaki toplantısında yeni bir İletişim Stratejisi benimsedi. Bu strateji iki amaca yönelikti:

Bunlardan biri; "bilginin serbest dolaşımını geliştirmek", ikincisi ise "kalkınmakta olan ülkelerin global iletişim sürecine tam katılabilmesi için bu ülkelerdeki iletişim altyapısını ve insan kaynaklarını güçlendirmek".

Berlin Duvarı'nın yıkılmasından sonra UNESCO 1990 Şubat'ında, medya profesyonellerinin katılımıyla Paris'te gayriresmi bir Doğu-Batı toplantısı düzenledi. ABD, Kanada ve Batı Avrupa medyasıyla birlikte Orta ve Doğu Avrupa bölgesinden 90'dan fazla bağımsız medya temsilcisinin katıldığı bu toplantıda, Orta ve Doğu Avrupa'da yeni ortaya çıkan bağımsız basının acil ihtiyaçları ve sorunları tartışıldı.

1991'den itibaren de; bağımsız ve çoğulcu basının güçlendirilmesi; ifade özgürlüğü hakkına saygının geliştirilmesi için ulusal, bölgesel ve uluslararası araçlar ve yöntemler; gazetecilerin güvenliği; bilginin serbest dolaşımı önündeki yasal engeller; farklı bölgelerdeki medyanın eğitim ve araç gereksinimi gibi konularda bir seri bölgesel toplantılar gerçekleştirildi.

Bu çerçevede, 29 Nisan - 3 Mayıs 1991 tarihleri arasında, Namibia'nın Windhoek kentinde, "Bağımsız ve Çoğulcu Afrika Basının Güçlendirilmesi" konusunda bir seminer düzenlendi. 35 Afrika ülkesi ile çok sayıda hükümet dışı örgütün temsilcilerinin katıldığı toplantının son günü olan 3 Mayıs'ta "**Windhoek Deklarasyonu**" yayımlandı.

Deklarasyonda, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 19'uncu maddesine dikkat çekilerek, "**bağımsız, çoğulcu ve özgür basının tesis edilmesi, korunması ve geliştirilmesinin; ekonomik kalkınma ve bir ulusta demokrasinin korunması ve geliştirilmesi için şart olduğu**" vurgulandı.

1991 yılının Ekim ayında toplanan UNESCO Genel Konferansı, Windhoek Deklarasyonu'nun kabul edildiği gün olan 3 Mayıs'ın bir yıldönümü olarak kutlanması ve Dünya Basın Özgürlüğü Günü olarak ilan edilmesi için konunun Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na götürülmesi çağrısı yaptı.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu da 20 Aralık 1993 tarihinde 48/432 sayılı kararıyla 3 Mayıs'ı Dünya Basın Özgürlüğü Günü olarak ilan etti.

- Çalışanların Sağlığının korunması, işyerlerinde güvenliğin sağlanması ve çevrenin korunması için TÜRK-İŞ öncülüğünde "İşçi Sağlığı - İş Güvenliği ve Çevre Sürekli Danışma Kurulu" (İSAGÜÇ-DAK) oluşturulması için çalışmalara başlandı.
- İSAGÜÇ-DAK ile sorunların duygusal demecilerle geçirilmesi ve değişik kuruluşlar arasında yetki çekişmesi yapılması yerine, işbirliği içinde ilkeli tutum ve davranışlarla dengeli, akılcı çözümlere kavuşulması hedefleniyor. Çağın gereği teknik, tıbbi eğitim yöntemlerinin uygulamaya konulması öngörülüyor.
- İSAGÜÇ-DAK için ilk toplantı 14 Nisan 2000'de TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde gerçekleştirildi. Toplantının açış konuşmasını TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral yaptı.
- Meral, konuşmasında bu tür bir organizasyonun yıllardır düşünüldüğünü, ancak bugüne kadar hayata geçirilemediğini söyledi. Meral, Türkiye'de 5 milyon dolayındaki sigortalı işçi kesiminde ortalama yıllık ölümcül iş kazası sayısının bin 500 civarında iken İngiltere'de sanayideki iş gücünün çok daha fazla ol-

masına karşın yıllık ölümcül iş kazası sayısının 250 civarında olduğunu belirtti. Meral, Türkiye'de Batı'dakini kerelerce aşan ölçülerde tanı konmamış meslek hastalığı vakasının bulunduğunu kaydetti. Rakamların konuya acil müdahale gereğini ortaya çıkardığına işaret eden Meral, katılımcıların desteği ve TÜRK-İŞ'in maddi manevi gücü ile sorunların çözümünde mesafe alınacağına ilişkin inancını dile getirdi.

- Açış konuşmalarının tamamlanmasından sonra toplantı TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç'ın katılımıyla Prof. Dr. İsmail Topuzoğlu'nun başkanlığında devam etti.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çevre Bakan-

lığı, Sağlık Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, TİSK, TRT, YÖK, TMMOB, TTB, Barolar Birliği, TESK, MESS, MPM, DPT, DİE, Fişek Vakfı, Türkiye Çevre Vakfı temsilcilerinin de davet edildiği toplantıda bilim çevrelerinden Prof. Dr. Turhan Akbulut, Prof. Dr. Nazmi Bilir, Prof. Dr. Kadir Anıcı, Prof. Dr. Hilmi Sabuncu, Prof. Dr. Yıldız Pekşen, Prof. Dr. Yasemen Beyhan, Dr. Haldun Sirer, Dr. Ergin Tonguç, Dr. Şule Ilıcak, Dr. Celal Emiroğlu yer aldı.

- Katılımcıların görüşlerini dile getirdikleri toplantıda, bundan sonraki çalışmaları sürdürmek ve organize etmek üzere bir Yürütme Kurulu oluşturuldu. ■

POAŞ ÖZELLEŞTİRMESİNE DAVA

PETROL-İŞ, POAŞ'ın yüzde 51 hissesinin satışını içeren Özelleştirme Yüksek Kurulu karar hakkında iptal davası açtı. Resmi Gazete'de yayımlanan satış kararının hukuka, bankalar ve RTÜK yasalarına aykırı olduğunu belirtilen başvuru dilekçesinde yürütmenin durdurulması talebine yer verildi.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral ve Konfederasyona bağlı bazı sendikaların başkanlarının katılımı ile Ankara İdare Mahkemesi'ne yapılan başvuru sonrasında gazetecilerin sorularını yanıtladı. Meral, Türkiye'deki özelleştirme uygulamalarının halk ve ülke yararına olmadığını ve talan mantığı ile yapıldığını belirtti. Meral, bazı bankaların satışında mafya parmağı görüldüğünü, POAŞ'ın satışında da yasal ve idari sıkıntılar, şaibeler bulunduğunu belirterek, hükümetin bir çok yargı kararını dikkate almadığını kaydetti.

PETROL-İŞ Genel Başkanı Mustafa Öztaşkın, Ankara 6. İdare Mahkemesi'nin 23 Şubat 1999 tarihinde "POAŞ'ın stratejik tekel konumunda olması, Rekabet Kurulu'nun görüşünün alınmaması ve satışın yapılması halinde kamu yararının gerçekleşmeyeceği gerekçesiyle" satışın iptaline karar verdiğini anımsattı. Öztaşkın, "Biz bugün yürütmenin durdurulmasını istedik. Bunun ardından kararın iptali gelecektir, buna inanıyoruz" dedi.

**Petrol-İş Sendikası
POAŞ'ın yüzde 51'lik
hisselinin satışını içeren
Özelleştirme Yüksek
Kurulu karar hakkında
iptal davası açtı.**

**Ankara İdare
Mahkemesi'ne verilen
dava dilekçesinde
kararın anayasaya
aykırı olduğu belirtildi.**

**Başvuru, TÜRK-İŞ Genel
Başkanı Bayram Meral
ve TÜRK-İŞ'e bağlı
sendikaların
başkanlarının da
katılımıyla
gerçekleştirildi.**

Sendika'nın 16 sayfalık dilekçesinde dikkat çeken gerekçelerin bazılarını şunlar oluşturdu:

1- Öncelikle hukuka aykırı olarak yapılmış bir ihaleye dayanılarak alınan satış kararının hukuka aykırıdır.

2- Özelleştirme Yüksek Kurulu, Rekabet Kurumu'nun 10.3.2000 tarihli nihai kararın kesinleşmeden, satış kararını aldığından yasaya aykırıdır.

3- Satış, 3984 sayılı RTÜK Yasası'nın 29. maddesindeki belirli bir özel radyo ve televizyon kuruluşunda % 10'dan fazla hissesi olan. Devletten, diğer kamu tüzel kuruluşlarından ve bunların doğrudan veya dolaylı olarak katıldıkları teşebbüs ve ortaklıklardan herhangi bir taahhüt işini doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kabul edemeyecekleri hükmüne aykırıdır. Zira, ihaleye katılan ortaklıklar radyo ve televizyon kuruluşlarına sahiptir. Bu yönüyle de satış kararına yasaya aykırıdır.

4- POAŞ'ın satış kararına, Bankalar Yasası'na da aykırıdır. Yasaya göre bir banka gerçek ve tüzel bir kişiye doğrudan doğruya veya dolaylı olarak özkaynaklarının % 25'inden fazla kredi veremez, ortak olamaz. POAŞ'ın hissesinden İş Bankası'na düşen pay 362 trilyon; İş Bankası'nın özkaynaklarının toplamı 732 trilyondur. İş Bankası'nın hiç iştiraki olmasa bile, POAŞ'taki payı bu oranın üzerindedir. Bu nedenle İş Bankası ve Vakıflar Bankası gibi bankaların ihaleye katılması Bankalar Yasası'na aykırıdır." ■

HALKA ARZ BİR ALDATMACADIR!

TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesi dolayısıyla kimi basın organlarında PETROL-İŞ'e ve tüm sendikal harekete karşı geliştirilen kampanya TÜRK-İŞ'in tepkisini çekti. TÜRK-İŞ'ten yapılan açıklamada şu görüşlere yer verildi:

"TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesi ve özelleştirilme yöntemi çeşitli çevrelerce alkışlanmakta, hatta daha ileri gidilerek demokrasinin göstergesi sayılabilmektedir. Bu girişim mülkiyetin tabana yayılması olarak tarif edilebilmekte ve sendikalarımızın bu süreçte karşı koyma nedenlerinin anlamsızlığı yönünde yoğun bir ideolojik propaganda yapılmaktadır. 21.03.2000 tarihli Sabah Gazetesi'nde manşeten verilen "Bu Ne Kafa" adlı haber ile bunu destekleyen köşe yazısı ve karikatür sendikal çevrelere yönelik saldırının dozunun giderek arttığının göstergesi olmuştur. Hatta, söz konusu köşe yazısında bu özelleştirme girişiminin 'sendikaların grev tehdidi ile sağladığı 'hariç' türü menfaatlerin kaynağını kurutacak' bir olgu olarak nitelendirilerek çarpıtılması ibretle izlenmiştir.

Çalışanların demokratik kitle örgütü olan sendikalara karşı açılan bu cephe, TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesine ilişkin önyargılı bir tutumun ötesinde genel olarak örgütlenme hakkına ve demokrasinin temel kurumlarına bir saldırının açık bir habercisi gibidir. Ulusal ekonominin en temel ve stratejik sanayi işletmesinin halka arz adıyla büyük sermaye gruplarına devri, bazı medya kuruluşlarının ilgisini çekmiş, dev bir reklam kampanyasına dönüştürülmüştür.

Özelleştirme sermayenin tabana yayılmasının bir aracı olamaz. Kaldı ki sermayeyi tabana yayma mevcut gelir bölüşüm politikaları ile asla gerçeklik kazanamayacak içi boşaltılmış bir hedeftir. TÜPRAŞ işçisi bu ya-

lan yoluyla sanki sendikasıyla arasında bir çıkar çatışması varmış gibi bir pozisyona düşürülmektedir. Siyasal sorumluların asıl amacı, spekülasyonlarla sarsılan bir borsaya yeni kurbanlar eklemek yerine en geniş kesimlerin refahının nasıl artırılacağı konusunda fikir üretmek olmalıdır.

KİT'ler bugüne kadar yanlış politikalarla yıpratıldı ve açıkları kapatma aracı olarak görüldü. Yatırım kararları engellendi, kaynakları sömürüldü, yüksek maliyetlerle iç ve dış borçlanmaya itildi. En üzücüsü de bütçenin yatırım ödenekleri ve KİT'lere transferleri azalırken bunların yerini kamu yararına harcamalar değil faiz ödemeleri aldı. İzlenen yanlış ekonomi politikaları sonucunda yaşanan darboğazların nedeni KİT'lerde arandı. Doğrusu KİT'ler tüm bu olumsuz müdahalelere rağmen görevlerini yapmaya devam etmiş ve etmektedirler.

Halkın kendi öz kaynaklarının yağma ve talan biçiminde sorumsuzca satılması sürecine işçiler sendikalarıyla elele vererek gereken tepkilerini göstermektedirler ve göstereceklerdir.

Bugün küreselleşme ve neo-liberal politikalar sonucunda yaşanan toplumsal ve ekonomik krizler ve dünyada yoksulluğun ve eşitsizliğin yaygınlaşmasına götüren süreçler artık dünya ekonomik zirvelerinde bile dile getiriliyor iken bunları görmezden gelen yaklaşımlar asıl geri bir çizgiyi temsil edenlerdir.

Geride kalmış bir düşünce olarak görülen özelleştirme karşıtlığı bu gerçekler ışığında tam aksine çağdaşlık ve ulusal çıkarı ekseni- ne oturmaktadır."

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU

ILO TÜRKİYE'NİN AB ÜYELİĞİ İÇİN ATAKTA

- ILO Genel Direktör Yardımcısı Scharrenbroich Türkiye'de çalışma hayatını düzenleyen yasaların Avrupa Birliği normlarına uygun hale getirilmesi için Türk Hükümeti ile anlaşma yapmak üzere Türkiye'ye geldi.
- Scharrenbroich TÜRK-İŞ yöneticileriyle görüştü.

ILO Genel Direktör Yardımcısı Heribert Scharrenbroich, Türkiye'de çalışma hayatını düzenleyen yasaların Avrupa Birliği (AB) normlarına uygun hale getirilmesi için Türk Hükümeti ile anlaşma yapmak üzere Türkiye'ye geldi.

Scharrenbroich'un TÜRK-İŞ'i ziyaretinde, HAK-İŞ Genel Başkanı Salim Uslu ile DİSK Genel Başkanı Vahdettin Karabay da yer aldı. Düzenlenen basın toplantısında bir konuşma yapan Scharrenbroich, ILO'nun Türkiye'nin AB adaylık statüsünden duyduğu memnuniyeti dile getirdi. Sosyal değerleri açısından model olan AB'ye Türkiye'nin de aday olmasının dünya açısından olumlu bir gelişme olduğuna dikkat çeken ILO Direktörü, AB'nin ortaklık sürecindeki ül-

kelerde eksiklik olarak bir çok ortak nokta belirlediğini, kendisinin ise sadece ILO'nun yetki alanındaki konularla ilgilendiğini ifade etti.

Scharrenbroich, işbirliği alan ve amaçlarını sıralarken önceliği çalışmaya ilişkin temel hak ilkelere verdi, bu çerçevede temel ILO sözleşmelerinin uygulanmasının sağlanması, çalışan çocukların korunmasının iyileştirilmesi konularına değindi. İstihdam ve insan kaynaklarının geliştirilmesi stratejilerine dikkat çeken ILO Direktörü, özellikle eşit işe eşit ücret politikalarının oluşturulmasının gereğine işaret etti. Özürlülerin sosyal ve ekonomik entegrasyonu, küçük işletmelerin geliştirilmesi yoluyla istihdamın artırılması konularına da aynı çerçevede yer veren Scharrenbroich, sos-

yal koruma mevzuatının iyileştirilmesi ve çalışma hayatını oluşturan taraflar arasındaki sosyal diyalogun önemine değindi.

Ziyaretlerinin amacını, "Sosyal taraflarla birlikte hangi konularda işbirliği yapabileceklerini belirlemek" olarak açıklayan ILO Direktörü, işbirliği alanlarının Haziran ayına kadar netleşeceğini ifade etti.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral de yaptığı konuşmada, Türkiye'nin ILO'nun yedi önemli sözleşmesini kabul ettiğini ama iç düzenlemelerde varolan eksiklikler nedeniyle bu sözleşmelerin yeteri kadar hayata geçirilemediğini belirtti. Meral, Türkiye'nin imzaladığı ILO sözleşmelerine uyması halinde AB'ye üyelik konusunda da mesafe katedileceğine işaret etti. ■

ICFTU 17. GENEL KURULU TOPLANDI

TÜRK-İŞ'in 1960 yılından beri üyesi bulunduğu Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (ICFTU) 17. Dünya Kongresi, 3-7 Nisan 2000 günleri Güney Afrika'da Durban kentinde toplandı.

1949 yılında kurulan Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na 5 kıtada 145 ülkede 215 üye sendikal merkez bulunmaktadır. Bu sendikalarda üye işçi sayısı 125 milyondur. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun Asya ve Pasifik Bölgesi için APRO, Afrika için AFRO ve Amerika için de ORIT adı verilen üç bölge örgütü bulunmaktadır. TÜRK-İŞ, aynı zamanda APRO'nun da üyesidir. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun Avrupa ülkelerindeki üyeleri ise, diğer bazı örgütlerle birlikte, Avrupa Sendikalar Konfederasyonu üyesidir. TÜRK-İŞ de Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nun üyesidir ve Genel Başkan Bayram Meral bu kuruluşun yönetim kurulu üyeliğini sürdürmektedir.

TÜRK-İŞ'i ICFTU'nun 17. Genel Kurulunda TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Hüseyin Karakoç ile Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç temsil etti. Genel Kurulda yapılan seçimlerde, TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral ICFTU Yönetim Kurulu üyeliğine, HAK-İŞ Genel Başkanı Salim Uslu birinci yedek üyeliğe, DİSK Genel Başkanı Vahdettin Karabay da ikinci yedek üyeliğe seçildi.

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri ve ICFTU Genel Kurul delegesi Hüseyin Karakoç, genel kurulda aşağıdaki konuşmayı yaptı.

"Teşekkür ederim, Sayın Başkan.

Değerli Arkadaşlarım.

TÜRK-İŞ, Türkiye İşçi Sendika-

ları Konfederasyonu adına hepimize en içten selamlarımı iletiyorum.

Bilindiği gibi, son yirmi yıllık dönemde dünyada ve özellikle gelişmekte olan ülkelere ücretlilerin sayısı hızla artmaktadır. Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası ve son zamanlarda da Dünya Ticaret Örgütü tarafından dayatılan politikalar, küçük üreticiliğin tahribine ve kırsal bölgelerden kent merkezlerine

büyük çaplı göçe ve milyonlarca insanın çaresiz bir biçimde iş aramasına yol açmaktadır. Ayrıca, imalat sanayinin gelişmekte olan ülkelere kayması konusunda da belirgin bir eğilim söz konusudur. Dünyanın atelyelerinin yerleri değişmektedir. Gelişmekte olan dünyada imalat sanayii işçilerinin sayısı, gelişmiş ülkelerdeki sayının çok üstüne çıkmıştır. Ancak, dünyanın bu bölgesindeki sendikalar, ICFTU'nun Sendikal Hak İhlallerine

ilişkin yıllık raporlarında da gösterildiği gibi, ciddi sorunlarla karşı karşıyadır.

Ulusötesi sermaye üretimi dünya ölçeğinde örgütlemekte, ulus devletleri sistemli bir biçimde zayıflatmakta, ulusal egemenliği ve demokrasiyi zayıflatmakta, sömürülen ve yoksullaştırılan ülkeleri birbirine kırdırmaktadır.

Bu noktayla bağlantılı olarak, ICFTU'yu ve uluslararası işkolu federasyonlarını, uluslararası mali kurumlardan, devletlerden ve devletüstü veya devletötesi kurumlardan bağımsızlıklarını korumada gösterdikleri duyarlılık için kutlamak istiyorum.

Bu sorunlarla başedebilmek amacıyla, Türkiye'deki işçi sınıfı Emek Platformu'nu oluşturmuştur. Bu yapı, emek ve emeğe dost örgütlerin koalisyonudur ve ulusötesi sermayeye karşı kararlı ve kesin bir kitle mücadelesi sürdürmektedir.

Bu koşullarda uluslararası sendikal işbirliğinin ve dayanışmanın daha somut olması gerektiğine inanıyoruz. ICFTU'nun ve uluslararası işkolu federasyonlarının bu doğrultudaki çabalarını büyük takdirle karşılıyoruz ve bu doğrultuda devam etmelerini istiyoruz.

Türkiye'de 1980 yılında yalnızca 78 yabancı sermayeli şirket vardır. Bunların sayısı şimdi 4600'dür. Bunların yalnızca 234'ünde işçiler örgütlüdür. Son zamanlarda bu işyerlerinde de sendikasılaşma örnekleri yaşanmıştır. Sendikasılaştınan bu işyerlerinden yalnızca birinde uluslararası işbirliği ancak bir parça yarar sağlamıştır. Bu işyerlerindeki işçilerin örgütlenmesinde somut işbirliği yaratma

çabalarımızın, tüm ülkelerdeki işçilere yarar sağlayacağını ve sosyal dampingi önleyeceğini umut ediyoruz.

Sendikalarımızın bir bölümü kendi uluslararası işkolu federasyonları ile ilişkilerini bu doğrultuda geliştirmeye başlamıştır. Uluslararası sendikacılık hareketi askeri yönetim yıllarında desteğini vermişti. Şimdi, çokuluslu şirketlerin istihdam ettiği işçilerin örgütlenmesi konusunda yoğunlaşmanın zamanıdır. Türkiye'nin sendikacılık hareketi bu konuda üzerine düşeni yapmaya hazırdır.

Değerli Arkadaşlarım.

Uluslararası sendikacılık hareketinin dayanışma sağlama da diğer bir işlevi de, ulusötesi sermayenin, ulus devletleri ve ulusal egemenliği zayıflatmak amacıyla işçi sınıfının saflarına düşmanlık tohumları ekme ve etnik düşmanlıklar kışkırtma çabalarına karşı çıkmak olacaktır. Ulusötesi sermayenin işçileri ulusal, etnik veya kabilesel çizgilerle bölme doğrultusundaki çabaları, uluslararası sendikacılık hareketi tarafından, ortak işçilik kimliğinin vurgulanması yoluyla cevaplandırılmalıdır.

Sayın Başkan,

Bazı arkadaşlarımız, gelecek bin yılın Afrika'nın binyılı olduğunu söylüyor; bazıları da As-

ya'nın ve bir bölümü de Avrasya'nın binyılı olacağını belirtiyor. Ancak biz, gelecek bin yılın, emeğin, işçilerin, ücretlilerin bin yılı olması gerektiğine ve olacağına ve ancak böylece dünya da ve ülkemizde demokrasinin ve sosyal adaletin binyılı olacağına inanıyoruz.

Bugün karşı karşıya bulunduğumuz tüm zorluklara rağmen, işçi sınıflarının, engeleri aşma ve eşitlikçi bir toplum ile herkes için barış, refah ve sosyal adaletle dayalı bir dünya inşa etme potansiyelinin bulunduğundan eminim.

Yaşasın işçilerin uluslararası işbirliği ve dayanışması.

Yaşasın ICFTU ve uluslararası işkolu federasyonları."

Genel Kurulda aşağıdaki konular tartışıldı ve bu konularda kararlar kabul edildi:

- Küreselleşme Çağında Demokrasi'nin Yaygınlaştırılması ve Derinleştirilmesi.

- Küresel Ekonomide İş Olanakları ve Adalet.

- İnsan Hakları ve Çalışma Dünyası.

- İşyerinde Ayrımcılığa Son Verilmesi.

- Uluslararası Dayanışmanın Örgütlenmesi.

- 21. Yüzyılda Sendikalar.

Genel Kurulda yapılan seçimlerde, Genel Sekreter Bill Jordan bu göreve yeniden getirildi. Yönetim Kurulu'nun seçilmesinin ardından yapılan Yönetim Kurulu toplantısında ise Zambia Sendikalar Kongresi Genel Başkanı Fackson Shamenda, ICFTU Genel Başkanlığına getirildi. ■

DENİZCİLİĞİMİZ

Nazım TUR / T. DOK GEMİ-İŞ Sendikası Genel Başkanı

***"Denizlere hakim olan,
Dünyaya hakim olur.."***

Yukarıdaki vecize genç Cumhuriyetin kurucusu M.K. Atatürk'e ait, dünyamızın 3/4'nün sularla kaplı olduğu düşünülürse, her halde denizlerin önemi ancak bu kadar veciz bir ifadeyle özetlenebilir. Topraklarımızın büyük bir kısmı Asya, diğer kısmı ise Avrupa kıtaları üzerinde bulunan ülkemiz, üç tarafı denizlerle çevrili olan bir ülke, Denizler Asfaltlama istemez derler. Herhalde bu cümlede deniz taşımacılığının önemine işaret edilmek için söylenmiş olsa gerektir. Ülkemiz ithalat ve ihracatının % 90'ını denizler yoluyla yapıldığı düşünülürse bu asfalt istemeyen taşıma yoluna ne kadar ilgi göstermemiz gerektiği ortaya çıkar.

Türkiye ithalatının ve ihracatının deniz yoluyla gerçekleşen miktarının çok önemli bir bölümü yabancı bayraklı gemilere navlun ödenerek yapılıyor. Asırlar boyu dünyaya hükmetmiş bir imparatorluğun kalıntılarının üzerine bina edilen Cumhuriyet Meclisi'nin ilk çıkardığı kanunlar arasında yerini alan 1 Temmuz Kabotaj Kanunu, milli sularımızda, milli bayraklı gemilerle taşımacılığımızı yapılmasını temin için çıkarılmıştı..

Bu ulvi gayenin tahakkuku için başlatılan hamlelerin başında Akay Şirketi, Şirket-i Hayriye, Deniz Nakliyat, Denizcilik Bankası T.A.O. gibi içinde işletmeciliği gemi yapı-

mı yolcu taşımacılığı, bankacılığı bulunan tam mütekamil kurumlar oluşturulmuştu. Bugün deniz ticaret filosunun elindeki filonun yüzakı gemiler, kendi milli tersanelerimizde Türk işçi, teknisyen ve mühendisinin el emeği, göz nuru ile filoya kazandırdığı gemilerdir.

Esasen güçlü bir filoya sahip olmanın en önemli unsurlar ve filoya yeni gemiler kazandıracak modern tersanelere sahip olmak gerekir. Yeni gemilerin inşası yanındaki filonun bakım-onarım işlerinin ikmalî fevkalade önemlidir.

Avrupa Topluluğu 15 yaş ve daha yukarı yaşlardaki gemileri, limanlarına bağlatmama kararı almıştır. Oysa ülkemizdeki filomuz yaş ortalamasının 20 yaş dolayında olduğu göz önüne alınırsa, filonun süratle yeni gemilerle takviye edilmesi gereği ortaya çıkmaktadır. Yoğun emek sektörü olan Gemi Sanayii işkolu, bir taraftan filoya yeni modern gemiler kazandırırken, diğer taraftan bu büyük bir istihdam meydana getirerek, işsizlik sorununun çözümüne katkıda bulunmaktadır. Son yıllarda siyasi iktidarların yurtdışından gemi ithalini teşvik etmeleri yerli sanayiimizi öldürmektedir. Bir yandan devlete ait tersanelerin kapatılma kararları ile karşı karşıya kalması, özel tersanelerin işsiz güçsüz boş kalmaları, denizciliğimize vurulan en büyük darbelerdir. Atalarımızın bir sözü vardır **"Elden gelenle**

öğün olmaz, o da zamanında bulunmaz"
ne kadar doğru bir söz.

1974 Kıbrıs Barış Harekati'nin yapıldığı günlerdeydi, Türkiye'nin Almanlardan ve ABD'den almak istediği Sismik Araştırma Gemisi için yapılan girişimler sonuçsuz kalınca işbaşa kalmıştı. Bu tarihte HORA isimli tekne 1992 yılında devlet töreni ile kapatılan İstinye Tersanesi'nde SİSMİK 1 Araştırma Gemisi haline dönüştürülerek 40 günde Ege'ye açılacak duruma getirilmiş, ülkemizin gururu olarak Ege'de araştırmalarına başlamıştır. O gün o abideyi gerçekleştiren işçi ve mühendisler övgü yağdırmışlar, 1992 yılında şehrin göbeğinde tersane olmaz diyerek, bu tersaneyi kapattılar. Oysa dünyanın her yerinde tersaneler sahillere değil, dağ başına kurulmuş. Bugün dünya denizciliğine yön veren ABD, Japonya, Almanya gibi ülkelerin en önde tersaneleri şehrin göbeğinde olmasına rağmen, böyle gülünç iddialarla tersaneler kapatılamaz.

Bugün Denizyollarının elinde bulunan en son teknolojiye göre imal edilmiş İskenderun Feribotu, Karadeniz, Mavi Marmara gemileri gibi yüz ağartan gemiler, Türkiye'nin Osmanlıdan kalma Cumhuriyet dönemine intikal eden Haliç ve Camialtı Tersaneleri'nin yapıp teslim ettiği gemiler iken, bugün ne kadar talihsiz bir karar ki, Özelleştirme Yüksek Kurulu kararıyla bu tersaneler kapatılmaya çalışılıyor.

Gerekçesi ne?

14 yıldır yapıp teslim edilemeyen Galata Köprüsü kapakları açılmadığı için 1,5 yıldır Haliç deniz trafiğine kapalı, köprü kapattığı uğruna bu tersaneler kurban edilmek isteniyor. Yılda 250 gemiye havuz, bakım ve

onanın hizmeti veren Haliç Tersanesi'nin her havuza gemi alıştır Haliç'in temizliğine katkısının ne olduğu biliniyor mu? Hayır. Oturduğu yerden ahkam kesen boynu kravatlı, suyu bardakta, gemiyi denizde gören anlı şanlı vekil-i vüzerâ efendiler Tersaneleri Haliç'ten kaldırarak Haliç'in temizliğine katkıda bulunacaklarmış. Halbuki Haliç Tersanesi havuzuna her gemi girdiğinde 20 metreye kadar deniz dibindeki atıklar suyla birlikte havuza alınır, suyu süzgeçlerden temizlenerek yeniden denize boşaltılması sonucu dipte kalan balçık ve diğer atıklar kamyonlara yüklenir, belediyece gösterilen yerlere atılır. Bunun anlamı havuza her gemi girmesi demek Haliç'in temizliğine katkıda bulunmak demektir, ne diyelim ağzı olan konuşuyor.

Bu ülkeyi en olumsuz şartlarda yeniden kuranlar, namüsaît şartlarda yabancıların tekeline geçen denizciliğimizin önemini kavramışlar, 1 Temmuzları Kabotaj Bayramları olarak bize hediye etmişlerdir. Büyük Atatürk Gençliğe Hitabesinde orduların dağıtılması ile ülke tersanelerine girilme-yi eş değerde görmüş, bu şartlarda dahi Tersanelerimize sahip çıkmayı, emretmiş, 1 Temmuz Kabotaj Bayramlarını Sabotaj günleri olmasını istemeyen herkes Türk denizciliğinin bekası olarak gördüğümüz Tersanelerimizin kapatılmasına göz yummamalıdır. Ülkemizin tüm sahillerini elinde bulundurmayı gaye edinmiş yerli ve yabancı tekeller, hevesiniz kursağınızda kalmaya mahkumdur.

Siyasi erki elinde bulunduranların bile-rek veya bilmeyerek alet olmaya çalışacağı her fırsatçı teşebbüs Kabotaj Bayramını bize hediye eden anlayışın geçilemez engeli ile karşı karşıya kalacaktır. ■

YERLİ MALDAN, SENDİKALI MALA İŞÇİ-TÜKETİCİ BİLİNCİ

Sinan VARGİ / TÜRK-İŞ Teşkilatlanma ve Tüketici Sorunları Uzmanı

1983 yılından sonra ülkemizde siyasi-ekonomik yapıda meydana gelen gelişmeler yeni bir tüketici tipi yarattı. Bu tüketici tipi, tükettiği mal ve markalarla toplumda sosyal statü sağlamaya devam ediyor. Eğitim, kültür, topluma olan sosyal ve ekonomik katkı gibi değerler göz ardı edilerek, bu tüketici tipinin kullandığı malların ve markaların pahalılığı ona toplumda ister istemez belirgin bir statü sağlanmasına yetip artıyor. Bu tüketici tipinin geliştiği ve genellikle sosyo-ekonomik yazarların lüks tüketim devri diye adlandırdığı dönemde ithal ikameci politikalarla yerli sanayi zor günler yaşarken yerli sanayicinin zora düşmesi sonuçta işçi çıkarmalara kadar varan 5 Nisan kararlarına kadar varan yeni bir süreci başlattı.

Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Ulu Önder Atatürk'ün direktifleri ile kurulan bir çok yerli sanayi mamulünün gözden düşürüldüğü bir ekonomi politikası hükümet ve hükümete yakın insanlardan kaynaklanan bir grup tarafından topluma empoze edildi. Bugün içimizde de gördüğümüz bu tüketici tipinin yaratılması o döneme rastladı. Bu tüketici tipi bugünde yaşıyor. Tükettikçe mutlu olan insanlar, kredi kartlarının sağladığı geçici rahatlatma ile bilinçli tüketici tipinden sürekli olarak uzaklaşan, her önüne gelen malı reklamların da etkisi tüketmeye başladı. Yerli malı kullanma haftalarının ilkokullarda kutlanması unutturuldu. Eskiden kuru incir ve portakal ile yapılan yerli malı kullanma haftalarının bu mallarla kısıtlı olduğu kanısında olan bir nesil yetiştirildi.

Sonuçta Gümrük Birliği ile ülkemize ithal

edilen ve bir çoğu kalitesiz olan Uzakdoğu ürünleri bu ürünleri üreten sanayici firmaların zora soktu. İşten çıkarmalar, sendikasızlaştırma, yasal olmamasına rağmen kaçak ve yabancı işçilik birinci derecede tercih edilen üretim maliyetlerinin düşürülmesi prensipleri arasına girdi.

Türk işçisi ve tüm çalışanlar 1983 sonrası 5 Nisan kararları ile başlayan ekonomik sürecin faturasını ağır bir şekilde ödediler. Devlet tüketim malları üzerine koyduğu ağır vergilerle lüks tüketimi kısıtlamak istediye de bunda yeteri kadar başarılı olamadı. Uzakdoğu dan ithal edilen üçüncü sınıf ürünler Türkiye'ye gazetelerin promosyon ürünleri olarak girmeye başlayınca, bu ürünlerin yeri üretimini yapan sanayici ve esnaf ta sıkıntıya düşmeye başladı. Tüketici ise bu ürünün bedelini zaten gazete ve eklerini alarak öderken birkaç yıl içinde de bu ikinci üçüncü sınıf ürünlerde zaten kullanılamaz hale geldi.

Tüm bu olaylar bizleri özellikle Türk-İş mensubu ve tüm çalışanlar olarak zaten eskiden beri sürdürdüğümüz ve 1963 yılında tespit ettiğimiz 24 çalışma ilkimizden birisi olan yerli malı kullanmaya daha fazla özen göstermeye çağırılmaktadır. Çağrından da öteye belki de kendi işimizi korumak için bu özen yaşamsal bir zorunluluk haline dönüşmektedir.

Bir plastik fabrikasından çalışan işçimizin çalıştığı tesis yerli üretim yapan bir otomobil fabrikasına ara mamul üretmektedir. Yerli otomobil fabrikasının yabancı otomobil fabri-

kası karşısında kalite kavramını tutturamaması, yabancı otomobilin hem daha kaliteli hem de çok az bir fiyat farkı ile pazara girmesi durumunda yerli otomotiv endüstrisi sıkıntıya düşecek ve belki de işçi çıkartacaktır. Bu sıkıntı sonuçta ona ara mamul üreten fabrika da çalışan işçiyi de etkileyecek ve belki o da işten çıkartılabilecektir. Bu süreci yalnızca otomobil de değil de Türkiye'nin birbirine mal üreten tüm sanayi sektörü için genellemek mümkündür..

Bugün Türkiye'de çalışma dünyası yerli malı kullanalım dediğimiz bu tüketim politikasının unutturulmasının sancısını yaşamaktadır. Bu sonuçta sosyal güvenliğe, sağlık hizmetlerine kadar yeni sancılar doğurmaktadır ve lüks tüketim devrinin kalıntılan ekonomik açmazlara düşmemize neden olmaktadır.

Türkiye tüm olumsuzluklara rağmen yerli malını gerçekten kaliteli bir şekilde üreten firmalara sahiptir. Kalite kavramında sürekli olarak yenileştirmeyi getiren Japon Kaizen Tekniği ülkemizde Tofaş otomobil fabrikasında uygulanmış ve kalite yeni model araçlarda tutturulmuş ve ihraç imkanları doğmuştur. Bugün Türkiye 5 kıtada 135 ülkeye mal satmaktadır. Toplam ihracatımızın yaklaşık yüzde 90'ını sanayi ürünleri oluşturmakta ve ihracatımızın yandan fazlasını gelişmiş zengin ülkelere yapmaktayız. O ülkelerin titiz ve tüketici olarak kaliteden anlayan insanları bizim mallarımızı tereddütsüz satın almaktadırlar. Türk işçisinin ürettiği demir, çimento, salça, makarna, tekstil, otomobil, televizyon ve buzdolabı gibi tüketim malları dünyanın dört bir yanında müşteri bulmaktadır.

Türkiye Dünya Ticaret Örgütüne verdiği dış ticareti serbestleştirme taahhütlerinden ve Gümrük Birliği mevzuatı nedeniyle kendi iç pazarının da uluslar arası bir pazar durumuna getirilmesi nedeniyle yabancı rekabete çok daha açık bir pazar haline gelmiştir. Bu pazarda da tüketici tercihini belirleyen üç unsur giderek küreselleşme adı altında önem kazanmıştır. Bunlar fiyat, kalite ve tüketiciye verilen güven unsurudur. Bu unsurlardan kalite ve tüketiciye verilen güven Türkiye'de milli gelir dağılımının bozukluğu ve yüksek enflasyon nedeni ile genellikle etkili

olmamakta önemli unsur fiyat üzerinde yoğunlaşmaktadır. Fiyat unsurunun bu derecede önem kazanması ile sanayicimiz gümrük duvarlarının arkasında iken edindikleri eski alışkanlıkları olan "ne üretirsen üret satılır, başka tercihleri yok ki " prensiplerinden kurtulmaya başlamışlardır.

Fiyat unsurunun öne çıkması ile mal maliyetinin düşürülmesi için en ön sırada yer alan işçilik ücretlerinin düşürülmesi ile dünyada ki işçi sınıfı için 19. yüzyıldaki emek köleliğine doğru bir dönüşüm başlamıştır. ABD'deki tekstil işçisinin saat ücreti 24 doları bulunca, firma fabrikayı Meksika'ya taşıyıp orada saati 24 centten işçi çalıştırmaya başlamıştır. Bir çok fabrika artık mobil hale gelmektedir. Bugün burada yarı orada.. Olmazsa bu fabrikayı kapatıp milli geliri daha düşük olan bir ülkede daha ucuz üretim yapan bir fabrikaya sipariş vermek..

İşte Dünya Ticaret Örgütü'nün önünde işçiler ve sendikalar tarafından koparılan fırtınanın nedeni de budur. Emek küresel ticarette artık hasır altı edilen bir unsurdur. Rekabet ve dış ticaret değerleri daha önem kazanmıştır. Küresel ticaret emeğin sunumundaki insancılık oranını kapitalizmin vahşi görüntüsü ile yok etmeye çalışmaktadır. Hindistan'da halı dokumasında 16 saat çalışan beş yaşındaki kız çocuğunun biraz uyumak için elini bıçak ile kesmesi yada Orta Amerika'da serbest bölgelerde çalışan kadınların işveren tarafından dövülmesi yada hamile bırakılması küresel ticaretin gerekleri arasında sayılabilmektedir.

Altın gelen bu sıkıntılara maliyet düşüklüğü için sendikasılaştırma politikaları eklendiğinde küresel sermaye, vahşi kapitalizme dönüşerek daha fazla kazanmak için karşısında örgütlü bir toplum istememektedir. İstenilen örgütlü toplumun örgütlerinin de bu sürece ayak uydurması için örgütlü toplumu meydana getiren örgütlerin karalanarak etkisizleştirilmesi politikasıdır.

Çok uluslu şirketler şirket evlenmeleri yoluyla daha da büyürken, çok uluslu şirketlerin artık bir çok hükümetin de üzerinde bir mali güce kavuştuğu bilinmektedir. Sonuçta küresel ticaretin kurallarını koyduğu yönettiği, hükümetlerin sembol haline geldiği yeni

ekonomik düzen işte bu olacaktır. Bu düzeni kuracak olan firmalar Amerikan mafyası gibi birbirleri ile birleşerek Kartel halinde dünyayı paylaşma hesapları yapmaktadırlar. Bugüne kadarki gidişat sonucu da yakından görmemiz için bir fırsattır.

Yerli malı üretimden bu nedenle sendikalı işçinin ürettiği malı tercih etmeye doğru yeni bir Tüketici politikasını çalışanlar olarak mutlaka yine ifade etmek gerekirse, " kendi örgütlü yapımızı korumak için, sendikalı işçilerin ürettiği malı tüketmek " zorundayız. Tüketimden gelen gücün içinde işte bu yatmaktadır. Bugün çalışanlar olarak örgütlü yapıyı güçlendirmek ve korumak için tüketimden gelen gücümüzü koordineli bir şekilde uygulamak ve işçi çıkartan sendikasılaş-tırma politikalarına destek veren ürünleri tüketmeme hakkımız olduğunu bilmeliyiz. Tüketim hakkı nasıl bir tüketici hakkı ise, tüketmeme hakkı da bir insan hakkıdır. Kendi ekonomik çıkarlarına ters gelen bir firmanın ürettiği ürünler konusunda hiçbir ticari karamada bulunmadan, yalnızca tüketimden gelen gücünü kullanarak bu firmanın ürünlerini üretmeyeceğini beyan etmek tüketicinin bir irade beyanıdır.

Bugüne kadar sendikalar tarafından bir çok tüketici boykotu yapılmıştır. Et boykotu, ekmek boykotu başarıya ulaşan tüketici boykotlarıdır. Bu tüketici boykotları bir tüketim malını satıcısı kim olursa olsun satın almaya dayanan bir tüketici boykotu şeklinde gelişmiş ve sonuçları etkili olmuştur. Tüketici boykotlarının en büyük destekçisi şüphesiz ki çalışanlar olacaktır. Çalışanlar öncelikle kendi tüketici kimliklerini öne çıkartarak tüketici haklarına saygılı olmayan firmaların boykot edebilirler. Ancak işin daha da önemli bir yanı, bir çalışan olarak çalışanların haklarına saygı göstermeyen firmaların ürünlerini satın almama bu firmaların tutum ve davranışlarına çeki düzen verene kadar bu firmaların ürettikleri ürünleri satın almama da çalışanların uygulayacakları bir tüketim boykotudur. Özellikle gelişmiş ülkelerde bir çok malın üzerinde sendika amblemleri bulunmakta ve bu ürünün sendikalı işçiler tarafından veya çalışma haklarına saygı gösteren firmalar tarafından üretildiği ambalaj bilgisi olarak satın alıcıya iletilmektedir.

Küreselleşme adı altında nerede üretildiği belli olmayan, yalnızca ihracatçısına para kazandıran bir takım ürünleri tüketirken hep bir tüketici olarak kendimize soracağımız bazı sorular bulunmaktadır. Bu ürünü satın alırsam, benim ülkemde aynı ürünü üreten fabrika ve orada çalışan işçi arkadaşlarım zarar görebilirler mi? Bu ürünü dış ülkelerde üreten işçi acaba ne kadar ücret alıyor. Günde kaç saat ve hangi koşullarda çalışıyor.. Bu ürünü satın almak onun sömürülmesine yardımcı olmak değil mi? Neden kendi ülkemizde üretilen, bizden işçi çalıştıran, bizden enerji kullanan bize vergi ödeyen ve Türkiye'ye katkıda bulunan firmaların ürünlerini tercih etmiyorum.

Türkiye gibi milli gelir dağılımı bozukluğunda en ön sıralarda yer alan ülkelerde bile tüketicinin satın alma gücü önem kazanmaktadır. Biz Gümrük Birliğine girdik, küreselleştik neden bu malları satın almıyorsunuz gibi bir takım sözler tüketicinin satın alma tercihini etkileyemez. Çünkü tüketici artık alışveriş piyasasında tüketimdeki seçme özgürlüğü nedeni ile kraldır. Kralığı bir malı satın alıp sepetine koyduğunda biter gibi gözükmesine rağmen, her yeni maldan yeniden başlayacaktır.

Çalışanların tüketici olarak yerli malı üreten firmaların tercih etmelerinin sağlanması uzun süreli ve yenilenen eğitim çalışmalarını gerektirmektedir. TÜRK-İŞ 1985 yılından beri tüketici eğitimi programları yaparak kurduğu tüketici dernekleri ile tüketicimizi bilgilendirmeye devam etmektedir. Öncelikle yerli malı sonra da tüm çalışanlar-emekliler olarak ekonomik gücümüz ne olursa olsun satın alma tercihlerinde örgütlü yapının korunduğu ve saygı gördüğü firmaların üretimlerine ağırlık verme zorunluluğumuz yaşamsal bir önem kazanmaktadır.

TÜRK-İŞ topluluğu, tüm çalışanlara ve Emek Platformu üyelerine bu hakkın koordineli bir şekilde götürülmesi için ön çalışmalarına başlamıştır. Bu çalışmalara işçimizin, onların ailelerinin ve tüm halkın da destek olması ile vahşi kapitalizmin emek cephesine yaptığı saldırıları tüketimden gelen gücümüzle terbiye edeceğimizden de kimsenin kuşkusu olmamalıdır. ■

İŞSİZLİK SİGORTASI

Enis BAĞDADIÖĞLU / TÜRK-İŞ Araştırma Müdür Yardımcısı

Tarihinin tüm aşamalarında insanlar, kendileri ve bakmakla yükümlü oldukları yakınları için daha iyi ve daha emin bir yaşama ve çalışma ortamı sağlamayı amaçlamışlardır. Güvenliğe ihtiyaç duymuşlardır.

İnsan hakları ve temel özgürlüklerinin, verilen toplumsal mücadelenin temelinde; yaşam düzeyini geliştirmek ve sosyal refahı yükseltmek çabası her zaman öncelikli konu olmuştur.

İşçiler, kendileri ve ailelerinin ihtiyaçlarını karşılamak, geçimlerini sürdürebilmek için çalışmak zorundadır. Bu çalışmaları esnasında başlıca iki sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar.

Birincisi; emeklerinin karşılığı olarak elde ettikleri ücretin düzeyi olmaktadır. Çünkü yaşama koşullarını belirleyen ve çoğu zaman tek kazanç kaynağı alınan ücret olmaktadır. Çalışanlar, ücretlerini sosyal ve ekonomik haklarının ana sorunu yapmışlardır. Ücret, daha iyi yaşama, barınma, sosyal güvenliğe kavuşma, sağlıklı yaşama koşullarının sağlanmasında temel unsur niteliğindedir.

İkincisi ise; çalışma imkanlarının devamlılığını korumaktır. Diğer bir ifadeyle istihdam güvencesinin sağlanmasıdır. Emekten başka bir gelir kaynağı olmayan işçinin en büyük endişelerinden birisi, çalışma imkanının çeşitli nedenlerden dolayı ortadan kalkmasıdır.

İşsizlik, bu tehlikelerden birisidir. İşsizlik sadece işsiz olan kişinin sorunu değildir. Toplum açısından da ekonomik ve daha da önemlisi sosyal bakımdan önem taşımaktadır. Bugün işsizlik sorunu tüm yakıcı boyutlarıyla ülkemizde yaşanmaktadır.

Bu sorunun çözülmesi için alınacak en etkin önlem, özellikle vurgulamak gerekir ki, ekonomide tam istihdamı sağlamaktır.

Ancak bu arada, işsizliğe maruz kalınması durumunda sosyal koruma aracı olarak bir takım mekanizmaların olması gerekmektedir. Sosyal güvenlik politikasının başta gelen amacı bunu sağlamaktır.

İşsizlik sigortası bu araçlardan birisidir.

Kazancı sosyo-ekonomik nedenlerle isteği dışında kesilmiş, çalışma istek ve yeteneğinde olan ücretlinin geçinme ve yaşama ihtiyaçlarının karşılanması için devletçe zorunlu işsizlik sigortası oluşturulması bu bakımdan olumludur. İşsizlik ödeneği, işçiye parasal destek sağlamanın yanında, ona gelecekte çalışma güvencesi sağlamakta ve bireysel pazarlık gücü de kazandırmaktadır. Türkiye gibi işsizliğin yaygın olduğu ülkede, çalışan, çoğu zaman nitelik ve yeteneğine göre değil, bulabildiği ilk işe yerleşmek istemekte, bu durumda da çalışma şartları işveren tarafından tek taraflı olarak belirlenmektedir.

İşsizlik sigortası 4447 sayılı yasa ile Türkiye'de kabul edilmiştir. "48 yıllık rüya gerçekleşti: işsizlik sigortası ge-

tirildi." diye lanse edilen bu düzenleme, bir takım eksiklikler içermesine rağmen olumlu bir başlangıç olarak değerlendirilmelidir.

İşsizlik sigortası, 102 sayılı İLO sözleşmesinde yer alan 9 sigorta kolundan birisidir. Türkiye'de bu 9 sigorta kolundan işsizlik sigortası ve aile yardımı bulunmamaktadır.

İşsizlik sigortası Türkiye'nin gündeminde daha 1946 yılında yer almıştır. İşsizlik sigortası olması talebi sendikalar tarafından gündeme getirilmiştir. TÜRK-İŞ'in 6 Eylül 1952 günü İzmir'de toplanan Birinci Olağan Genel Kurulu'na sunulan Çalışma Raporu'nda da işsizlik sigortası talebi yer almaktadır.

Ayrıca TÜRK-İŞ'in 1968 yılında yapılan Yedinci Genel Kurulu'nda kabul edilen ve işçi hareketinin bir anlamda çalışma programı olan ilkelerden birisi de doğrudan konuyla ilgilidir. İşsizlik sorunu ve sigortası başlıklı ilke; "TÜRK-İŞ, işsizliğin önlenerek tam istihdamın sağlanması, tüm çalışanların iş kanunları kapsamına alınması, *kadem tazminatı müessesinin amacına uygun olarak işletilmesi ve bu yolla kazanılmış hakların korunarak geliştirilme yollarının açık tutulması şartı ile işsizlik sigortasının kurulması ve gerçekleştirilmesi için* devamlı çaba göstermeyi görev bilir" görüşünü içermektedir.

İşsizlik sigortası, işsiz kalanın süre için geçici gelir kaybını bir ölçüde ortadan kaldırarak, sosyal güvenlik sistemi içinde yer alan, sigortacılık tekniğine göre işleyen bir mekanizmadır. Bir anlamda bu sigorta kolundan yararlanabilmek için sisteme dahil olmak ve bir takım koşulları yerine getirmek gerekmektedir.

Oysa ülkemizde iş bulamayan milyonlarca kişi vardır. Üstelik işsiz olanların yaklaşık üçte birini eğitimli gençler oluşturmaktadır. AB'ne uyum sürecinde olan Türkiye, özellikle istihdam politikaları konusunda bir çok uygulamayı öncelikle gerçekleştirmek durumundadır. Yapılan değerlendirmelerde, Türkiye'nin beşeri sermaye açısından aday ülkeler arasında en olumsuz koşulları taşıyan ülke olduğuna dikkat çekilmektedir. Türkiye'nin rekabet edebilirlik açısından "düşük nitelikli işgücü-düşük ücret" biçiminde özetlenebilecek tehlikeli bir eğilim içinde bulunduğuna işaret edilmektedir.

İşsizlikle mücadele ve istihdamın artırılması bugün çoğu ülkenin gündeminde ilk sırada yer almaktadır. Bugün gelişmiş olan çoğu ülke istihdam politikalarında stratejik bir değişikliğe gitmektedir. Türkiye bu alanda da ciddi ve tutarlı yaklaşımlarda bulunmak ve politikalar üretmek zorundadır.

Ülkemizde 1980'li yıllardan itibaren egemen olan ekonomik politika yaklaşımlarda sanayileşme bir yana bırakılmış, üretken yatırımlara kaynak ayrılmamış, rant ilişkileri ağırlık kazanmıştır. Bu olumsuz etkenlere ek olarak; hızlı nüfus artışı, iç ve dış göçler, yetersiz gelir, bölgeler arası gelişme farklılıkları, eğitim politikaları-

ındaki sorunlar, çalışma yaşamına ilişkin yetersiz düzenlemeler gibi sorunlar, her geçen gün daha da ağırlaşan istihdam ve işsizlik sorununun çözümünü ertelenemez boyutlara getirmiştir.

Bu konudaki veriler, -yetersiz ve eksik de olsa- sorunun boyutunu ülkemiz açısından çarpıcı biçimde ortaya koymaktadır.

Bölgeler arası dengesizlikler, nüfus artış hızının yüksekliği, tarım ve sanayi politikalarının istikrarsızlığına paralel olarak yaşanan ve son yıllarda terör gibi sorunların eklenmesiyle devam eden kırsal göç, şehir nüfusunu sağlıklı bir şekilde önemli oranda artırmaya devam etmektedir.

Bu sorunların ekonomik alana yansımaları karşımıza istihdam sorununu çıkarmaktadır. Kır-kent arasındaki refah düzeyi farkının giderek açılması, kırsal kesimde kalkınmanın gerçekleştirilememesi, kentlere ekonomilerinin talep ettiği kadar çok daha fazla göçün olmasını beraberinde getirmektedir. Özellikle metropol olan kentlere yönelen göç, bu bölgelerde aşırı ölçüde nüfus birikimine yol açarken, sağlıklı yaşam koşullarını ve işsizliği de beraberinde getirmektedir.

Kentlerde aile yapısının yetersizliği, sanayi kesiminde istihdam olanaklarının yaratılamaması, göç edenlerle birlikte hizmet sektöründe sağlıklı ve üretken olmayan istihdam şekillerini genişletmiştir. Kırdan kente göçün körüklediği marjinal sektör ya da enformel sektör olarak adlandırılan bu sektörün, sağlıklı ve hızlı göç olayının yaratmış olduğu güvencesiz bir istihdam alanı olduğu açıktır. Söz konusu sektör, asgari ücret ve/veya asgari ücretin altında bir gelir düzeyiyle ve sosyal güvenceden yoksun koşullarda çalışan çok sayıda kişiyi barındırmaktadır.

Bu durum, sosyal alanda ve çalışma ilişkilerinde yaşanan çoğu sorunun temelini oluşturmaktadır.

Türkiye, aktif işgücü piyasası politikalarına da ağırlık vermek, bu çerçevede istihdamı genişletici ve işsizlikle mücadeleyi amaçlayan politikaların uygulanmasına bir an önce başlamak zorunluluğuyla karşı karşıya bulunmaktadır.

Sosyal sigorta sistemine yeni dahil edilen işsizlik sigortası bu çerçevede değerlendirilmelidir.

4447 sayılı yasanın kısa adı "İşsizlik Sigortası Kanunu"dur. Ancak işsizlik sigortası ile ilgili düzenlemeler 46'ncı maddeden başlamaktadır. Bu durum teknik bir ayrıntı gibi gözükebilir. Ancak sosyal güvenlik sisteminin temel omurgasını değiştiren ve başta çalışanlar olmak üzere kamuoyunda yaygın bir tepkiye yol açan, hak kayıplarını doğuran düzenlemelerin, işsizlik sigortası ile dengelenmek istendiği gibi bir görüntü meydana gelmiştir.

İşsizlik sigortası değerlendirilirken vurgulanacak hususlar, bir bakıma sosyal güvenlik sisteminin içinde bulunduğu sorunların nedenini de ortaya koymaktadır.

1- İşsizlik sigortası sınırlı sayıda çalışmanı kapsamaktadır.

İşsizlik sigortasından yalnızca sigortalı olarak çalışan işçiler yararlanabilecektir. Emekli olduktan sonra aylıklık aylığı alarak çalışmaya devam edenler, memurlar, sözleşmeli personel, kayıt dışı çalışanlar, kendi

nam ve hesabına çalışanlar yasanın kapsamı dışındadır.

Son verilere göre Türkiye'nin işgücü 23 milyon 800 bin kişidir. İstihdam edilenlerin sayısı ise 22 milyon kişidir. İstihdamın yüzde 41,0'ı ücretli-yevmiyeli iken, kendi nam ve hesabına çalışanların oranı yüzde 29,4, ücretsiz aile işçisi oranı yüzde ise 29,6'dır.

9 milyon kişiyi aşan ücretli ve yevmiyeli olarak çalışanların alt ayrımı da ilginç bir dağılım göstermektedir: Memur ve sözleşmeli statüsünde çalışanların sayısı 2 milyon civarındadır. Toplam zorunlu sigortalı işçi sayısı ise yaklaşık 4 milyon 350 bin kişidir. Geriye kalan yaklaşık üç milyon kişi ise kayıt dışı çalışmaktadır. İşsizlerle birlikte bu sayıyı 5 milyon aşmaktadır.

Bu veriler, işsizlik sigortası kapsamına girebileceklerin sayısının çok sınırlı olduğunu göstermektedir.

2- İşsizlik sigortasının amaçlarından birisi de kaçak işçilikle mücadeledir.

İşsizlik ödeneği alabilmek için SSK'ya bildirilme koşulunun olması esastır. Böylece işsizlik sigortasının kaçak işçilikle mücadeleye katkıda bulunulacağına inanılmaktadır. Bu olumlu bir yaklaşımdır, ancak uygulamada sınırlı etkisi olacaktır.

Kayıt dışı ekonomi ülkedeki tüm kurumların işleyişini olumsuz etkilemektedir. Kayıt dışı çalışma, mevzuata uygun çalışan dürüst işverenleri de etkilemekte ve haksız rekabete yol açmaktadır. Ancak kaçak işçilik, kayıt dışı ekonomi çerçevesinde değerlendirilmesi gereken çok yönlü ve karmaşık bir sorundur ve işsizlik sigortasının tek başına var olması sorunun çözümünde etkili olmayacaktır.

4447 sayılı yasa ile yapılan önemli düzenlemelerden birisi de kaçak işçilikle mücadeledir. Ancak bir yandan kayıt dışı çalıştırmayı önlemeye yönelik önlemler alınırken, aynı yasadaki, alınacak prim ve ödeneklerin hesabına esas tutulacak günlük kazancın alt ve üst sınırı ile yapılan düzenleme tamamen tersi sonuçlar doğuracak niteliktedir.

3- İşsizlik sigortası ödeneğinden yararlanmanın koşulları

Kamuoyunda yanlış bir kanı, herkesin işsizlik sigortasından yararlanabileceğidir. Oysa bir işe girmemiş, işsizlik sigortası ödememiş bir işsiz, işsizlik ödeneğinden yararlanamamaktadır. İşsizlik ödeneği alabilmek için, sigortalı bir işte işsizlik sigortası primi ödeyerek belirli bir süre çalışmak ve "**herhangi bir kasıt ve kusuru olmaksızın**" işini kaybetmiş olması gerekmektedir.

Yasaya göre, işsizlik ödeneğinden yararlanabilmek için öncelikle bir işte çalışıyor olmak ve son 3 yıl içinde 600 gün prim ödemesi yapmak gerekmektedir. Ancak bu koşul tek başına yeterli değildir. Sigortalı işçi, hizmet akdinin sona ermesinden önceki son 120 gün içinde de **kesintisiz** prim ödeyerek sürekli çalışmış olması gerekmektedir.

İşsizlik ödeneğinden yararlanabilmek için sigortalının "**herhangi bir kasıt ve kusuru olmaksızın**" işini kaybetmiş olması şartı önemlidir. 1475 sayılı yasanın 13'üncü maddesine göre işten çıkarılan, 16'ncı maddesine göre işten ayrılan, 17'inci maddenin I. ve III. bentlerine göre işten çıkarılan kişiler bu koşulu yerine getirmektedir.

Ancak, kendi isteğiyle işten ayrılan, evlenerek işten ayrılan, askere giden veya 1475 sayılı Yasanın 17'inci maddesi II. Bendi uyarınca işten çıkarılanlar bu haktan yararlanamamaktadır.

Bu yasal düzenlemelerin sayısal durumu ise resmi verilere göre şöyle olmaktadır:

1999 yılında kamu ve özel işyerlerinde işten ayrılanların sayısı 1 milyon 417 bin 235 kişidir. Çalışma talep ve iradesine sahip olup kendi kusuru olmaksızın işini kaybeden işçilerin sayısı 166 bin 753 kişidir. Diğer bir ifadeyle, yasadaki, **işsizlik ödeneğine hak kazanma şartına sahip olanlar, 1999 yılında işten ayrılanların sadece yüzde 11.8'ini oluşturmaktadır.**

Bir noktaya dikkat çekilmesi gerekmektedir. 1999 yılı itibarıyla işten ayrılanların yarıya yakını kendi isteği ile işten ayrılmış gözükmektedir. İşsizliğin yakıcı boyutlara ulaştığı bir yapıda hemen tamamı özel sektörde çalışanlardan oluşan kendi isteğiyle işten ayrılanların sayısı ve durumu, kıdem tazminatından yararlanma şartları çerçevesinde değerlendirildiğinde anlamlı olmaktadır ve işverenlerin, işsizlik sigortası ile kıdem tazminatını ilişkilendirme isteklerinin gerçek nedenini ortaya koymaktadır.

4- İşsizlik ödeneğinin süresi konusunda da kısıtlamalar vardır.

Yasadaki şartları taşıyanların işsizlik ödeneğinden yararlanma süresi oldukça sınırlıdır. Örneğin, son 120 gün (4 ay) kesintisiz prim ödeme dışında, son üç yıl içinde toplam 600 gün prim ödemiş bir sigortalı 180 gün işsizlik ödeneği alabilmektedir.

Son 120 günün yanı sıra, son üç yıl içinde toplam 900 gün prim ödemiş sigortalının işsizlik ödeneği süresi 240 gündür.

Son 120 günün yanı sıra, son üç yılın tamamında (toplam 1080 gün) prim ödemiş bir sigortalı ise 300 gün işsizlik ödeneği alabilmektedir.

İşsizlik sigortası uygulamasına 1 Haziran 2000 tarihinde geçilmektedir. Ancak işsizlik ödeneği alabilmek için en erken 2002 yılı Şubat ayında mümkün olabilecektir. Çünkü işsizlik ödeneği alabilmek için en az 600 gün kesintisiz prim ödemesi gerekmektedir. Yatırlan primler o tarihe kadar birikecektir.

Sigortalının son dört aylık prime esas kazançları üzerinden net ücreti hesaplanmakta ve bunun da yüzde 50'si işsizlik ödeneği olarak verilmektedir. Ancak, işsizlik ödeneğinin miktarı, aylık asgari ücretin netini aşmamaktadır.

Halen ülkemizde geçerli olan net asgari ücret 80 milyon 550 bin liradır. TÜRK-İŞ'in yaptığı dört kişilik bir ailenin sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi yapması gereken gıda harcaması tutan ise 142 milyon liraya ulaşmıştır. Gıda yanı sıra yapılması gereken konut, giyim, ulaşım, eğitim, sağlık, kültür vb. diğer harcamalar da dikkate alınırsa olumsuzluk daha da çarpıcı olmaktadır.

Getirilen düzenleme ile verilen işsizlik ödeneği süreleri kısadır ve ödenek miktarı da düşüktür. Ayrıca, sosyal devletin gelişkin olduğu ülkelerde uygulanan, işsizlik ödeneği süresinin sona ermesinin ardından, daha düşük bir miktardaki devlet yardımı yapılması da yoktur.

5- İşsizlik ödeneği ödemesinde hak düşürücü nedenler

İşsizlik ödeneği alacak olan işçinin bu ödeneği alabilmeyi sürdürebilmesi için de bir takım unsurları yerine getirmesi gerekmektedir. Örneğin Kurumca teklif edilen işi haklı bir nedene dayanmaksızın reddederse, işsizlik ödeneği aldığı sürece gelir getirici işte çalıştığı tespit edilirse, Kurum tarafından önerilen meslek kurslarına katılmazsa, Kurum tarafından yapılan çağrını zamanında cevaplamaz veya istenilen bilgileri öngörülen süre içinde vermezse, sigortalı işsizlerin işsizlik ödenekleri kesilmektedir.

Sigortalı işsizlerin ödeme ve hizmetlerden yararlanabilmesi için işten ayrılma bildirgesi ile birlikte 30 gün içinde Kuruma doğrudan başvuruda bulunması gerekmektedir. Başvuruda gecikilen süre, işsizlik ödeneği almaya hak kazanılan süreden düşürülmektedir.

Kuşkusuz haksız yere işsizlik ödeneği ödenmesinin önüne geçmek için düzenlemeler yapılması ve önlem alınması yerinde bir uygulamadır. Ancak bir hakkın kullanımının çok sıkı kurallara bağlanması, hakkın kullanımını kısıtlayan bir biçime dönüşebilmektedir. Bunun sonuçları uygulamada kendini gösterdiğinde yeni bir düzenleme yapma ihtiyacı ortaya çıkacaktır.

6- İşsizlik ödeneği ödendiği dönemde sağlık primi Fon tarafından ödenmektedir

Sigortalı işsizlerin hastalık ve analık sigortalarına ait primleri Fon tarafından SSK aktarılmaktadır. Bu primler, sigorta primlerinin hesabında esas alınan alt kazanç sınırı üzerinden hesaplanacaktır.

Ancak, işsizlik sigortasının ödenme süresi içinde ödenmesi gereken geçici işgöremezlik ödeneğinin miktarı işsizlik miktarından fazla olmamaktadır.

İşsizlik ödeneği ödendiği bu dönemde sağlık primi ödenmesine karşın yaşlılık sigortası ile ilgili herhangi bir düzenleme yapılmamıştır.

7- İşsizlik sigortası prim gelirleriyle yaşayacaktır

İşsizlik sigortasının gerektirdiği ödemeler, hizmet ve yönetim giderleri işçi-işveren-devlet tarafından ödenecek prim gelirleriyle sağlanacaktır.

Sosyal sigorta primlerinin toplanmasında, zorunlu tasarruf fonunda yaşanan sıkıntılar büyük ihtimalle burada da yaşanacaktır.

Yasaya göre, SSK primine esas kazanç üzerinden yüzde 2 işçi ve yüzde 3 oranında işveren ödemesi olmak üzere işsizlik sigortası primi kesintisi yapılacaktır. İşçi ücretlerinden yüzde 2'lik kesinti yapılacaktır. Daha doğrusu, 1 Haziran 2000 tarihinden itibaren zorunlu tasarruf kesintisi sona erecek ve bu kesinti **işsizlik sigortası primine** dönüşmektedir. Zorunlu tasarruftan farklı olarak burada Devletin de yüzde 2 oranında prim katkısı söz konusudur.

Sosyal güvenlik sisteminde işsizlik sigortası programlarına devletin katkısı "sosyal devlet" olmanın bir gereğidir. İşsizlik gibi toplumsal yönü bulunan bir konuda devlet, güçsüz durumda kalanları koruyarak, eşitsizliği, yani sosyal adaleti ve toplumsal dengeyi sağlamakla yükümlüdür.

İşsizlik sigortası için ödenen primler, SSK tarafından toplanarak İİBK bünyesinde oluşturulan İşsizlik sigorta-

şı Fonunda biriktirilecektir. Bu fonun yönetiminde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının ve Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanının önerisiyle atanacak birer temsilci ile işçi ve işvereni temsilen TİSK ve TÜRK-İŞ tarafından seçilecek birer üye bulunacaktır.

Bu dört kişiden sadece birisi çalışanları temsil etmektedir. Bu durumda, SSK'da yaşananlara benzer sorunların gündeme gelmesi ve sıkıntıların yaşanması söz konusu olabilecektir.

8- İşsizlik sigortasının başanlı olması için istihdam güvencesi sağlanmalıdır

İşsizlik Sigortası Yasası'nın kendisinden beklenen yarar sağlaması bir anlamda İş Güvencesi Yasası'nın yürürlüğe girmesi ile mümkün olacaktır. Aksi durumda, haksız fesih olayları sonucu işsizlik sigortası işlemez duruma gelecektir.

İşçinin haksız feshe karşı korunması yada başka bir ifadeyle akdin feshinde yargı denetiminin sağlanması temel insan hakkı olarak kabul edilmektedir. " İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 23'üncü maddesi herkesin işsizliğe karşı korunmasını insan haklarından saymaktadır. Aynı biçimde, temel insan hak ve özgürlüklerinin ekonomik ve sosyal çerçevesini belirleyen Avrupa Sosyal Şartı'nın "çalışma hakkı" başlıklı 1'inci maddesinde, çalışanların, çalışma haklarının etkin biçimde korunması hususunda akit taraflara, yani bu şartı imzalayan Türk Hükümeti yükümlü kılmaktadır.

9- İşsizlik sigortasının bedeli kıdem tazminatı değildir

Haksız işten çıkarmaları önlemeye ve istihdam güvencesini sağlamaya yönelik 158 sayılı ILO sözleşmesi, onaylandığı 1994 yılından bu yana, gerekli iç mevzuat düzenlemesi yapılmamıştır. Türkiye'de konu her gündeme geldiğinde işveren kesimi karşı çıkmakta ve kıdem tazminatının kaldırılması istenmektedir.

Kıdem tazminatının kaldırılması veya ödemelerin sınırlandırılması konusu, işsizlik sigortası yasasından sonra da sıklıkla gündeme gelmektedir.

Çalışma yasaları, işverenleri belirli şartlarda, işten çıkardıkları işçilere tazminat ödemekle yükümlü kılmaktadır. Normalde bu tazminatlar bir defaya mahsus ödemelerdir ve işçinin çalıştığı süreyle yani kıdemle ilişkilidir. Bu tazminatlar, en azından iş arama dönemlerinde şartları hafifletici bir etkidir.

Fakat, bu tazminatların işsizlikle ilgili bir yönü bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ'in görüşüne göre **kıdem tazminatı, işçinin, ödenmesi sonraya ertelenmiş bir ücret bölümü ve yıllar süren emeğinin karşılığıdır**. Bu yönüyle, hizmet ilişkisinin sona erdiği tüm sebeplerde ödenebilir olmalıdır.

İşveren kesimi tarafından sürekli olarak gündeme getirilen; kıdem tazminatının işsizlik sigortası olmadığı dönemde ikame edilen bir uygulama olduğu, teşebbüs gücünü olumsuz etkilediği, işyerleri için büyük sıkıntı kaynağı olduğu, işyerleri için finans darboğazına neden olduğu, biriken kıdem tazminatı borcunun üretimi azalttığı ve istihdamı daralttığı yolundaki iddialar kesinlikle doğru değildir ve TÜRK-İŞ tarafından reddedilmektedir.

İşçinin kazanılmış haklarını ortadan kaldırmaya ve işvereni bu sorumluluktan kurtarmaya yönelik girişim-

ler, işçilerin en duyarlı olduğu konuların başında gelmektedir. Bu haklarının savunulması için her şeyi göze almış durumdadır. Bu konunun tartışma konusu yapılması bile, sonradan telafisi zor gelişmeler yol açacak niteliktedir.

Türkiye'nin aday üyelik sürecinde bulunduğu Avrupa Birliği'ne üye devletlerin çoğunda kıdem tazminatı, iş güvencesi ve işsizlik sigortası birlikte mevcuttur. Ayrıca farklı başlıklar altında ödenen diğer tazminatlar da söz konusudur.

İş güvencesinin kıdem tazminatı ile birlikte var olmayacağını geçerli bir nedeni olamaz. Birisi en doğrudan, evrensel ve çağdaş, temel insan hakkı olan iş güvencesi, diğeri de işten atılma ve emeklilik koşullarında tek güvence olan toplu ücret almaktır.

Kaldı ki, işverenlerin kıdem tazminatı yükü abartıldığı kadar da yüksek değildir. Öncelikle vurgulanması gerekir ki; genel olarak **ücret maliyetlerinin satış hasılatı içindeki payı yüzde 10'un altında kalmaktadır**. Bu durum, Türkiye'nin nispeten iyi ücret ödediği ve sendikal örgütlenmenin, toplu iş sözleşmesinin yapılabildiği 500 büyük firmada söz konusudur. İşveren kaynaklarına göre, **ihbar ve kıdem tazminatının toplam ücret maliyeti içindeki payı 1998 yılı itibarıyla yüzde 6.5 oranındadır**. Diğer bir ifadeyle, **kıdem ve ihbar tazminatının toplam satış hasılatı içindeki payı binde 5.5 oranındadır**.

Bu oranlar aslında kıdem ve ihbar tazminatının sanıldığı kadar aksine ücret maliyetleri içinde pek önemli olmadığını ortaya koymaktadır. Böylesine düşük bir maliyeti olmasına rağmen işverenlerin kıdem tazminatını sürekli gündeme getirmelerinin nedeni başka yerde aranmalıdır.

10- Zorunlu tasarruf fonunda biriken paraların akıbeti belirsizdir

4447 sayılı yasanın zorunlu tasarruf fonunun geleceği konusunda herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Sayın Cumhurbaşkanının 11 Eylül 1996 tarihli gerekçesinde ileri sürdüğü görüşlerden birisi de bu konudaki eksikliklerdir. **Bugün zorunlu tasarruf fonunda 3.7 katrilyon lira birikmiştir**. 1994 yılı başında 6.5 milyar dolar tutarındaki döviz cinsi tahvil, TL cinsi tahvile dönüştürülmeseydi biriken tutar daha fazla olacaktı. **Eğer toplanan para düşük doğru değerlendirilmeseydi, olması gereken birikim tutarı, en az iki kat fazla olacaktı**.

Sonuç olarak;

Getirilen işsizlik sigortası, hak kazanma koşulları, hak düşürücü nedenler ve sağlanan işsizlik ödeneğinin miktar ve süresi açısından yetersizdir. Bundan sonraki hedeflerden birisi, bu konularda iyileştirmeler sağlamak ve işsizlik sigortasını uluslararası standartlara uygun duruma getirmektir.

İşsizlikle mücadelede önemli bir araç olan işsizlik sigortası, sefaleti ve ücretlerin düşmesini önlemek doğrultusunda önemli bir araçtır. Ekonomik ve sosyal dengesizliklerin kısmen giderilmesinde yumuşatıcı ve uyum yaratıcı bir rol oynamaktadır. Ülkede sosyal barışın, sosyal adaletin sağlanması yolunda işsizlik sigortası sisteminin kurulmuş olması olumlu etki yapacaktır. ■

2000 YILI BÜTÇESİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ

Namık TAN / TÜRK-İŞ Araştırma Müdür Yardımcısı

Ülkemizin ekonomik, sosyal ve hukuksal açıdan bir yılını karara bağlayan 2000 Yılı Bütçesi ile sosyal harcamalar kısılmış, yatırımların payı oldukça küçülmüştür. 2000 Yılı Bütçesinde en büyük pay 21 katrilyon 133 trilyon lira ile faiz giderlerine ayrılmıştır. Toplumun yüzde seksenini şemsiyesi altında bulunduran sosyal güvenlik kuruluşlarına ayrılan ödenek ise 3 katrilyon 600 trilyon lira ile sınırlı tutulmuştur.

Bütçenin yandan fazlasının borç ve faiz ödemelerine ayrılması, sosyal harcamaların ve yatırımların kısılmasını getirmekte ve sosyal adaletsizlikler artmaktadır.

Yüzde 70 enflasyonun bulunduğu bir dönemde, 2000 yılı için memur ve emeklilere yüzde 25 zam artışının öngörülmesi, sosyal adaletsizlikleri artıran en önemli uygulama olmaktadır. Ücretlilerin satınalma güçleri azalmaktadır. Enflasyonun yüzde 70'lerde bulunduğu bir ortamda, ücretlere sınırlı bir artışı kabul etmeyen çalışanlar meydanlarda eylem yapmaktadır.

Ücretlerdeki sınırlı artış, emeği ile geçinenleri yoksulluğa itmiş, bu durumdan en karlı çıkan kesim ise, sermaye kesimi olmuştur.

Özelleştirilen KİT'lerin verimsiz ve kayıt dışı çalışmaya başlaması ile birlikte bu kurumların ekonomiye katkılan da azaltılmıştır. KİT'lere, öncelikle rant gözüyle bakılmakta ve bu kurumların geçmişteki başarıları ve etkinlikleri azalmaktadır.

Özelleştirme, sendikaları zayıflatan bir araç olarak da görülmektedir. Bunun örnekleri, bugüne kadar özelleştirilen işyerlerinde yaşanmış, haksız işten çıkarmalar önlenememiştir. Bu işyerlerinde, bazı işlerin taşeron eliyle yürütülmesi de, örgütsüzlüğü getirmiştir. Çalışanı ve ülke çıkarlarını korumayan bir özelleştirme ile sermaye kesimine avantajlar sağlanmaktadır.

Kazançlardan gerçek anlamda vergi alınmadığı sürece, enflasyonun, hayat pahalılığının ve işsizliğin önlenmesi bir yana, daha da artmaktadır.

Ülkemiz, yeterli zenginliklere sahip olmasına rağmen, yanlış ve haksız uygulamalar sonucu, hak edilen yere gelememektedir. Siyasi partiler, toplumsal barışı ve gelir dağılımında eşitliği sağlayacak kararların alınmasında yeterli çabayı gösterememektedirler.

Büyük kuruluşları devlet besler duruma gelmiştir. İstanbul Sanayi Odası tarafından her yıl yapılan araştırmaya göre, ilk 500 büyük firmanın yatırım yapma ve üretimi artırmada yeterli çabayı göstermediği gibi, 1998 yılı karlarının yüzde 87.7'si üretim dışı gelirlerden sağlanmıştır. Başka bir ifadeyle, devlet özel sektörden borçlanmakta ve bu kuruluşlara büyük oranda faiz geliri aktarılmaktadır.

Vergi alınmada gerekli cesaret ve kararlılık gösterilmediği sürece, ülkemizin borç baskısından kurtulması mümkün değildir.

Bu duruma örnek olarak, sermaye kesiminden alınması gereken önemli vergilerden vazgeçilmesini sağlayan değişikliklerin yapılmasını gösterebiliriz. Bu değişikliğin altında işverenlerin baskısı, daha doğrusu vergi vermeme gibi bir talebi vardır.

Kayıt dışı ekonomiyi önleyecek kararları alamayan ve uygulamayan Hükümetlerin, enflasyonu ve işsizliği önlemeleri mümkün değildir.

Para yatırma dönüştürülmediği sürece, sosyal adaletin sağlanması zordur.

Bu ülke hepimizindir. Herkesin ve her kuruluşun vergi verme sorumluluğundan kaçması gerekir. Bu kaçışı önlemek için, yasaların etkin olması ve kararlılıkla uygulanması öncelikli konudur.

Özelleştirme uygulamalarından işçiler ve ülke zarar görmüştür. 2000 yılındaki özelleştirme çalışmalarının engellenmesi daha zor görülmektedir. Anayasada yapılan değişiklik, özelleştirmede keyfiliği ön plana çıkaracaktır. Bu bakımdan, çalışanların çok dikkatli olması gerekmektedir.

‘ Bütçede öngörülen hedefler olarak dönem sonunda yüzde 25 enflasyon beklentisi gerçekçi olarak belirlenmemiş, bu ölçü ücret artışlarını sınırlı tutmak için bir kıstas olarak dayatılmıştır.

Yatırımı hedeflemeyen bir ekonominin ve bütçenin enflasyonu yüzde 25’e çekmesi mümkün görünmemektedir. Siyasal iktidarın kendisinin dahi inanmadığı bir hedef ile ücretlilerin gelirleri düşük tutulmaktadır.

Yatırımı sınırlayan, sosyal harcamaları kısas ve gelir dağılımını iyileştirecek hiçbir özelliği olmayan 2000 Bütçesi ile yeni bir yüz yıla girilmiştir. Çalışanlar açısından da zor bir yıl olacağı tahmin edilen 2000 yılında haksızlık-

lara karşı, başta özelleştirme olmak üzere bir çok konuda zorlu mücadeleler bizleri beklemektedir.

Özelleştirmenin önlenmesi, işsizlere iş imkanının sağlanması, örgütlü toplumun ve sendikali çalışmanın teşvik edilmesi ve hepsinden önemlisi iş güvencesinin sağlanması öncelikli talepler olarak gündemde bulunmaktadır.

Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına Ayrılan Pay Küçülmektedir

Sosyal güvenlik kuruluşları içerisinde kapsamı en geniş olan ve 32 milyon insanımızın güvencesini sağlayan SSK’ya bütçeden ayrılan pay giderek küçülen bir özellik taşımaktadır. 2000 yılının ilk üç ayında Hazine yardımı 315 trilyon lira ile sınırlı kalmıştır. Aynı dönemde Emekli Sandığı için ayrılan kaynak ise 495 trilyon liraya varmıştır. Emekli Sandığına olan bu katkının son kıyak emeklilik ile daha artacağı beklenmektedir. Bağ-Kur’a yapılan hazine yardımı da, 274 trilyon lira varmıştır. ■

SOSYAL GÜVENLİK KURULUŞLARINA BÜTÇEDEN YAPILAN YARDIMLAR

(Milyar TL)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999(T)	2000(P)
Emekli Sandığı	4.000	11.000	20.000	41.000	119.2000	300.000	514.000	1.035.000	1.635.000
S.S.K.			14.480	59.200	146.000	337.000	451.000	1.105.000	930.000
BAĞKUR			4.780	8.000	70.100	123.000	435.000	610.000	1.035.000
Toplam	4.000	11.000	39.260	108.200	335.300	760.000	1.400.000	2.750.000	3.600.000
Bütçedeki Payı (%)	1.77	2.24	4.35	6.28	8.46	9.44	8.96	9.77	7.66

Kaynak : Maliye Bakanlığı

(T) Yıl Sonu Harcama Tahmini

(P) Program

GSMH İÇİNDEKİ PAYLARI

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999(T)	2000(P)
Emekli Sandığı	0.36	0.55	0.51	0.52	0.80	1.02	0.96	1.24	1.30
S.S.K.	0.00	0.00	0.37	0.75	0.97	1.15	0.85	1.32	0.74
BAĞKUR	0.00	0.00	0.12	0.10	0.47	0.42	0.82	0.73	0.82
Toplam	0.36	0.55	1.01	1.38	2.24	2.59	2.64	3.30	2.88

Kaynak : Maliye Bakanlığı

(T) Yıl Sonu Harcama tahmini

(P) Program

GEÇİCİ İŞÇİLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

TÜRK-İŞ
Araştırma Bürosu

TÜRK-İŞ'e üye sendikaların örgütlü olduğu işyerlerinin bir bölümünde, geçici veya mevsimlik olarak işçi çalıştırılmaktadır.

Kamu kesiminde mevsimlik-geçici statüde çalışan işçilerin kadro, sınırlı süre çalıştırma, vize uygulaması, sosyal güvenlik ve iş güvencesi vb. gibi temel sorunları bulunmaktadır.

Bütçe imkanları esas alınarak ödeneklerin belirlenmesi, bu statüde çalışanların mağdur olmasında en önemli etken olmaktadır. Sendikalarının, eşitlik ilkesini ve işin gereğini de dikkate alarak sundukları çözüm önerileri yeterince değerlendirilmemektedir. Özellikle, boşalan kadrolara, geçici işçilerin aktarılması gerekirken, bu kadrolara geçici statüde yeni işçi alınması son derece yanlış uygulamalar olmuştur.

TÜRK-İŞ'e üye sendikalarından alınan bilgilere göre, geçici-mevsimlik statüde çalışanların dağılımı ve talepleri şöyle sıralanabilir.

TİGEM / Tarım-İş

Üç bin geçici statüde işçi çalıştırılmaktadır. Genelde, sürekli çalıştırma imkanı bulunmaktadır. En önemli sorun ise, kadro konusudur.

Tarım Bakanlığına Bağlı İşyerleri / Tarım-İş

Mevsimlik statüde çalışan işçi sayısı 5 bin 500'dir. Vizelelerin her ay onaylanması, büyük sıkıntı yaratmaktadır. Vize uygulamasının gecikmesi durumunda, ücret kaybı olmaktadır. Ayrıca, vize kapsamında

il ve ilçelerde iki bin işyerinin olması, işçilerin değişik işyerlerinde çalışmasını da getirmektedir.

Orman Bakanlığı ve Bağlı Genel Müdürlükler / Orman-İş

Mevsimlik statüde çalışan işçi sayısı, kırk bin'dir. İşçilerin sağlık yardımıyla yararlanmaları için getirilen koşullar eleştirilmekte ve zaman zaman engelleyici bulunmaktadır. Ücretlerin zamanında ödenmemesi ise, aynı bir mağduriyet olmaktadır. Ödeneklerin Konsolide Bütçeye konulmasına rağmen, Orman Bakanlığının Döner Sermaye ile çalışması ve ödeneklerin buradan verilmesi uygulamada sıkıntı yaratmaktadır. Bu bakımdan, Orman Bakanlığı bünyesinde çalışan işçilerin Döner Sermaye Bütçesinden alınarak, Genel ve Katma Bütçeye aktarılacak suretiyle ve vizeye dayalı olmak kaydıyla 12 ay çalışmalarının sağlanması talep edilmektedir.

Diğer taraftan, tarım ve orman işçilerinin de, 1475 sayılı İş Kanunu kapsamına alınmaması, korumasız bir çalışma ortamı yaratmıştır.

Tekel / Tekgıda-İş

TEKEL Genel Müdürlüğü'ne bağlı işyerlerinde üretimin aksamaması ve düzenli devamı amacıyla daimi surette çalışacak işçiye ihtiyaç bulunmasına rağmen, tasarruf tedbirleri ileri sürülerek daimi kadro tahsis edilmemekte ve bu statüdeki işlerde senelerdir "geçici" adı altında daimi surette işçiler çalıştırılmaktadır.

Hali hazırda sayılan TEKEl için 155 bin adam/ay hesabıyla vize edilmiş geçici işçi kadrolarında yaklaşık 7 bin 500 işçi, hizmetin gereği olarak aralıksız çalışıyor bulunmakta ve bu durum yıllardan beri devam etmektedir. Esas itibarıyla Yargıtay'ın istikrar kazanmış içtihat kararlarında, bu konu hukuken çözümlenmiştir ve kısa dönemde verilen aralıklar yapılan işin niteliğini değiştirmede için aynen daimi kadroda çalışan işçiler gibi hakların kendilerine ödenmektedir.

Durum böyle olduğu halde, sadece geçicilik statüsüne uygun davranmak adına, iş ve hizmetin niteliği çalışmalarını gerektirmesine rağmen, sözü edilen işçilerin hizmet akidleri bir süre için askıya alınmaktadır.

Bu uygulama, hem işçileri maddi açıdan sıkıntıya sokmakta hem de işyerlerinde üretimin aksamasına sebep olmaktadır. Bir kısım işyerlerinde ise bu durum, hizmetin aksamaması amacıyla taşeron işçi çalıştırma yoluyla çözümlenmeye çalışılmakta, bu tür uygulamalar ise işyeri bantı açısından ciddi sorunlar ortaya çıkarmaktadır.

TEKEl gibi, ülkemiz ekonomisi içinde son derece ağırlıklı bir yere sahip olan bir işletmede, hizmetin niteliği gereği zaten devamlılık arzeden sözkonusu kadrolarda çalışanların hizmet akidleri bir süre için askıya alınmaktadır. Bu uygulamaya son verilmeli ve işin özelliğinden dolayı, geçici statü adı altında çalışanlara daimi kadro verilmelidir.

Çay-Kur / Tekgıda-İş

İşin özelliğinin kampanya olması nedeniyle, yılın dört

ayında kampanya işçisi çalıştırılmaktadır. 29 bin işçinin çalıştığı bu bölgede en temel sorun, 4447 sayılı Yasayla 506 Sayılı Yasanın 32 nci maddesinde getirilen koşullar sağlık yardımı alınmasını engellemektedir. Bu madde ile, geçici işçiler ilk defa sigortalı gibi görülmekte ve sağlık yardımının alınmasında engelleyici koşullar bulunmaktadır. Aynı durum, eş ve çocuklar için söz konusu değildir. İşçinin kendisinin alamadığı yardımları, 506 sayılı Yasanın 36'ncı maddesinde her hangi bir değişiklik olmadığı için, eş ve çocukları almaktadır. Bu çelişkinin giderilmesi için, 32'nci maddenin 36'ncı madde paralelinde değiştirilmesi gerekir.

Türkiye Şeker Fabrikaları / Şeker-İş

Şeker sanayiinin en büyük sorununu daimi kadroların yetersizliği ve dolayısıyla geçici işçiler oluşturmaktadır. Şeker sanayiinde 15 bin 500 geçici işçi mevcuttur. Fabrikaların üretimi açısından hayati önem taşıyan ve devamlılık arz ettiği için ünvanlı kadroları gerektiren bu tür işlerde geçici işçiler kullanılmaya devam edilmektedir. Kadro verilmesi talep edilmektedir.

Köy Hizmetleri / Yol-İş

En yoğun geçici işçilerin çalıştığı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı işyerlerinde toplam 29 bin 600 işçi bulunmaktadır. Temel sorun olarak, iş güvencesinin olmaması, her mali yılda ne kadar süreyle çalışacaklarını önceden bilinmemesi gibi belirsizlikler

geçici işçiler üzerinde olumsuz etki yapmaktadır.

Aynıdan ödeneğe göre çalışma sürelerinin belirlenmesi, bu statüde çalışanları mağdur etmiştir.

TEAŞ-TEDAŞ, DSİ, EİEİ ve İller Bankası / Tes-İş

Geçici işçilerin en yoğun çalıştığı bir işkoludur. DSİ Genel Müdürlüğünde 8 bin 189 geçici işçi bulunmaktadır. Geçici işçilerin, 2000 yılı için 9 ay çalışmalarına vize verilmiştir. TEAŞ ve TEDAŞ Genel Müdürlüğünde ise 9 bin 500 geçici çalışan işçi vardır. Geçici işçilerin 12 ay çalıştırılması veya bir defaya mahsus kadroya geçirilmeleri talep edilmektedir.

TCDD/Demiryol-İş

TCDD Genel Müdürlüğünde 4 bin 500 geçici statüde işçi çalışmaktadır. Daha önceki yıllarda, yılın 12 ayında çalışan işçilerin, 2000 yılında 11 ay çalışacak olmaları önemli bir konu olarak dikkati çekmektedir. Bu konuda yapılan girişimlere olumlu cevap verilmemiştir.

Türk Telekom-Posta İşletmeleri / Haber-İş

Her iki işletmede 36 bin 150 işçi belirsiz süreli hizmet akdi ile çalışmaktadır. Kadro talebi bulunmaktadır.

Diğer işkollarında da sayılan sınırlı olmakla birlikte geçici-mevsimlik statüde işçi çalıştırılmakta ve benzer talepler bulunmaktadır. ■

MAYIS'2000 GIDA HARCAMASI

TÜRK-İŞ ARAŞTIRMA MERKEZİ tarafından çalışanların yaşam düzeylerinin belirlenmesinde önemli bir gösterge olan "gıda harcaması"nın bu ay 150'incisi yapıldı. Araştırmanın düzenli olarak yapılmasına başlandığı Aralık 1987'de dört kişilik ailenin zorunlu gıda harcaması için yapması gereken harcama tutan 128.182.-TL/ay düzeyinde iken, Mayıs 2000 ayı itibarıyla bu tutar 144 milyon 745 bin lira olarak hesaplandı.

Gıda harcaması tutarındaki son oniki aylık artış oranı, son bir yıllık dönem içinde yüzde 40-60 oranları arasında değişen bir eğilim göstermektedir. 1999 yılının Mayıs ayında yüzde 57.0 olan yıllık artış oranı, Kasım ayında yüzde 43.8'e kadar gerilemiştir. Ancak 2000 yılında uygulanmaya başlanan "enflasyonla mücadele programı" öncesinde peş-peşe yapılan zamlarla tekrar yükselme eğilimi görülmüştür. Gıda harcaması tutarındaki artış eğilimi Mayıs 2000 ayı itibarıyla yerini azalmaya bırakmıştır. Önümüzdeki aylarda, özellikle sebze-meyve fiyatlarında mevsim koşullarına da bağlı olarak meydana gelecek düşüşe paralel olarak bu eğiliminin sürmesi beklenebilecek bir gelişme olmaktadır.

Kuşkusuz enflasyon artışında sağlanacak gerileme önem taşımaktadır. Ancak bu durum çalışanlar açısından tek başına bir anlam ifade et-

**DÖRT KİŞİLİK AİLENİN
GIDA HARCAMASI:
1987 ARALIK AYINDA
128 BİN 182 LİRADAN,
2000 MAYIS'INDA
144 MİLYON 745 BİN
LİRAYA...**

**57'inci HÜKÜMETİN
BİRİNCİ YILINDA GIDADA
SON ONİKİ AYLIK ARTIŞ
YÜZDE 51.0 OLARAK
GERÇEKLEŞTİ.**

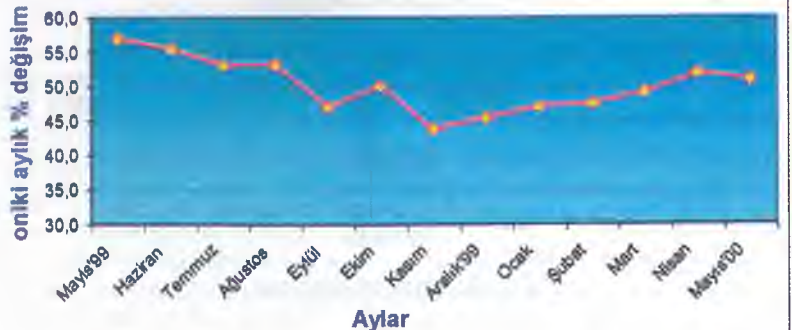
**YILBAŞINA GÖRE BEŞ
AYLIK ARTIŞ YÜZDE 17.7
OLDU.**

**GÜNÜMÜZ
KOŞULLARINDA İNSAN
ONURUNA YARAŞIR
DÜZEYDE YAŞAMAK İÇİN
GEREKLİ EN AZ
HARCAMA TUTARI OLAN
YOKSULLUK SINIRI
440 MİLYON LİRAYA
YÜKSELDİ.**

memektedir. Çalışanlar, kendileri ve ailelerinin ihtiyaçlarını karşılamak, geçimlerini sürdürebilmek için çalışmak zorundadır ve emeklerinin karşılığı olarak gelir elde ederler. Önemli olan, elde edilen bu ücret-maaş gelirinin, günün koşullarına uygun, insan onuruna yaraşır bir yaşama düzeyini ne ölçüde sağlayabildiğidir.

Gıda harcaması tutarındaki artışa bağlı olarak "**yoksulluk sınırı**"da değişmektedir. Bilindiği üzere, Devlet İstatistik Enstitüsü'nün yaptığı hanehalkı tüketim harcamaları anketinin sonuçlarına göre, hanelerin toplam harcamaları içinde gıda harcamalarının payı yüzde 32,9 oranı ile ilk sırayı almaktadır (gıda,içki, tütün harcamalarının payı yüzde 35,6). Gıda yanı sıra yapılmak gereken kira, ulaşım, yakacak, giyim, eğitim, kültür gibi temel gereksinimler de dikkate alındığında dört kişilik ailenin zorunlu giderler için yapması gereken aylık harcama tutarı ortaya çıkmaktadır. Bir an-

TÜRK-İŞ GIDA HARCAMASI

TABLO 1 : DÖRT KİŞİLİK AİLENİN GIDA HARCAMASI (TL/AY)

	Mayıs'99	Aralık'99	Nisan'2000	Mayıs'2000
Yetişkin İşçi	26.180.000.-	34.054.000.-	38.720.000.-	40.092.000.-
Yetişkin Kadın	22.140.000.-	28.382.000.-	32.732.000.-	33.304.000.-
15-19 Yaş Grubu Çocuk	28.355.000.-	35.945.000.-	41.424.000.-	42.378.000.-
4-6 Yaş Grubu Çocuk	19.164.000.-	24.572.000.-	28.890.000.-	28.971.000.-
TOPLAM	95.838.000.-	122.952.000.-	141.767.000.-	144.745.000.-

* Gıda harcaması tutarı bin liraya tamamlandığından toplamda farklılık söz konusu olabilmektedir.

lamda yoksulluk sınırı olarak da nitelendirilen bu tutar **Mayıs 2000 itibarıyla 439 milyon 954 bin lira** olarak hesaplanmaktadır.

Yoksulluk sınırı olarak tanımlanan bu tutar ile elde edilen ücret-maaş geliri arasındaki fark ülkedeki toplumsal huzursuzluğun ve sosyo-ekonomik sorunların temelini oluşturmaktadır. Eğer ücretli çalışanların geliri, bir anlamda sefalet ücreti diye tanımlanacak düzeyin de gerisindeyse, bu durumda kalıcı toplumsal barıştan söz edilemez. Daha iyi yaşamak, barınmak, sosyal güvenliğe kavuşmak, yaşam koşullarının iyileştirilmesi sosyal devletin başta gelen görevidir. Enflasyonla mücadele, dar ve sabit gelirli geniş kesimlerin özverisi temel alınarak sürdürülmemelidir.

Bu noktada, 10'uncu Cumhurbaşkanının göreve başladığı gün TBMM'de yaptığı konuşmanın bazı yönleri uyarıcı niteliktedir. Cumhurbaşkanı yaptıkları konuşmada vurguladığı *".....ulusal anlamda güçlü bir ekonomik yapı, demokrasinin de, hukuk devletinin de güvencesidir. Bu güvencenin oluşması tüm olanaklarla desteklenmelidir. Bu doğrultudaki düzenlemeler, toplumsal yarar gözetilerek,*

gelir dağılımında ve fırsat eşitliğinde adalet sağlanarak, yoksul ve dar gelirli kesimler esirgenip korunarak, işsizlik sorununu giderici yöntemler yeğlenerek, sosyal devlet gereklerine uygun olarak gerçekleştirilmelidir." biçimindeki görüşleri siyasal iktidarı uygulamalarında yansıma bulmalıdır.

Konfederasyonumuzca yapılan "Gıda harcaması" ile ilgili hesaplamada, farklı yaş ve cinsiyet gruplarına göre bilimsel veriler çerçevesinde oluşturulan beslenme kalıbı esas alınmaktadır. Bir işçinin ailesi ile birlikte, fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı esas alınarak, çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları yerlerden fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcamasına ulaşılmaktadır.

TÜRK-İŞ ARAŞTIRMA MERKEZİ tarafından her ay düzenli olarak yapılan "gıda harcaması" çalışmasının Mayıs'2000 sonuçlarına göre:

• Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin dengeli beslenebilmesi için yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre yüzde 2.1** oranında arttı. Böylece Mayıs ayı itibarıyla son beş yılın en düşük oranlı fiyat artışı gerçekleşti.

• Gıda harcaması tutarı **son bir yıl itibarıyla yüzde 51.0** oranında artış gösterdi. 57'inci Hükümetin göreve başladığı 1999 yılının aynı ayında gıda için 95 milyon 838 bin lira harcanması gerekiyorken, bu tutar bu ay 144 milyon 745 bin liraya yükseldi. Diğer bir ifadeyle, 57'inci hükümet döneminde meydana gelen fiyat artışları sonucu çalışanların mutfağı için yaklaşık 50 milyon lira daha fazla harcama yapmak gerekiyor.

Daha önceki bültenlerimizde de açıklandığı üzere, ülkemizde tüketici fiyatları endeksindeki artış genellikle gıda endeksindeki artıştan daha yüksek olmaktadır. Örneğin DİE'ye göre, bir önceki yılın aynı ayına göre 2000 yılının Nisan ayında tüketici fiyatları endeksindeki değişim yüzde 63.8 olurken, gıda endeksindeki artış yüzde 46.6 oranında

TABLO 2 : GIDA HARCAMASINDAKİ DEĞİŞİM

	Mayıs 1997	Mayıs 1998	Mayıs 1999	Mayıs 2000
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	7.1	4.1	2.7	2.1
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	29.2	20.6	13.4	17.7
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	68.5	99.8	57.0	51.0
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	-	103.8	69.7	49.4

olmuştur. TÜRK-İŞ'in yaptığı gıda harcaması endeksindeki artış ise aynı dönemde 51.9 olmuştur.

• 2000 Mayıs ayı ile 1999 Aralık ayı kıyaslandığında, yani 2000 yılının **ilk beş ayı itibariyle artış oranı yüzde 17.7** oldu.

• **Oniki aylık ortalamalara göre**, gıda harcaması tutarındaki değişim oranı Mayıs ayı itibariyle 1999 yılında yüzde 69.7 iken, 2000 yılının aynı döneminde yüzde 49.4 olarak gerçekleşti.

Beslenme kalıbı içinde yer alan ve bir çalışanın ailesi ile birlikte tüketmesi gereken farklı gıda maddelerinin fiyatlarında Mayıs 2000 ayı itibariyle dikkati çeken değişim şöyle olmuştur:

• **Yılbaşından bu yana beş aylık artışa göre**; peynir, süt, kıyma ve kuşbaşı et, sakatat ürünleri, yumurta, yeşil ve kırmızı mercimek, barbunya, pirinç, makarna, bulgur, zeytinyağı, yeşil zeytin, şeker, pekmez, karabiber, kimyon, çay, salça ürünlerindeki fiyat artışı yüzde 17.7'in altında kalırken; yoğurt, tavuk, kuru fasulye, nohut, ekmek, un, irmik, margarin, ayçiçek yağı, siyah zeytin, ceviz, fındık, fıstık, ay çekirdeği, reçel, bal, tuz, ıhlamur fiyatlarındaki artış oranı genel ortalama artışın üzerinde oldu.

• **Son oniki ay itibariyle**; süt, kıyma ve kuşbaşı et, sakatat ürünleri, barbunya, pirinç, irmik, ayçiçek yağı, yeşil zeytin, fındık, ay çekirdeği, reçel, nane, kimyon, salçadaki fiyat artışı gıda harcamasındaki yıllık yüzde 51.0 oranının

gerisinde kalmış; yoğurt, peynir, tavuk, yumurta, kuru fasulye, nohut, yeşil ve kırmızı mercimek, ekmek, bulgur, un, margarin, zeytinyağı, siyah zeytin, fıstık, şeker, bal, pekmez, tuz, karabiber, pul biber, çay, ıhlamur ürünlerindeki artış daha yüksek olmuştur.

Mayıs 2000 ayında çıkan bu bülten ile 150'incisi yapılan "gıda harcaması" çalışmasının düzenli olarak yapılmaya başlandığı Aralık 1987'de dört kişilik ailenin sağlıklı ve dengeli olarak beslenmesi için yapması gereken gıda harca-

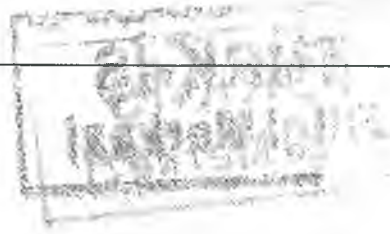
ması tutarı 128.182.TL olarak hesaplanmıştı. Kasım 1991 ayında bin liradan milyona geçildi ve harcama tutarı 1.001.000.-TL oldu. 1995 yılı Temmuz'unda 10.140.000.-TL ile sekiz haneli rakamla tanındı. Dört yıl sonra, yani Temmuz 1999'da gıda harcaması tutarı artık yüz milyon sınırını da aştı ve 101.342.000.-TL oldu. Söz konusu 150 aylık dönem içinde dikkati çeken bir nokta, 1994 Nisanı'nda gıda harcama tutarının 3 milyon 491 bin liradan **yüzde 24.4 oranındaki artışla** 4 milyon 343 bin liraya yükselmesidir.

TABLO 3 : BAZI GIDA ÜRÜNLERİ FİYATLARINDAKİ DEĞİŞİM

	Oniki aylık artış yüzdesi	Yılbaşından bu yana 5 aylık artış yüzdesi
Süt	33,3	3,2
Yoğurt	68,2	33,6
Peynir	63,9	2,6
Kıyma	8,7	8,7
Kuşbaşı	18,2	11,4
Tavuk	64,6	32,7
Yumurta	164,7	12,5
Kuru Fasulye	82,1	23,5
Nohut	111,5	22,2
Kırmızı mercimek	109,0	5,0
Ekmek	80,0	28,6
Makarna	57,1	10,0
Bulgur	65,9	6,2
Un	59,0	19,2
Margarin	56,8	28,9
Ayçiçekyağı	43,1	20,0
Siyah zeytin	62,7	18,7
Şeker	62,5	0,0
Tuz	89,5	20,0
Karabiber	100,0	14,3
Rize çayı	93,2	0,0
İhlamur	200,0	25,0
Salça	16,0	0,9
Gıda harcaması tutarı	51.0	17,7

Demokrasi mücadelesinin elli yılında bu satırların yazarı da var. Toplu sözleşme yapabilme, uzlaşmama durumunda GREV hakkına başvurabilmek için 1947 yılında başladığım çalışma hayatının 1950 yılında kurucuları arasını da yer aldığım Kırıkkale Makina ve Kimya İşçileri Sendikasının, Ankara Sendikalar Birliği'nin, TÜRK-İŞ'imizin kurulduğu günden bu günlere temel uğraşısı yasakları kaldırmak özgürlüklerin geliştirilmesini ve uygulanmasını sağlamak olmuştur. Bu uğurda mücadele veren arkadaşlarımızın büyük çoğunluğu hakkın rahmetine kavuştular. Onların yanı sıra çile çekenlerin tam zıddı iktidar yalakalarını hangi partiden olurlarsa olsunlar GREV hakkına karşı çıkanları yolu tutuklanmaktan, bir başka deyişle hapisshane-den geçmeyenleri görerek kahrolduğumuz günler az değildir.

GREV hakkına karşı çıkıp GREV isteyen sendikacıları itham edenlerin bu gün hiçbirisinin ismi bile hatırlanmıyor, bir ikisi hatırlansa bile bizde iyi yadedilmiyor. 1961 Anayasasına işçiler ve çalışanlar için getirdiği çağdaş haklar yüzünden TÜRK-İŞ'in öncülüğünde EVET oyu verilmesi kampanyasına içimize başlangıç kısmı yüzünden sinmesede birlikte öncülük ettiğimiz hatırlardadır. HAK GREVİ de dahil gerçekten çok örnek haklar getiren 1961 Anayasasının kıymetini rahmetli İsmet Paşa'nın tarihi uyarılarına rağmen çalışanlar yeterince

KÖŞEMDEN

KAYA ÖZDEMİR

YASAKLAR VE ÖZGÜRLÜKLER

bilemediler ve sonucunda 12 Eylül'le birlikte yasakları bol bir Anayasa ve Yasalar Türkiye'nin gündemine hakim oldu. Sermaye birikimi adına getirilen bu anlamsız yasakla-

nın zamanla kaldırıldığı veya kaldırılacağı çalışanların umudu haline getirilmiştir.

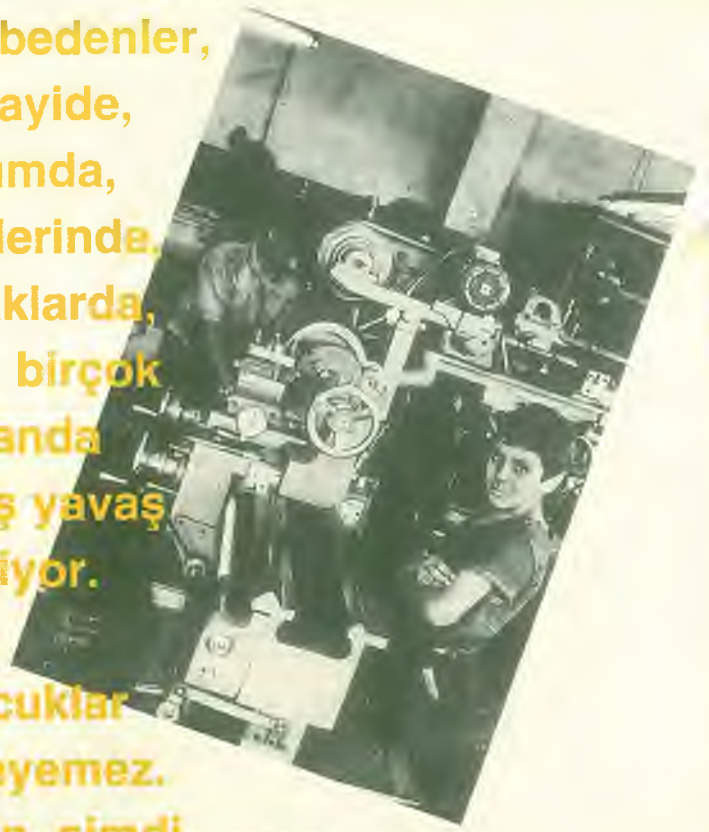
TÜRK-İŞ'le TGS'nin ortaklaşa düzenledikleri çok başarılı Basın Özgürlüğü Sempozyumu'ndan sonra bazı konuları yeniden ele almanın zorunluluğu açıkça ortaya çıktı diyebilirim. Sayın Genel Başkanı dinlerken sorumluluk duygusu ile uyan görevinin ne derecede başarılı olarak yapılabilindiğini memnuniyetle gördüm. Başkan Bayram Meral basında ve genelde işgüvencesi Yasası'nı ister ve bu konuda ilgili ve yetkilileri iyi niyetle uyarırken yasakçı zihniyete karşı çıkarak özgürlüklerin önündeki engellerin kaldırılmasını talep ediyor ve bu satırların yazıldığı sırada Cumhurbaşkanlığı makamına seçilmesi kesin olan Anayasa Mahkememizin sayın başkanı ile paralel düşünceler savunuyordu. Sayın Ziya Sonay da başarılı bir değerlendirme yaparak meslektaşlarının medya patronları karşısındaki karşı karşıya bulundukları işten çıkartılma tehlikelerini sergiliyor ve ortak tedbir için TÜRK-İŞ Genel Başkanı ile aynı görüşleri paylaşıyordu.

Yasaklara karşı ortak mücadelede emek platformunun ortak hareketi de son derece önemlidir. Bu mücadele geçmişte olduğu gibi bazı kuruluşlarca uygulanan yakma yıkma metodu ile değil ikna ve sorumluluk duygusunu geliştirmekle başanaya ulaşabilir. Ben çok çok umutlandım. Hayırlısı...

TÜRK-İŞ ve BAĞLI SENDİKALAR

TÜRK-İŞ Genel Bşk.: BAYRAM MERAL Bayındır Sokak No. 10 ANKARA Tel: (312) 433 31 25 (4 Hat) Fax: (312) 433 68 09 - 433 85 00 - 433 55 60		18	DOKGEMI-İŞ Genel Başkan: NAZIM TUR Küçükpiyale Paşa Mah. Kızılay Meydanı No. 24/26 Tel: (212) 237 25 90 (5 Hat) • Fax: 237 39 89 Kasımpaşa / İST.	14	
1	TARIM-İŞ Genel Başkan: BEDRETTİN KAYKAÇ Bankacı Sokak No. 10 Kocatepe / ANKARA Tel: (312) 419 04 56 (6 Hat) • Fax: (312) 419 38 47	01	19	TÜRKİYE YOL-İŞ Genel Başkan: BAYRAM MERAL Sümer 1 Sok. No. 18 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 46 87-95 • Fax: (312) 232 48 10	15
2	ORMAN-İŞ Genel Başkan: MEHMET KAFES Ataç Sok. Selam Apt. No. 1/5-10 Yenışehir / ANKARA Tel: (312) 431 28 96 • Fax: (312) 434 12 67	01	20	TES-İŞ Genel Başkan: MUSTAFA KUMLU Meriç Sok. No. 23 Beştepe / ANKARA Tel: (312) 212 65 10 (20 Hat) • Fax: (312) 212 65 52	16
3	TÜRKİYE MADEN-İŞ Genel Başkan: H. HÜSEYİN KAYABAŞI Strasburg Cad. 7/4-5 Sıhhiye / ANKARA Tel: (312) 231 73 55-56-57 • Fax: (312) 253 66 35	02	21	TEZKOOP-İŞ Genel Başkan: SADIK ÖZBEN Üçyıldız Cad. No. 29 Subayevleri / ANKARA Tel: (312) 318 39 79-86 • Fax: (312) 318 39 88	17
4	GENEL MADEN-İŞ Genel Başkan: ÇETİN ALTUN Mithatpaşa Cad. Şemsi Denizler Sok. ZONGULDAK Tel: (372) 251 32 04 • Fax: (372) 391 66 78	02	22	TÜRK KOOP-İŞ Genel Başkan: MEHMET YAZAN İzmir Cad. Fevzi Çakmak Sokak 15611 Yenışehir / ANKARA Tel: (312) 230 08 55 - 229 44 80 • Fax: (312) 229 58 36	17
5	PETROL-İŞ Genel Başkan: MUSTAFA ÖZTAŞKIN Altunizade Mah. Kuşbakışı Sok. No. 25 Üsküdar / İSTANBUL Tel: (216) 391 66 67 • Fax: (216) 391 66 78	03	23	TÜMTİS Genel Başkan: SABRİ TOPÇU İnkılâp Caddesi No. 35/1 Aksaray / İSTANBUL Tel: (212) 530 07 43 • Fax: (212) 588 26 20	18
6	TEKGIDA-İŞ Genel Başkan: HÜSEYİN KARAKOÇ 4. Levent Konaklar Sokak Levent / İSTANBUL Tel: (212) 264 49 96-97-98 • Fax: (212) 278 95 34	04	24	DEMİRYOL-İŞ Genel Başkan: ERGÜN ATALAY Necatibey Cad. Sezenler Sok. 5/4 ANKARA Tel: (312) 231 80 30-31 • Fax: (312) 231 80 32	19
7	ŞEKER-İŞ Genel Başkan: ÖMER ÇELİK Karanfil Sokak No. 59 Bakanlıklar / ANKARA Tel: (312) 418 42 73-74 - 418 19 88 • Fax: (312) 425 91 58	05	25	TÜRKİYE DENİZCİLER Genel Başkan: TURAN UZUN Rıhtım Cad. Denizciler Sok. No. 7 Tophane / İSTANBUL Tel: (212) 244 48 38 - 249 56 29 • Fax: (212) 244 52 21	20
8	TEKSİF Genel Başkan: ZEKİ POLAT Ziya Gökalp Cad. Aydoğmuş Sok. No. 1 ANKARA Tel: (312) 431 21 70-71-72-73 • Fax: (312) 435 78 26	06	26	HAVA-İŞ Genel Başkan: ATILAY AYÇİN İncirli Cad. Volkan Apt. 66/1 Bakırköy / İSTANBUL Tel: (212) 660 20 95 (5 Hat) • Fax: (212) 571 90 51	21
9	DERİ-İŞ Genel Başkan: YENER KAYA Gençtürk Cad. 17/3 Birlik İşhanı Aksaray / İSTANBUL Tel: (212) 522 19 89 - 526 28 65 • Fax: (212) 528 62 07	07	27	LİMAN-İŞ Genel Başkan: RAİF KILIÇ Necatibey Cad. Sezenler Sok. 4/5 Sıhhiye / ANKARA Tel: (312) 231 74 18 • Fax: (312) 230 24 84	22
10	AĞAÇ-İŞ Genel Başkan: MÜRSEL TAŞÇI Necatibey Cad. No. 20/22-23 Sıhhiye / ANKARA Tel: (312) 229 53 95 - 229 08 27 • Fax: (312) 231 52 19	08	28	TÜRKİYE HABER-İŞ Genel Başkan: CENGİZ TEKE Kültür Mah. Yüksel Cad. No. 38 Yenışehir / ANKARA Tel: (312) 431 90 44-45 • Fax: (312) 434 57 04	23
11	SELÜLOZ-İŞ Genel Başkan: ERGİN ALŞAN Ankara Cad. İpek Apt. No. 87 İZMİT Tel: (262) 321 18 99 • Fax: (262) 321 34 51	09	29	SAĞLIK-İŞ Genel Başkan: MUSTAFA BAŞOĞLU Hedef Sok. No. 5 Anıttepe / ANKARA Tel: (312) 231 80 45 • Fax: (312) 230 23 96	24
12	BASIN-İŞ Genel Başkan: ALİ EKBER GÜVENÇ Hanımeli Sokak No. 26/6-7 Sıhhiye / ANKARA Tel: (312) 230 29 08 - 229 85 65 • Fax: (312) 229 43 15	10	30	TOLEYİS Genel Başkan: CEMAIL BAKINDI İnebey Mah. Küçük Langa Cad. No. 16/18 Kat. 1 Bilir İş Merkezi Tel: (212) 530 73 82-585 52 07 • Fax: 530 72 99 Aksaray / İST.	25
13	BASİSEN Genel Başkan: METİN TIRYAKIOĞLU İstiklal Cad. 311 - Mısır Han Kat. 4 Oda. 15 Galatasaray / İST. Tel: (212) 251 99 00 • Fax: (212) 252 38 35	11	31	TÜRK HARB-İŞ Genel Başkan: ORHAN ATAY İnkılâp Sokak No. 20 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 417 50 97-98-99 • Fax: (312) 417 13 64	26
14	BASS Genel Başkan: TURGUT YILMAZ Sümer 2 Sok. No. 29 Kat. 3 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 232 50 09-11 • Fax: (312) 231 67 30	11	32	TGS Genel Başkan: ZİYA SONAY Basın Sarayı Kat. 2 Çağaloğlu / İSTANBUL Tel: (212) 514 06 94-96 • Fax: (212) 511 48 17	27
15	TÜRKİYE ÇİMSE-İŞ Genel Başkan: TAMER ERALAN Esat Cad. No. 43 Küçükesat / ANKARA Tel: (312) 419 58 30-34 • Fax: (312) 425 13 35	12	33	TÜRKİYE BELEDİYE-İŞ Genel Başkan: NIHAT YURDAKUL Korkut Reis Mah. Toros Sok. No. 9 Sıhhiye / ANKARA Tel: (312) 231 83 43-45 • Fax: (312) 232 08 74	28
16	KRİSTAL-İŞ Genel Başkan: MUSTAFA BAĞÇECİ Kazancı Yokuşu, Ağaçağı Sok. No. 3 D. 10 Taksim / İSTANBUL Tel: (212) 251 95 77 (3 Hat) • Fax: (212) 251 95 79	12	34	TÜRK-SEN Genel Başkan: ÖNDER KONULOĞLU Şehit Mehmet Hüseyin Sok. No. 7 Lefkoşe / KKTC Tel: (0.392) 228 24 56 • Fax: (0.392) 228 64 31	
17	TÜRK-METAL Genel Başkan: MUSTAFA ÖZBEK Kızılırmak Mah. Eskişehir Yolu 1. km. Söğütözü / ANKARA Tel: (312) 284 40 10-17 • Fax: (312) 284 40 18	13	35	HÜR-İŞ Genel Başkan: ÖZAY ANDİÇ Atatürk Cad. 26/6 Candemir 7 Apt. Lefkoşe / KKTC Tel: (0.392) 227 71 56 - 227 65 75 • Fax: (0.392) 228 64 31	

Küçük bedenler,
sanayide,
tarımda,
ev işlerinde,
sokaklarda,
daha birçok
alanda
yavaş yavaş
eriyor.

Çocuklar
bekleyemez.
Hemen, şimdi
harekete
geçmeliyiz.

Çağrı
tüm dünyaya.
Çağrı hepimize.

Eğitilmiş
nesiller,
daha aydınlık
bir gelecek için

ÇOCUK
İŞÇİLİĞİNE
HAYIR!

